

DEMETER D. ZOLTÁN

A szabadság ára

AD * LIBRUM
Budapest, 2010

© 2010 Demeter D. Zoltán

ISBN 978-615-5014-55-0

Minden jog fenntartva. Jelen könyvet, illetve annak részeit a kiadó előzetes írásos engedélye nélkül tilos reprodukálni, adatrögzítő rendszerben tárolni, bármilyen formában vagy eszközzel – elektronikus vagy más módon – közölni.

Felelős kiadó: az Ad Librum Kft. ügyvezetője

© Ad Librum Kft.

1107 Budapest, Mázsa tér 2-6

www.adlibrum.hu

Korrektúra: Kótai Kata

Előszó

Aki bántja a magyart, Téged is üt. Nemzeted jussát, igazát védeni kötelességed. Csak úgy lesztek erősek, ha megvédték egymást. Mert bármelyik magyar vesztesége – a Te veszteséged is.” Wass Albert

Hosszú töprengés után szántam rá magam írásra. Részben Lajos barátom biztatása, részben az emlékek megőrzésének a szándéka volt döntő.

Minden ember magában őrzi az emlékeit, és általában magával viszi a sírba. Ezt szeretném elkerülni ezzel a kisregénnyel. Biztosan nem vagyok egyedül, aki nem hivatásszerűen ír, és felteszi magában a kérdést, hogy egyáltalán érdekeli-e valakit, amit át szeretne adni. Szándékom csak egyszerűen leírni egy család kalandos szökését a hontalanságba, és ennek okait. Európa átalakulóban van, eltűnnek a határok, és ezek a történetek feledésbe merülnek.

A hontalanság egy kényszerállapot, amit a társadalom kegyetlen önzősége idéz elő, és nagyon nehéz elfogadni. Egy lebegés a semmibe, ami automatikusan egyfajta nemzeti öntudatlansághoz vezet.

Valakinek egyszer felolvastam egy versem, mire azt mondta, neked szenvedni kell, hogy írjál. Tévedett, én azért írok, mert szenvedtem.

A könyv szereplői valós személyek, csak a neveket változtattam részben meg. A történet azonban minden egyes részletében igaz.

Szeretettel ajánlom ezt a kisregényt gyermekeimnek, barátaimnak és minden magyarnak.

I.

1984. október. Későre járt, alig volt egypár ember az utcákon, azok is inkább kocsmából szédelegtek vagy a délutáni műszak befejeztével fáradt arccal igyekeztek hazafelé.

A kellemetlen idő nyomot hagyott az emberek hangulatán, s mintha a fák is csatlakoztak volna ehhez a késő esti nyomott hangulathoz, komoran álltak az út szélén, mintha tiltakoznának a szél és a mindenén áthatoló hideg, nedves,nyirkos levegő ellen. A dombon lévő lakónegyedben, amelyik az akkori viszonyok között előkelőnek számított, lakott András a családjával, egy növelt komfortú lakásban. A lakás négy szobából állt, és a hozzá tartozó garázs is emelte az értékét. András – szorgalmas ember lévén – a garázst műhellyé alakította, itt tervezett és készített mindent, ami részben a megélhetését egészítette ki, néha pedig a sohasem szunnyadó fantáziájának adott teret, elképzelhetetlen megoldásokat keresve.

Barátjára várt, Öcsire. Türelmetlenül sétált a tömbházak árnyékában, mintha félt volna, hogy az utcai lámpák fényében valaki felismerhetné. Öcsi is a közelben lakott, két utcával arrébb. Itt kellett találkozni, és mint akik valami titkos dologra készülnek, óvakodtak, minden feltűnést elkerülve, mindentől, és mindenkitől. Tervük tényleg titkos volt, nem egy egyszerű elképzelés, hanem egy életre szóló döntés: elhatározták, megszöknek.

Ezért volt a késő esti találka, mert Öcsinek sikerült valami egész vékony fóliát szereznie, amiből készültek a szökéshez szükséges pecsétek. Végre megjött, együtt mentek haza. A gyerekek aludtak már, és Ida, Öcsi felesége még a vasalódeszka mellett állt. Egy pár kitöltetlen nyugati biztosítási papírt már beszereztek egy ott dolgozó ismerős jóvoltából, ezekre és az útlevele

kellettek a pecsétek. Minden kísérleti példányt gondosan elégettek az erkélyen, egy konzervdobozból gyártott kis krematóriumban.

Végre megvolt a megoldás, mind a ketten meg voltak vele elégedve, nem is sejtve, hogy ez a pecsét árulja el Andrást.

II.

Sokszor feltevődik a kérdés, miért menekülnek el emberek szülőföldjükről, miért hagynak ott mindent, sokszor egy egész élet munkáját, vállalva a bizonytalanságot. Akik átéltek egy diktatúrát, pontos választ tudnak adni erre a kérdésre. Ceausescu Romániája Európa legrepresszívabb rendőrállama lett, ami nem csak a nemzeti kisebbségeket érintette.

Az erdélyi román értelmiségiek, vagy akik egyáltalán szembeszegültek a rendszerrel, menni kényszerültek, ha nem akartak valamilyen „ok” folytán börtönbe kerülni, vagy esetleg „balesetet” szenvedni.

András annak ellenére, hogy pontosan tudta, mi történik körülötte, nem politizált. Nem hagyta magát belelovalni politikai vitákba, ami sokszor provokáció volt, hogy aztán legyen ok a megtorlásra. Egyik abszurd utasítást a másik követte.

Például többek között nem tudta megérteni, mi megy keresztül egy olyan ember agyában, aki bevezette a vízkorlátozást, spórolás címén. Ennél nagyobb vízpazarlás nem volt sem előtte, sem utána. Mindenki tudta, hogy bizonytalan időre nem lesz víz, hát megtöltöttek fürdőkadát, edényeket, vagyis mindent, amit lehetett. Ez többszöröse volt a szükségletnek. Aztán megjött a víz, és minden ment le a csatornákon, hogy pár nap múlva újra megismétlődjön a vízgyűjtögetés. A csatornáknak ez mindegy volt, nyelték a vizet, ha tiszta volt, ha nem. Az áramszolgáltatást is korlátozták, hol volt villany, hol nem, de hogy mikor veszik el, és adják vissza, sohasem lehetett kiszámítani.

Nyáron nem volt nyári cipő, télen pedig téli. Egyik délután futótűzként terjedt el a hír: megjöttek a cipők! Erre minden épkézláb ember rohant, hogy még hozzájusson a várva várt cipő

höz. Végtelen sorok a kenyérért, a cukorért, a lisztért, mindenért, ami alapélelmiszernek számított. A sorok a gyerekeket sem kímélték.

Mivel András egész nap dolgozott, Anna nem jutott hozzá, hogy egyszerre több sorban álljon, így aztán Zolti hozta a kenyeret, Pannika tartotta a sort a húsnál, ha egyáltalán volt hús, míg Anna egy másik üzletben, másvalamiért állt.

Anna nem szívesen küldte a gyerekeket, de nem volt más választása. Az is előfordult, hogy Zolti kenyér nélkül, sírva jött haza. Kicsi lévén az emberek lába között araszolt előre, hogy aztán egy felháborodott felnőtt nyakon csípje, és hátrategye a sor végére. Újraállta a sort, de mire odakerült, már elfogyott a napi kenyéradag. A kenyérről még tudni kell, hogy nem a friss kenyeret árulták. Pártutasításra a más-és harmadnaposat, mert így kevesebb fogyott, és a hiány valamelyest mérséklődött.

Vallásos ünnepek hivatalosan nem léteztek. Karácsonykor fát beszerezni egy külön kihívás volt mindenki számára. A város előtt, a rendőrszónál ellenőrizték az autókat. Ha valakinek sikerült mégis feketén, faluról egy fát beszerezni, ezt elkobozták.

András ebben az évben egy ismerős erdésztől kapott egy szép kis fát. Háromba vágta, a részeket egyenként szorosan henger alakúra csomagolta, és az autó hátsó ülése alá rejtette. Így megúszta az ellenőrzést, majd otthon, csődarabokkal összeillesztette.

Anna szegény a jó szándékot, mely mégis megalázó volt, eltúrta a gyerekekért. Recepciósként dolgozott egy központi szállodában. A vendégek, akik egy pár napot töltöttek Kolozsváron, hamar tisztában voltak a gazdasági nyomorral, amivel az ország küzdött. Akik távoztak, sokszor ott hagyták Annának a megmaradt darabka vaját, gyümölcsöt, meg ami nem fogyott el. Piruló arccal köszönte meg, pedig legszívesebben a szemébe dobta volna, de a vaj az vaj, és a gyerekekre gondolva eltette. Ez még két napra uzsonna, gondolta magában.

Az üzletekben a vaját fejadagként osztották, ha jutott, havonta egy fél táblát személyenként.

És ameddig az emberek a mindennapi betevő falatért küzdöttek, az egész várost felforgatták, mert be volt jelentve Ceausescu látogatása egy ipari kombinátnál. Vicclapba illő jelenetek

játszódtak le egy-egy ilyen alkalomkor. Az embereket kivezényelték a repülőtéri fogadtatásra. Mint a birkákat terelték őket gyalog, ki a repülőtérig, ahol a munkaruhába öltözötteket ellátták lapátokkal és más hasonló szerszámmal, amivel aztán munkamozdulatokat kellett imitálniuk, míg a többi báránynak tapsolt. Az út szélét, a város másik végétől ki a kombináig beültették fenyőfákkal, és nehogy eldőljenek, mert gyökerük nem volt, hát az alját bebetonozták.

András sokszor elképzelve, ha ő most ezt valakinek elmeséli, bolondnak nézik, pedig a java még hátravolt. Az út szélén épülő félkész panelházak ablakaiba függönyöket és virágokat tettek, azt a látszatot kelteve, hogy kész, és lakott.

Azonban ezen a napon a nagy ~

O nem jött meg, elhalasztották a látogatást egy héttel. Az emberek százai hazagyalogoltak a repülőtérről, és a kombináthoz vezető útszélről. Ez utóbbiak virágokkal, kis zászlócskákkal kellett volna integessenek és éltessek a haza nagy fiát. Másoknak virágok dobálása az elnöki kocsi elé volt a feladatuk. Egy hét múlva kezdődött előlről minden, annyi különbséggel, hogy a betonba állított fenyők nemigen viselték a megpróbáltatást, és színüket veszítve kókadtak az út mentén. Egy értelmes pártfunkcionárius mentette meg a helyzetet, és zöld festékkel fújatta le a fákat. A forgatókönyv pontosan működött, az utcák tele voltak Securitásokkal, spicikkel, az aktivisták előre mondták a kiabálandó szöveget, az agitátorok a tapsot irányították, a *nagy ember* integetett, és el volt ragadtatva, mennyire szereti őt a nép.

III.

András a műszaki egyetemen dolgozott, a fizika katedrán. Mivel kitudódott, hogy kérvényezte a család magyarországi befogadását, nem jó szemmel néztek rá, és csak a tudásának köszönhette, hogy nem bocsátották el.

Mivel a többszöri próbálkozás sikertelen maradt, minden alkalommal elutasító választ kapott, elhatározta, kihallgatást kér a budapesti Külföldiek Ellenőrző Országos Központi Hatóság főnökénél. A KEOKH még az 1930-as években alakult, és a háború után inkább a magyar hazatelepülőkkel foglalkozott. Ennek az intézménynek nem volt jó híre, részben a múltjáért, részben az erdélyi magyarokhoz való hozzáállásáért. A hírek, főleg a negatív tapasztalatok, hamar terjedtek. Előfordult, hogy bilincsből toloncolták vissza Romániába azokat, akik a zöldhatáron érkeztek, vagy azokat, akik illegálisan akarták elhagyni Magyarországot nyugat felé. Magyarország 1951 óta nem csatlakozott a genfi menekültügyi konvencióhoz, pedig ez a lépés sok mindent megoldott volna.

Többen próbálkoztak hivatalos úton is kivándorolni, és volt, akinek sikerült. Hogy milyen kritériumok alapján hagyták jóvá vagy sem a kérelmet, senki sem tudta pontosan.

Nagy nap volt, hosszú várakozás után az útlevelelre, mivel csak kétévenként lehetett külföldre utazni, és csak a szocialista szomszédokhoz. Végre utazhatott.

András aránylag jól tájékozódott Budapesten, mivel a kétévenkénti kiutazási lehetőséget majdnem mindig kihasználták, és az idő nagy részét itt töltötték. Hamar megtalálta az épületet. Nem messze talált parkolóhelyet is. Bárcsak minden ilyen simán menne, gondolta.

A folyosón lehetek tízen vagy talán többen, nem beszélgetek, mindenki a saját gondolataival volt elfoglalva. Az első pofon az egyik ajtón lévő felirat volt, ugyanis ez állt rajta: „Románok ügyintéző”. Ezek mi vagyunk, gondolta András.

A szíve a nyakában dobogott, amikor kétórai várakozás után végre a nevét hallotta.

Az iroda inkább egy vállató szobához hasonlított, és Andrásnak abban a pillanatban nagyon rossz érzése támadt. A hivatal főnöke egy íróasztalnál ült, és annak ellenére, hogy ez egy szinten volt a szoba padlójával, mégis az volt az érzése, hogy nagyon magasan és nagyon távol ül. Az arckifejezése inkább egy múmiára hasonlított, mintsem egy élő emberre. Legszívesebben visszafordult volna, de már jött is az első kérdés.

- Maga is át akar települni?

- Igen - hangzott a halk, de határozott válasz.

- Miért?

- Hát... magyarok vagyunk, az egész családjunk magyar... Apám a Kolozsvári Magyar Színház aligazgatója...Mindhova elvitték a magyar kultúrát...Kényszerlakhelyen volt egy ideig...mert az ellenzék újságírója volt, és magyar...Nagybátyám a Babes-Bolyai egyetem prorektora, ő a Duna-kanális építésénél raboskodott több magyar értelmiségivel...Másik nagybátyám a zsilavai börtönben halt meg, mert kiállt a magyarokért...és szeretnénk, ha gyermekeink másként, magyarként nőnének fel...A tisztviselő halkán köszörilte a torkát, mintha már zavarná ez a felsorolás, de András mind magabiztosabban, és kicsit hangosabban folytatta.

- Ezért gondoltuk, talán a méltányosság nevében befogadnának, mivel szeretnénk, ha a gyermekeinkre talán más jövő várna...

Nem jött több kérdés, András elhallgatott, és kérdően nézett a kifejezéstelen múmia arcú főnökre. Kényelmetlen, hosszú szünet után hangzott el a mondat. A mondat, amely meghatározta az elkövetkezendő évtizedeket, és keserűséggel töltötte el a szívét hosszú évek után is.

- *Hova jutna Magyarország, ha minden jöttmentet befogadna?*

András hirtelen nem is tudta, vajon ezt neki mondták? Szeme előtt elhomályosodott a világ, nem tudta, hogyan került ki az irodából, a kijáratnál fellökött valakit, aki durván rákiabált.

- Részeg disznó!

- Bocsánat - hebegte András, de még mindig nem tért magához.

Mintha egy elromlott gramofon ismételné, újra, és újra azt a szörnyű mondatot. Az agya pattanásig feszült. A keserűséget bosszúvágy váltotta fel, mindenkin bosszút akart állni, tehetetlen düh uralkodott el rajta, legszívesebben ordított volna. A mellette elhaladó emberek furcsán néztek rá.

Végre eljutott a parkolóig, ahol az autót hagyta. Beült, és lehunyta a szemét. Össze kell, össze kell szedjem magam, ismételte. Nem tudta, mennyi idő telt el így, amíg egyszer mintha villám ütött volna belé, felkiáltott. Megszököm...megszökünk!

Ahogy András hazaért, Anna rögtön látta, még mielőtt megszólalt volna, hogy valami szörnyű dolog történt, annyira ismerte már a férjét. Az arcára egyszerre volt ráírva a csalódás, a keserűség és valami furcsa határozottság. Ő csak annyit mondott: megszökünk!

IV.

Anna Szatmáron született, és a víváson keresztül ismerkedtek meg. András egy pár évet vívott a román válogatottban, és Anna bátyjával voltak barátok. A válogatottból kitették, mert nem volt hajlandó románosítani a nevét, amit sokan mások, megalkuvó módon megtettek.

„

Ő még kislány volt, amikor először találkoztak egy ifjúsági országos bajnokság utáni banketten, Szatmáron. Akkor egyikük sem gondolta, hogy együtt fogják leélni az életüket. Kolozsvárra került, itt a turisztikai technikumot végezte, miközben váratlanul, rövid egy hónap leforgása alatt elvesztette édesanyját majd édesapját is. Talán ez is hozzájárult, hogy közelebb kerültek egymáshoz, mivel András is túl volt egy fiatalkori könnyelmű házasságon. Ebből a házasságból volt egy kislánya, Ildikó.

Anna, jóságos arcú, kellemes modorú teremtés lévén mindenkihez felnőtt, így nem is vevődött észre, hogy alig egy centiméterrel haladta meg a másfél métert.

Szóval fizikailag nem is nagyon találtak az András 184 cm magasságával, de természetben annyira kiegészítették egymást, hogy a termet másodrendűvé vált. Sok mosolyra adtak emiatt alkalmat.

Egy budapesti kiránduláson történt, egy önkiszolgáló étteremben. A bejáratnál mindenki kapott egy lapot, amire felírták, mit fogyasztottak, majd a kijáratnál ezután kellett fizetni. A gyerekek nem kaptak külön lapot, így Anna sem, őt ugyanis gyermeknek nézték. Ezzel nem lett volna baj addig, mígnem a kijáratnál kérték az ő lapját is. A vége az lett, hogy a pénztárosnő az asztalokon keresztül kiabálva tisztázta a bejárat

alkalmazottal, a vendégek nem kis szórakozására, hogy a hölgy nem az úr kislánya, hanem a felesége.

A szállodában, ahol dolgozott, megbecsülték a munkáját, mindenki szerette, a főnöke pedig később úgy mutatta be egy új kollégának:

- Annak ellenére, hogy magyar, nagyon rendes és jó kolléga.

Ez, és az ehhez hasonló kijelentések jellemezték a magyarokkal szembeni hangulatot egész Erdélyben. A magyar kisebbség, legalábbis azok, akik bíztak magukban, minden úton menekülni próbáltak. Nehéz volt eldönteni, mi jobb, kitartani Erdélyben a magyarság mellett, vagy jobb jövő reményében, főleg a gyermekekért, menni.

Öcsiék is a menés mellett döntöttek, így kerültek össze. Ezért készítettek elő együtt a szökést. A terv aránylag egyszerűbbnek tűnt, mint amilyen volt. Anna megszerzi a külföldi vendégek útleveleiből a pecsétek másolatát, a fiúk elkészítik a pecséteket. Második lépés útlevelet kérvényezni Csehszlovákiába, majd a nyugati pecséteket betéve az útlevélbe Ausztrián keresztül mennének Prága felé. Ausztria lenne az út első állomása. Öcsi Kanadába akart menni, neki jelentkezni kell majd Ausztriában a menekültek táborába. András Németországba menne, mivel anyai ágon volt német vér a családban, és abban reménykedett, hogy megkapja a német állampolgárságot.

V.

- Gyere lefeküdni, késő van.
- Rögtön, csak befejezem a rajzokat.
- Már hetek óta későn fekszel, fáradt vagy.

Anna aggódott, András már hetek óta nem pihen, nappal az egyetem, délutántól a maszek televízió-javítás, késő éjszakáig pedig azok a rajzok. Valamit át akar alakítani az autón. Így dolgozott akkor is, amikor a lakókocsikat építette.

- Még egy jó fél óra és befejeztem, jövő héten csak az alumínium táblákat kell beszereznem és aztán nekiállhatok. -?

- Ez egy olyan kabin lesz, amelyik az autót pár perc alatt lakóautóvá alakítja át, nem kell többet külön sátrat verni, meg aztán ott állunk meg, ahol akarunk.

Andráséknak egy Aro 10-es kis terepjárójuk volt, félig kabrió, mivel a ponyvát hátul le lehetett venni. A hátsó ajtó lenyitható lévén a karosszéria meghosszabbodott 60 cm-rel. Ezzel a 60 cm-rel elég hosszú lesz, hogy lakótérnek építse ki. Erre tervezte a lakókabint. Régi álma volt, és meg volt győződve: ez segíteni fog a szökésnél.

Pontosan emlékezett, hogy Magyarországon, ha elhagyták Mosonmagyaróvárt, egy pár kilométer után az út kettévált, jobbra Pozsony, balra Bécs felé vezetett. Itt volt az első akadály, amit le kellett győzni, ugyanis már itt ellenőrizték az autókat. A Bécs felé menő nyugati kocsiknak automatikusan intett a határőr, míg a keleti rendszámúakat megállították, és csak érvényes útlevelemel mehetek tovább.

- Minden azon múlik, hogy kapunk útlevelet vagy sem - mondta András.

- Tudod jól, hogy együtt nem fognak kiengedni, emlékezz vissza, két évvel ezelőtt is egyedül mentél NDK-ba, mi meg itthon maradtunk.
- Akkor is megyek, és majd ti vagy utánam jöttök, vagy ha nem, akkor a Vöröskereszten keresztül kihozatlak.
- Tényleg itt hagynál bennünket?
- Mami, ne így tedd fel a kérdést, persze, hogy nem hagynálak, csak ideig-óráig lehetünk elválasztva.

- Jó, most már tényleg jó éjszakát.

Átölelték egymást, és mint minden este, elköszöntek egymástól, szép álmokat kívánva. Egyikük sem aludt. András tovább építette képzeletben az autót. Anna pedig borzalommal gondolt arra az esetre, hogy egyedül maradhat a két gyermekkel. Mit fogok csinálni, gondolta, biztos az állásomból is menesztenek. Miből fogunk megélni? Nagyot sóhajtott. András mintha olvasta volna a gondolatait, magához ölelte, és így aludtak el.

VI.

Rohant az idő, alig vették észre, hogyan telt el a tavasz, és már itt a nyár. A kabin idejére kész lett. Olyanra sikerült, amilyenre elképzelte. Hosszában átnyúlt a vezetőfülke felett, kétoldalt szélesebb volt, mint a karosszéria, pont annyival, hogy az Anna ágya keresztben elférjen. Nem lehetett másképp megoldani, és ennek később volt jelentősége, amire akkor nem is gondolt, hogy évek múlva a tordai gyár legyártja, és már az első kliens reklamálni fog, mivel a négy személyre hirdetett lakóterben nem fér el senki a keresztbe tett ágyon. András beküldte a gyárba azzal a reménnyel, hogy talán érdekli a fejlesztési osztályt. Nemleges választ kapott, azért, hogy később eltulajdonítsák a terveket.

Már az első próbaúton megijedt. Nem gondolta, hogy ekkora érdeklődést vált ki ez az embereknek ismeretlen, furcsa szerelék. Nem tudott megállni sehol, zsongtak körülötte az emberek. Tapogatták, miből van, és ha kiszállt, jött a kérdések áradata:

- Hol vette?
- Mennyibe kerül?
- Nem adja el?

Hamar megtanulta, mindent szabad mondani, csak azt nem, hogy ő csinálta, mert akkor szabadulni sem tudott. Az egyetlen a kollégák biztatták, be kéne adni mint újítás, és levédeni a megoldást az összes Aro típusú autókra.

András hagyta magát meggyőzni, és miután a katedrafőnök is pozitívan állt a dologhoz, átdolgozta a saját használatra készített terveket. Az egyetlen felküldte az egész dokumentációt a minisztériumba, s mire visszajöttek a szabadságról, már várta az oklevél, hogy elismerték a munkáját, mint újítás.

Ha nem kolozsvári rendszámú lett volna, mindenki nyugati kocsinak nézte, és ez volt a fő cél. Egy kis utánfutót húzott, ebbe vitték az elő sátrat, amit méretre csináltatott.

Az utánfutó teteje pedig át lett alakítva biciklitartónak, a gyerekek két biciklije volt rajta.

A tengerparton nyaraltak, és a kempingben is pont olyan feltűnést keltettek, mint bárhol, ahol megálltak. Andrásnak jólesett az elismerés, habár az már elérte a fárasztás határát. Egyszer csúnyán ki is borult, amit meg is bánt, mert kellemetlensége lehetett volna belőle.

Esténként kint ültek a sátor előtt, a gyerekek a szomszéd gyerekekkel játszottak. András unokatestvére családjával töltötték együtt a nyarat. A kicsi Zoltit Arti, az unokabátyja hamar be akarta vezetni az élet titkaiba. Nyakába vette, és a női mosdónál az elválasztó palánk felé emelve kérte, mondja el, hogy mit lát. Zolti akkor 8, Arti pedig 14 éves volt.

Egyik este történt, már bent a sátorban vacsorázott a két család, és szinte nem is hallották a kinti beszédet. Már megszokták, hogy esténként az emberek megálltak, és nézegették az autót. Mindenki a maga módján kommentálta.

Andrásnál csak kiverte a biztosítékot végül egy ilyen kommentáló. Mikor meglátta, hogy kolozsvári a rendszám, felkiáltott:

- Látod...mire vagyunk mi képesek - mondta a társának.

Na, ez már Andrásnak sok volt, kiugrott és szinte ráförmedt az illetőre, aki meghökkenve hallgatta.

- Ezt nem ti csináltátok, hanem én.

-?

- Én magyar vagyok.

Abban a pillanatban rádöbbsent, ez hiba volt, nagy hiba. Ha ezek most botrányt csinálnak, akkor rendőrség, akkor jegyzőkönyv, bekerül a dossziéba, nem kapok útlevelet. Ez mint egy film pergett le az agyában, keresve a megoldást. Egy fanyar mosoly, aztán:

- Ezt viccnek szántam.

Hogy a másik kettő mit gondolt, sohasem tudta meg, mert elég savanyú képpel, válasz nélkül továbbálltak.

Az éjszaka nehezen telt el, csak másnap estére nyugodott meg, mikor meggyőződött, nem jön senki, nem reklamáltak a kijelentése miatt. Nem félt igazán senkitől, csak a CÉLT féltette. Már voltak rossz emlékei a hatóságokkal. Eszébe jutott, amikor otthonról vitték el.

Évekkel azelőtt történt. Még a Monostori negyedben laktak, egy negyedik emeleti panellakásban.

Vasárnap reggel volt, még nem reggeliztek, amikor csengettek. Két jól megtermett ember állt az ajtóban, nem mondható, hogy barátságosnak néztek ki.

- Kihez van szerencsém? – kérdezte András, de felesleges volt a kérdés, mivel ezzel egy időben mind a kettő az orra alá tartott egy szolgálati igazolványt. A Securitatétól voltak.

- Maga most velünk jön.

- Miért?

- Majd azt ott bent megmondják magának.

- Össze kell szedjem magam, nem mehetek így házi nadrágban, meg sem borotválkoztam. – Nem számít, jöjjön.

Elég hangosak lehettek, mert mind a két gyerek ott állt már a háta mögött, Anna is sietett, nem tudta, mi történik.

- El kell mennem, mindjárt jövök – nyugtatta meg András a családot, de a két gyermek már majdnem sírt.

Anna, aki rögtön megértette, miről van szó, magához húzta a két gyereket, és a fejüket simogatva mondta:

- Apa el kell menjen, sürgős dolga van, de rögtön visszajön.

Most, hogy visszagondolt, megint maga előtt látta a Securitate épületét, megint érezte azt a nyomasztó érzést, amikor bekísérték. Ott ült az alagsori hideg folyosón. Az egész olyan volt, mint egy börtön. Egy hosszú folyosó, jobb-és baloldalt egyforma ízléstelen barnára festett ajtók. Összesen két pad állt az egész folyosón. A világítás is – gyenge lévén – még nyomasztóbbá tette az egész helyiséget, amit még erősített az ablakok hiánya.

Egyszer csak kinyílt az egyik ajtó és egy hang bentről kiáltotta a nevét. Bement. Mintha látta volna már ezt a helyiséget, vagy talán valamelyik filmben volt valami hasonló. András próbálta összeszedni a gondolatait. Miért hozták ide? Most mi lesz, vajon

hazaengedik? Egyet már megtanult az életben, vární türelemmel, majd megmondják, mit akarnak. Mind a ketten hallgattak. András ott állt, a tiszt ült, legalábbis András azt gondolta, hogy ez egy belügyes tiszt lehet. Nézték egymást, így telt el egy jó idő, mire a tiszt megszólalt.

- Nem is érdeklí, miért hozattuk ide?
- Gondoltam, csak megmondják, mivel tudtommal nem követtem el semmit, ami ezt indokolná.

- Gondolkozzon!
- Ezt teszem, amióta otthonról elhoztak. Nem tetszett a tisztnek az András modora, és megjegyezte:

- Maga alábecsüli az ellenfelet.
- Nem tudtam, hogy ellenfelek vagyunk – jött a gyors válasz.
- Jó...hát elmondom, az ön kijelentései, viselkedése árt a román nemzeti érdekeknek, ezenkívül követi az apja politikai nézeteit.

- Hogy jön apám ide?
- Mindent tudunk a családjáról. Az apja megtagadta, hogy párttag legyen, szerencséje, hogy rehabilitálták a kényszerlakhelye után, máskéülönbén már rég nem a színházban volna a helye. Tudjuk, hogy minden délután összegyűlnek a vele egykorúak az egy nézetet való emberekkel, és rendszerellenes kijelentéseket tesznek, ami már súrolja a lázítás határát...András nem felelt, csak hallgatta a szóáradatot, még mindig nem tudta, miért van ő itt, de erősödött benne az érzés, hogy ellene nincs semmi konkrét vád, és ez egy kis önbizalmat adott neki. A tiszt csak beszélt, és lassan körvonalazódott a lényege a dolognak, oda akart kilyukadni, hogy ő hasson az apjára, hogy durván kifejezve az fogja már be a száját.

- Apám egy felnőtt ember, aki tudja, mit csinál, és mit beszél, ha véleményt alkotott, biztosan volt oka rá. Most jött a meglepő fordulat: a tiszt 180 fokkal taktikát változtatott, és meg akarta magyarázni, hogy az egész arra megy, hogy elmélyítsék a románok és a magyarok között a kapcsolatot. András keserű gúnnyal kérdezte meg:

- És ezért hoznak be engem vasárnap reggel erőszakkal, ezért hagyjam otthon sírva a gyerekeket, mert nem tudják, hová viszik

az apjukat, mit gondol mennyire mélyült el most bennem a maguk iránti kapcsolat...semennyire. – András mind jobban belelovalta magát.

– Legyek őszinte...hányingerem van – mondta.

A tiszt még mondott valamit, de ő már nem figyelt oda, csak azt hallotta, most már mehet, de gondolja jól meg a hozzáállását a jövőben.

Ő már tudta a hozzáállását, és a tudat megint csak megerősödött: innen, ebből a fertőből valamikor csak el kell menni.

– Apa, apaaa! – Anna szólította –, kihűl az egész vacsorád.

– Igen...igen, jövök.

Most döbbsent rá, mennyire elkalandoztak a gondolatai. Visszament a sátorba.

VII.

Még egy év, gondolta András, miközben a családi fényképeket tette időrendi sorrendbe, és gondosan becsomagolta. A diófa íróasztalnál ült, amelyiket az édesapjától kapott, és amelyekhez nagyon ragaszkodott, már azért is, mert hetekbe került a felújítása. Valaki jóindulattal, fekete páccal restaurálta évekkkel előtte, így a diófából nem látszott semmi. Ennek a letakarítása anélkül, hogy az asztal sérüljön, Andrásnak hetekbe került.

Hallotta, hogy Anna valakinek ajtót nyitott. Attila jött, András jó barátja, és kollégája az egyetemről. Neki megvolt a hivatalos befogadási engedélye Magyarországra. Valami távoli rokont fedezett fel, aki megszerezte a szükséges papírokat a befogadáshoz, és mint családösszevonás indították útnak, sikerrel.

- Szervusz, mit csinálsz? - kérdezte Attila. András mosolyogva válaszolt:

- Csomagolok, mert egy év múlva megszökünk.

- Te bolond vagy, először is nem fogsz megszökni, másodszor, ha mégis, miért csomagolsz most?

- Mert egy év múlva mindenre lesz idegem, csak erre nem, gondoltam ne vesszenek kárba a dolgaim, hát mindent csomagolok, ami nem bontja meg a lakás képét.

- Ti mikor mentek? - kérdezte András.

- Két hét múlva kapok egy konténert, és akkor mi is csomagolunk, úgy három hét, és elmentünk.

- Kicsit irigyellek, de még találkozunk.

- Add be újra a kérelmet, hátha most sikerül.

- Nem, határozott nem, négyszer utasítottak el, és a kihallgatás eredményét te is tudod...nem...nem is akarok többet magyar lenni.

Ezt azonban ő sem gondolta komolyan. Pannika, aki bent volt a szobában, kis idő után odament az apjához, és megkérdezte:

- Mi leszel, ha nem akarsz magyar lenni?
- Német.
- Az jó? – jött a naiv kérdés.

- Nem tudom, csak gondolom, de majd meglátjuk, most menj játszani.

Pannika tízéves volt, és nem igazán nyugodott bele a magyarázatba. Kiment a konyhába, és András hallotta, hogy az anyját nyaggatja:

- Apa azt mondta, hogy német akar lenni.
- Csak viccelt – jött a válasz –, de ezzel még viccelni sem szabad – tette hozzá Anna.

András később jött rá, hogy milyen hibát követett el. Elég, ha Pannika csak az iskolában, ha úgy adódik, valamiért kijelenti, „apa német akar lenni”. Aztán elindul a láncreakció, valamelyik osztálytárs egy otthoni beszélgetésnél könnyen elmondhatja, hogy „Pannika édesapja német lesz”„ez nem butaság, Pannika mondta”. És kész a baj. És a baj jött is.

VIII.

1986. február. Végre beadhatták az útlevélkérvényt. Végül is nemcsak vízumot kellett kérvényezni, hanem magát az útlevelet is. Habár megvolt az útlevél, nem lehetett otthon tartani, minden út után le kellett adni, és rendőrség vigyázott rá, nehogy eltűnjön

– vagyis a tulajdonosa.

Anna fizetőeszköz után járt. A nyugati cigaretta, főleg a Kent és a Marlboro számított fizetőeszköznek. Ezek szinte minden kaput nyitottak. Mivel a recepción a külföldi turisták sokszor úgy fejezték ki elégedettségüket, hogy hagytak elmenetelkor egy-két csomaggal, Annának szinte mindig volt otthon „pénze”. Ezzel fizetett az üres hentesboltban, a pult alól előkerült húsért, az élelmiszerboltban, az ásványvízért. Cigarettaért még kávé is lehetett kapni, pedig ez is szinte fizetőeszköznek számított. Most azonban nem volt elég, amit kapott, ezért elutaztak Szatmárra, egy ottani ismerős ezzel kereskedett. A jó Isten tudja, hol csempészték át neki, de egy kisebb dohányboltot is nyithatott volna. Kellett a „pénz” a rendőrségre, meg a német érvonalat bizonyító papírok beszerzésére.

András édesanyja Temesváron született. Nagymamája pedig sváb asszony. Temesvár a dunai sváboknak a rezidenciája lévén szinte mindenhol lehetett német szót hallani. A három gyerek, Kati, Ildi és András itt töltöttek szinte minden nyarat. Az apjuk ragaszkodott hozzá, hogy a gyerekek tanuljanak németül, pedig akkor nem is sejtette, hogy ennek később milyen hasznát veszi.

Meg is viccelték az apjukat, mert egyik nyáron azzal jöttek haza „Vater wir sprechen deutsch so wie du” amit az apjuk nagyon büszkén hallgatott, ugyanis ő nem tudott németül, mert ha

tudott volna, rögtön megértette volna, hogy ez azt jelenti: „apa, mi úgy beszélünk németül, mint te”.

Temesvárra kellett menni a Zsófi néni, András édesanyja eredeti születési bizonyítványáért, és bármit, ami használható, beszerezni.

Zsófi néni nagyon bőbeszédű volt. Nem tudott semmilyen újságot magában tartani. Mindenkivel szívesen szóba állt. Rögtön eldicsekedett a gyerekeivel, elmondott mindent szépet és jót, ha igaz volt, ha nem. Ha egyedül utazott a vonaton, már ha nem kísérte senki a családból, mire megérkeztek, az útitársak ismerték az egész familiát, mesterségüket és mindent, amit erről tudni lehet. Ezt mind olyan ártatlanul csinálta, hogy ha bosszantó is volt, senki sem haragudott rá.

Ő anyanyelvi szinten beszélt a német nyelvet, de a románnal valahogy fordított arányban állt. Azt mondják, minél többet beszélsz egy nyelvet, annál jobban tudsz. Hát ez nála fordítva volt, minél többet beszélt, annál rosszabbul. Néha olyanokat mondott, hogy az emberek nehezen, csak udvariasságból fojtották el a nevetést.

András ismerte az édesanyját, ezért különösen nehéz volt egy olyan mesét kitalálni, hogy elvigye magával Temesvárra a papírokért, de ne kelljen megmondani az igazi okot. Eléggé elfogadhatónak tűnt, hogy a családfa összeállításához szükségesek az okiratok. Jó volt az elővigyázatosság, mert már Temesvárig az útitársak is tudták, hogy a fia összeállítja majd az egész családfát.

András elvitte az édesanyját az ott élő rokonokhoz, ő pedig kiment a Ronác nevű negyedbe, ahol gyermekkorra legszebb nyarait töltötte.

Összeszorult torokkal, göbbel a nyakában róttá az utcákat. Megállt a nagyszülei volt házánál. Ez tulajdonképpen két ház volt egy bejáratnál. A belső udvaron nem volt a két udvar elválasztva. A bal oldali házban laktak a nagymama testvére és családja, a jobb oldaliban pedig András nagyszülei. A házakat most idegenek lakták. Erőt vett magán, és becsengetett. Egy román nő jött ki, kedves volt, és miután András elmondta, mi járatban van, valamikor itt gyerekeskedett, behívta, majd diszkréten félrevonult.

- Nyugodtan nézzen körül, én nem sietek sehova, sajnos betegek a lábaim.

Mint egy lavina, úgy árasztották el az András agyát az emlékek. Itt játszottunk szindarabot, ott volt a hinta felállítva, mellette, ott volt a virággrupp, amiért többször megdorgálták, ha keresztülrohantak rajta Riával, az unokahúgával. A szomszédban lakott Aranka néni, tőle lopták a cseresznyét, és szegény nem tudott tenni semmit ellene, mert nem érte utol a kis tolvajokat. O is rokon volt, ezért nem lett botrány, csak meg kellett ígérni: „bocsánatot kérünk, soha többé nem teszünk ilyent”. Ez az ígélet két napig tartott, aztán kezdődött előről minden. Erről sem ők tehettek, hanem a cseresznye, mert az olyan finom volt. A legfurcsább, hogy minden olyan kicsi, ami annak idején olyan óriásinak és tágasnak tűnt, most alig egy pár méter.

Leült a régi kútra, és ott üldögélt, míg rádöbrent, most már mennie kell, mert délutánra bejelentkeztek az egyház irodájára. Elköszönt a nőtől, udvariasan meghallgatta még a fájós lábról szóló kezelés összes lehetőségeit, és közben arra gondolt, vajon ha megöregszik, ő is ennyit fog-e beszélni, mint ez nő, meg az édesanyja.

A pap személyesen fogadta őket, tudta, miért jöttek, helytel kínálta, majd megkérdezte:

- Mikor utaznak?

Andrásnak még a lélegzete is elállt. Szerencsére Zsófi néni a szokásos módján reagált, és elmondta:

- Holnap délelőtt van vonatunk visszafelé, de ha szükséges, még tudunk egy napot várni, ugyanis otthon...Nincsen baj, könnyebbült meg András, és rögtön hozzátette, de olyan hangsúllyal, hogy a sokat tapasztalt pap is rögtön megértette a helyzet fonákságát.

- A családfánkat állítom össze, és ehhez szeretnénk az eredeti papírokat beszerezni.

A régi anyakönyv már az asztalon volt, és a pap, miközben szorgalmasan lapozgatta, tovább beszélt. Elmondta, hogy eddig csak olyan emberek kértek eredeti iratokat, akik elhagyták az országot, kivándorolnak, és be akarták bizonyítani a német származást. Azt is elmondta, elég hálátlan dolog, mert a siker

reményében mindenki megígéri, ha kijut, támogatni fogja az egyházat, nem felejt el, honnan indult, de sajnos eddig csak egyetlenegyszer kapott, de csak egy képeslapot, egy Fischer nevű családtól, akik Spanyolországban nyaraltak, és igen jól érezték magukat, hát ezért gondoltak szeretettel a temesvári egyházra. András megértette, és úgy készült már otthonról, hogy hagy egy összeget a templomkasszába, köszönetképpen. Mivel ők nem utaznak, hát nincsen lehetősége kinti támogatást ígérni. A pap megköszönte a pénzt, ez mégis valami konkrét, több, mint egy képeslap, habár az is kézzelfogható.

Madarat lehetett volna Andrással fogatni, olyan örömben volt, és nehezebbre esett ezt titkolni, minden simán, és könnyebben ment, mint remélte. Számára a papírok megfizethetetlen értékűek voltak, minden megvolt, amire számított, német nyelven, eredeti gót betűs írással. A visszaúton az útitársak Zsófi nénitől megtudták, milyen rendes a temesvári pap, és Temesvár is sokat változott, amióta ő elhagyta, és...és...

András most kivételesen nem figyelt oda, nem nézett rá feddően, ahogy néha tenni szokta, annyira el volt foglalva a saját gondolataival. A legfontosabb a papírokat biztonságosan kijuttatni. Tisztában volt vele, milyen kockázattal járna magával vinni, ha bármi történik, elveszik, s akkor ezek pótolhatatlanok. Meg kell találni a módot kijuttatni. Lassan kezd összeállni a mozaik, egy fontos lépéssel jutott tovább. Ez döntő lehet!

És milyen igaza volt, de ezt csak később tudta meg.

IX.

Müllerék két-háromévente jöttek Kolozsvárra. Egy kis helységben, Mondsee-ban laktak az ausztriai, ugyanazt a nevet viselő tó partján, a tó nyugati sarkában. Rokonaik lehetek Kolozsváron vagy a környéken, mert két hetet töltöttek el, és minden alkalommal abban a szállodában szálltak meg, ahol Anna dolgozott. Szimpatizáltak Annával, és többször beszédbe elegyedtek a hivatalos mondanivalókon kívül is. Ez sem mehetett simán, mert minden szállodának megvolt a maga belügyese, aki egész nap ott téblábolt, írta a jelentéseket, ki kivel, mikor, miért állt szóba. Nem volt egészséges dolog külföldiekkel, főleg nyugatiakkal barátságot tartani, mert rögtön gyanússá válhatott az ember.

Történt egy este, mikor a szolgálatos fül is valahol kávézott, hogy hosszabban beszélgetve megkérdezték Annát, „hogyan bírja ezeket az állapotokat, amik itt uralkodnak”.

Anna jó emberismerő volt. A sok év alatt a szállodákban rengeteg emberrel találkozott, lassan kialakult egy olyan hetedik érzéke, hogy pár mondat után meg tudta állapítani, kivel milyen messzire mehet a bizalmával.

Tudták, hogy Anna magyar, és a beszélgetés során megtudták, hogy több próbálkozás után sem sikerült áttelepedni Magyarországra.

– Miért nem szöknek meg? – kérdezte Müller.

Anna összerezzent, erről nem szabad beszélnie, de a férfi folytatta. Elmesélte, mennyi ismerőse van, akik megszöktek, és ”

o maga is személyesen segített egy családnak átjutni Németországba. Elmondta, hogy nagyon közel vannak a határhoz, és az osztrák autók megállás nélkül mennek át, ők sokszor még színházba, vagy más előadásokra is átutaznak.

Anna nem reagált, de figyelmesen hallgatta. Végül Müller azzal fejezte be, ha az élet úgy adná, rá lehet számítani, minden további nélkül beültetné a családot az autójába, és egy fél óra alatt már Németországban szállnak ki. Itt megszakadt a beszélgetés, mert az ügyeletes is visszajött, azonban pár nap múlva, mielőtt elutaztak, adott egy névjegykártyát Annának.

Aznap alig várta Anna, hogy hazaérjen a jó hírrel, hogy volna valaki, aki továbbsegítené őket, ha már Ausztriáig jutottak.

A hosszú beszélgetésnek csak volt következménye, két napra rá hívták. A főnöknő irodájában ott ült a szolgálatos meg a főnöknő. Tudni akarták, miről beszélgettek, miért olyan hosszan, miről érdeklődött Müller, egyszóval mindent. Azt is megemlítették, nem szeretnék még egy megrovásban részesíteni.

Igen, a megrovás, ezt Anna teljesen elfelejtette. Három évvel azelőtt történt. Az amerikai nagykövetségtől vártak vendéget. Mint ilyenkor bevett szokás volt, az apartman el volt „készítve”. Ez azt jelentette, hogy tele volt lehallgató készülékkel, a telefont preparálták, jöhetett a vendég.

Anna volt szolgálatban. Este érkezett a vendég, a hivatalos protokoll után felment a szobájába, de alig egy negyedóra után lejött, mert a szobákban általában nem volt elegendő a fűtés, és az apartmanban még rosszabb volt a helyzet, annak nagysága miatt. Nem tehetett mást, adott egy másik szobát, sokkal kisebbet és melegebbet.

Hát iszonyú botrány lett belőle. Csupán azért nem került az utcára, mert soha semmi panasz nem volt ellene, azonkívül őt külön nem tájékoztatta a belügyes, hogy ezt az apartmant a szokásos lehallgatáson kívül külön preparálták. Hat hónapra áthelyezték egy kisebb szállodába, büntetésképpen.

Mind a ketten, ő és a belügyes is, írásos megrovást kaptak, kilátásba helyezve, hogy még egy, és akkor megbízhatatlanság miatt felmondanak neki. Mellékesen megemlítették, hogy még mindig nem kérte a felvételét a pártba, pedig a munkahely, amit betölt, szinte megköveteli a párttagságot. Csak „megbízható” káderek dolgozhattak olyan helyen, ahol nap mint nap kapcsolatuk volt a „nyugattal”.

Kitalált valami mesét, hogy miket is mondott Müller, mese, amit ő sem hitt, a másik kettő sem, de ők meg voltak elégedve, mert meg tudták írni a spiclibeszámolót, és Anna is, mert megúsza ennyivel.

A legfontosabb számára, hogy megvan a cím, és Müller segíteni fog.

X.

Ahogy telt az idő és közeledett június, úgy nőtt Andrásnál is a feszültség, pedig tudta, higgadt kell maradjon. Valutát kéne szerezni, gondolta, mert nagyon kevés a tartalék, alig száz német márka. Valutája valakinek csak a bankban lehetett, otthon tartani szigorúan tilos lévén kockázatos volt ezt a rendelkezést megszegni. A pénzük nagy részét pár évvel ezelőtt a Tuzexben költötték el. Mivel nem lehetett, csak kétévenként utazni, egy ügyes szervező kitalálta, hogyan lehet mégis útlevél nélkül, csak személyazonossági igazolvánnyal külföldre menni.

Fürdőhelyen szerveztek négynapos üdülést, amiből két nap csoportos autós kirándulás vagy Magyarországra, vagy Csehszlovákiába. Természetesen az autókönvojt a Securitate alkalmazottja kísérte.

Ő is megcsinálta kis üzletét egy ilyen úton, és aztán szorgalmasan leadta a jelentéseket.

András jó barátja, Dorin, egyik szervezője volt ezeknek az utaknak, és Andrással egy csapatot alkottak. Akinek megvolt a kapcsolata, már az üdülőhelyre sem ment, csak befizette a részvételi díjat, majd csatlakozott a kocsisorhoz. Ezt tette Dorin és András is. A résztvevők nagy része mindenfélét árult, leginkább az Abonyi piacon, konyaktól alsónadráig minden elképzelhető, majd a pénzt olyasmire költötte, amit aztán otthon értékesített.

Dorin meg András csak pénzt váltottak, ez volt a legrizikósabb, de a legtisztább és leggyorsabb üzlet. Míg a többiek árultak a piacon, ők már rég Budapesten vagy éppen Kassán voltak.

Visszagondolt ezekre az utakra. Volt egy ismerősük, aki feltűnően gyakran tankolt. A megoldásra végül egyik vámós jött rá, mert egy este a visszaúton, mikor megszokásból benézett az

autóba, valami furcsa zajt hallott. András most is maga előtt látta, hogyan szedtek ki 14 darab kicsi élő nutriát a felébe osztott benzintankból. Az illető állatokat csempészett.

A Tuzex egy kereskedelmi hálózat volt Csehszlovákiában, ahol kizárólag nyugati valutáért lehetett –természetesen nyugati árut – vásárolni. Itt már András is óvatosan járt el, mert a szolgálatoson kívül a csoportban mindig volt egypár beépített besúgó. Itt vásárolt, hol ruhát, a gyerekeknek játékokat, vagy éppen élelmiszert. Erre ment el a pénz.

Mosolyogva nézett maga elé, mikor a legjobb üzletük jutott eszébe.

Miskolcon jártak a városban, röviden körülnéztek, mielőtt továbbutaztak volna Kassára.

- Állj! – kiáltott Dorin.

- Mi van, miért kiabálsz?

- Nem látod?

- Mit?

- Odanézz – mondta Dorin és rámutatott a kirakatra, amelyik előtt megálltak.

Egy elektronikai üzlet volt, és végkiárusítás lehetett, mert televízió alkatrészek, többek között TV lámpák voltak egy forintért eladók. Bementek. Nem sok volt hátra zárásig, egy nő már a padlót törölte fel, a pénztárosnő számolta a pénzt. Gyorsan határozta, vesznek 100 darabot.

- Legyen kétszáz – mondta András.

- Legyen – bólintott rá Dorin.

Kifizették, kimentek, de mintha megbeszélték volna, egyszerre léptek vissza mind a ketten, és megvették az utolsó százás csomagot. Életük egyik legnagyobb üzlete lesz. Romániában ezekért a lámpákért hiánycikk lévén hihetetlen nagy pénzt kapnak.

- Most mit csinálunk? – kérdezte Dorin –, hogy visszük haza?

Erre abban a pillanatban egyikük sem gondolt, pedig még ott a magyar-cseh határ, oda-vissza, aztán a magyar-román határ.

- Egyelőre itt hagyjuk az első falusi háznál, aztán majd kitalálunk valamit.

A határátlépés okozta a legkevesebb gondot ezeknél az utaknál. A vámosok örültek, ha jött a csoport. A csoportvezető elin

32

dult egy műanyag tasakkal, minden autó leadta a „vámot“. Ő diszkréten átadta a vámosnak, és a csoport ment is tovább.

A faluszéli házban barátságosan fogadták, elmondták, hogy törekeny, amit vettek, és nem szeretnék még Kassáig rázni a kocsiban, majd a visszaúton szépen becsomagolják. A háziak minden további nélkül vállalták a megőrzést. Egy gonddal kevesebb.

Mire érte mentek, megvolt a megoldás is, egy 20 literes benzinkannát megtömtek, mint egy libát, a maradékot az autó légszűrője alá pakolták be. A csoportvezetővel utazott a Securitatés is. Ennél jobb dughely nem kellett. András jól ismerte a vezetőt, odavitte a benzinkannát.

– Hello, Fila, nem tehetném be hozzátok ezt az üres kannát, le akarjuk engedni az ülést, hogy egyikünk aludjon, és nincs helyem.

– Tedd csak ide.

– Köszönöm, majd ha hazaértünk, érte megyek.

Szegény Fila, soha nem tudta meg, miért volt András olyan nagylelkű, hogy egy üveg Metaxát vitt ezért az igazán semmiségért. Eladták az egészet egy televízió-technikusnak, 40%-kal olcsóbban, mivel egyben átvette az egészet.

Ó ha ilyen könnyen juthatnánk át majd júniusban is a határon! – sóhajtott fel András.

XI.

Dorinnal megmaradt a barátság, és a kapcsolat is, annak ellenére, hogy ő már Németországban élt, illetve „fél lábbal”. A felesége szebeni szász leány révén aránylag hamar megkapta a végleges kitelepülési engedélyt.

Dorin kint nem tudott érvényesülni, mivel az itteni életművészeti ügyeskedések ott nem működtek, ezért döntöttek úgy, hogy visszajön és beiratkozott az orvosi egyetemre, a fogorvosi szakra.

Nem volt könnyű életük, főleg Angéla a két gyerekekkel egész éven át szinte egyedül, a pénz, amit Dorin még kisebb üzletekkel szerzett, nem tudta fedezni a költségeket, állandó anyagi gondokkal küzdöttek.

András vele való kapcsolata sem volt a legegészségesebb a Securitate szemében, amit nem is egyszer szóvá tettek Annának a szállodában.

Dorin azok közé a kevesek közé tartozott, aki tudott a szökési szándékról, és neki kulcsszerep jutott a terv kivitelezésében. Neki kellett volna kísérni, vagyis fedezni az autót a magyar– osztrák határon. Sajnos nem minden úgy sikerült, ahogyan eltervezték.

Már május közepe van, és még semmi hír az útlevelelől, ilyenkor már meg szoktuk kapni, gondolta András. Nyugtalanabb lett napról napra. Nyugtalanága nem volt oktalan.

Egyik este, fél tizenegy lehetett, Anna a gyerekek iskolás ruháit rendezte, András pedig az íróasztalánál, egy régi órával küszködött, meg szeretne volna indítani. Csengettek. Kérdően néztek egymásra. Nem vártak senkit, és a baráti körből sem jön senki éjjel, és főleg váratlanul. Anna indult is, de András leintette.

- Majd én - mondta, és már ment is.

Kinézett a kis megfigyelő nagytón, de mivel a lépcsőház automata már lekapcsolt, nem tudta kivenni az arcokat. Ketten álltak az ajtó előtt, csak ennyit látott. Kinyitotta az ajtót.

Két, elég jól öltözött ember, az egyik magasabb, negyven körüli, a másik jóval fiatalabb és alacsonyabb volt. András nem jutott még szóhoz, mert a magasabb nyújtotta a kezét.

- Balau főhadnagy a belügytől - mutatkozott be -, a kollégám, Micu százados - mutatott rá a fiatalabbra.

Ő is kezét fogott.

Még mindig az ajtóban álltak, mire Balau „bemehetünk?” kérdezte, és meg sem várva a választ már bent is volt a lakásban. Céltudatosan ment, egyenesen a nappaliba. Ott érte utol András, aki a meglepetéstől hirtelen szólni sem tudott, az agyában kavargtak a gondolatok, de hamar rendszerezte őket.

- Tessék bejönni - mondta, bár ez kissé ironikusnak tűnt, mivel már mind a nappaliban voltak.

- Miben lehetek segítségükre? - kérdezte.

- Leülhetünk? - jött a következő kérdés.

- Elnézést, foglaljanak helyet - mondta, de ezt is már megelőzte Balau, mert nem várva a választ, le is ült, intve a kollégájának, hogy ő is leülhet.

András rögtön tisztában volt vele, hogy ezek a főlényüket akarják kimutatni, hogy ilyen viselkedést engedtek meg maguknak. Legszívesebben kidobta volna mind a kettőt, de valami azt súgta: „csak óvatosan”. Anna jött vissza a szobába, miután becsukta mind a két gyerekszoba ajtaját.

Balau, ahogy leült, beszélni kezdett, és kitett egy papírt maga elé az asztalra.

- Ez egy házkutatási engedély - mondta -, önön múlik, milyen messzire kell elmenjünk a használatával. Egy bizalmas információ szerint önök el akarják végleg hagyni az országot. Nekünk az a feladatunk, hogy az erről szóló körülményeket vizsgáljuk ki.

- Alaptalan vád, egyszerűen hülyeség - mondta András.

Balau elengedte a füle mellett a megjegyzést. Udvariasan beszélt, ellentétben az eddigi viselkedésével, és Andrásnak feltűnt,

hogy nem a szökés szót használta. Hát ezért nem kaptak még útlevelet.

- Ha mindenben segítségünkre van, hamar végzünk.

- Természetesen – mosolygott András. Már a helyén volt a szíve, és az agya is teljes sebességgel dolgozott.

- Hát jó...kezdjük talán az iratokkal...Láthatnám az ön újításának a dokumentációját, igen, és a családi iratokat, okleveleket, szóval mindent, ami van. András odament a fiókhoz, ahol minden szépen a szökéshez elő volt készítve, és olyan hidegvérrel, hogy Anna belesápadt, kivette az egészet, és letette az asztalra. Balau nem nyúlt hozzá, és András nem is várta meg, felvette, egyenként nyitogatta, mutatta, mi micsoda. Még a felénél sem voltak, mikor ez intett, és megköszönte. Látta, amit látni akart. Amit nem látott, hogy mindegyiken volt egy kis széljegyzet, ha sikerül a szökés, melyik irat kihez kell jusson.

- Körülnézhetünk a lakásban? – kérdezte. Kérdés, ami felesleges volt, ha akarja, átforgathatja az egész lakást.

- Természetesen – mondta András és végigkísérte a lakáson, még a gyerekekhez is benyitottak. Aludt mind a kettő, mint két ártatlan angyal. Pannika mellett a Brumi mackó, Zolti lábánál egy fehér plüss kutya, Bodri. Egész kicsik voltak, amikor kapták, azóta elválaszthatatlan alvótársak. Csendben behúzta az ajtót, és kérdően nézett Balaura.

- Itt meglennénk...de ha jól tudom, van egy garázsuk, oda is benézniénk.

András kísérte le, Annától elköszöntek, és a legnagyobb meglepetésre elnézést kértek a késői zavarásért. A garázs közvetlenül a lakás alatt volt, közé csak egy magasföldszinti lakás ékelődött be. Ez előnyös volt András számára, mert egy cső direkt közlekedett a garázs és a konyha között. Ezt a nyolcvan milliméter vastag csövet akkor tetette be, amikor a házat építették. Az elején csak arra használták, hogy Anna lekiáltott, kész az étel, majd amikor beállt az áramspórolási időszak, akkor innen vezetett fel áramot két nagy akkumulátorból, és így oldották meg, hogy ne gyertyafénynél üljenek néha órákon keresztül. Nem

lehetett tudni azt sem, hogy mikor veszik el az áramot, és azt sem, mennyi időre.

Mikor beléptek a garázsba, és András felgyújtotta a lámpát, Balau nem tudta megállni, és felkiáltott.

– Óh... azt a mindenit!

A valóság az, hogy András egy kicsit büszke volt a garázsára. Szenvetélyesen gyűjtötte a szerszámokat, és a garázs is inkább egy szerszámoltra hasonlított, mint garázsra. A plafonra voltak sorban felerősítve a horgászbetokok. A helyiség végében teljes szélességben egy munkaasztal, felette a falra rögzítve egy óriási lap, tele mindenféle szerszámmal, pedáns rendben. Jobb-és baloldalt hosszában, fejmagasság felett polcok, szintén tele dobozokkal, de ezek is úgy álltak, mint a katonák a sorozáson.

– Most már kezdek hinni önnek, akinek ilyen műhelye van, az nem hagyja itt! András tudta, hogy igenis itt kell hagynia, habár talán ez volt, amit a legjobban sajnált.

Balau elment, Mícu követte, mint egy árnyék, egy szót sem szolt egész idő alatt, csak szenvtelen arccal hallgatta Balau meg András beszélgetését. Most, ahogy távolodtak, hallotta, valamit kommentált, de már nem lehetett kivenni, hogy mit.

Anna fent várta, ki volt téve az asztalra egy üveg kisüsti szilvapálinka.

– Gondolom, ez most mindkettőnknek jót fog tenni – mondta Anna, és töltött egy pohárával.

Megitták, és szótlánul ültek egy pár percet. A csendet Anna törte meg.

– Azt hittem, elájulok, mikor kivetted az iratokat.

– Arra számítottam, ha én teszem ki, nem fog turkálni, és ha én mutogatom, nem veszi kézbe. Most már értem, mire ment ki ez az egész – folytatta András. –Ők arra számíhattak, hogy szépen csendben mindent felszámolunk, ami érték, eladjuk, és bizonyos iratokat vagy eltüntetünk, vagy kijuttatunk külföldre. Ezért nem is nézte végig, mikor látta, minden megvan, a lakásból sem hiányzott semmi. A pont az i-re azonban a garázs volt – mondta nem kis büszkeséggel András, megismételve Balau szavait.

Sokáig ültek még csendben, néha beszélgettek, egyikük sem gondolt lefekvésre. Egyben megegyeztek, jövő hét csütörtökön jelentkeznek kihallgatásra. A lakónegyed már rég elcsendesedett, csak egy pár ablakban volt még világosság. Lent csapódott az ajtó. Mind a ketten összerementek, pedig csak egy késői hazajövő csukta be a nehéz bejárati ajtót.

Ma éjjel is, mint az utóbbi hetekben elég gyakran, biztatóan fogták egymás kezét, úgy aludtak el.

XII.

Gyalog sétáltak le a lakónegyedből a városközpontig. Szép idő lévén mind a ketten bizakodóbban mentek egymás mellett. A botanikus kert hátánál haladtak, szinte érezni lehetett a tavaszt, friss zöld volt minden, és a kerítésen túli madárccicsérgés egy időre elfeledtette velük, hogy gondjaik vannak.

A Szamos északi oldalán volt a Belügynek az épülete. Itt összpontosult minden. Belügy, Securitate, végül is mind egy egységet képeztek, a vezetők mind magas rangú tisztek. Annyira összefonódott ez az államvédelmi apparátus, hogy kívülállónak lehetetlen volt megállapítania, az útlevel osztályvezető ezredes hivatásos katonatiszt vagy a Securitate egyik alkalmazottja. Gyakorlatilag mindegy.

Nem volt egyszerű rögtön időpontot kapni, de egy teljes csomag fizetőeszköz napokkal előtte meglágyította a titkárnő szívét, a szállodáért felelős szolgálatoson keresztül.

Itt már nem volt várószoba. A magas folyosón magas ablakok, az utcáról beszűrődő zaj is valami távoli morajnak hallatszott. Ide csak belépővel lehetett bejutni, és miután a titkárnő meggyőződött a személyek azonosságáról, beengedte őket az ezredeshez.

Tudták, kik jönnek, ezért már András és Anna dossziéja az asztalon feküdt. A szokásos köszönési protokoll után az ezredes komótosan kinyitotta, és úgy lapozgatott benne, mintha keresne valami, vagy azt az érzést keltette, mintha most látná először a tartalmát.

András és Anna már előző este megegyeztek, mit fognak mondani. Úgy készültek, mint egy sakkpartira. Minden eszüket össze kellett szedjék, ha valamit el akarnak érn.

- Meglátod, megadják az útlevelet, de csak az egyikünknek, és a két gyereknek – mondta András.
- De akkor mit csinálók én egyedül?
- Éppen ez az, ezért fogjuk mi kérni, ha csak egyikünk mehet, az legyél te, erre nem számítanak, ők is arra gondolnak, hogy téged nem hagylak itt egyedül, éppen ezért kell, hogy mi fordítva gondolkodjunk. Anna az első pillanatban nem értette, hova akar András kilyukadni, csak egyet tudott, neki így sem, úgy sem jó. Nem akart egyedül maradni.
- Figyelj, mivel arra számítanak, hogy én megyek, te egyedül nem lennél képes utánam szólni, ha pedig mi megfordítjuk, és te méész, akkor én majd utánatok megyek bármilyen áron. Erre van már egy elképzelésem, de egyszer lássuk, mi lesz.
- Úgy látszik, nem volt megalapozott az információ önökkel kapcsolatban – kezdte a beszélgetést az ezredes. Nagyon magas, testes, de nem kövér ember volt. Már maga a megjelenése tiszteletet és visszatartottságot parancsolt. Háttal ült az ablaknak, így az arckifejezését inkább sejtteni lehetett, mint az amúgy is szinte láthatatlan reakciókat észrevenni. Tényleg, ha valakinek itt nincs önbizalma, gondolta András, jobb, ha be sem jön ide. Az ezredes folytatta.
- Azonban önöknek is meg kell érteni, hogy ilyen információ esetén az egész családot nem engedhetjük útra.

Kérdően hallgattak mind a ketten, várva a folytatást, hova akar kilyukadni ez után a bevezetés után.

- Úgy gondoltuk, önök döntsék el, ki megy.

András majdnem felkiáltott örömeiben. Győztünk! Pedig a győzelemtől még nagyon messze voltak. Uralkodott magán, és teljesen természetesen, Anna felé fordulva mondta:

- Te méész, én így is többször voltam, mint te, most rajtad a sor... Tavalyelőtt csak engem engedtek. – Ezt már az ezredesnek szánta.

Az történt, amire számítottak. Most az ezredesen volt a sor, hogy csodálkozzon.

- Hogyan boldogulna a hölgy két gyerekkel a vonaton? – kérdezte meglepett hangsúllyal. Még a sokat tapasztalt ezredes sem számított erre döntésre. De András számítása bejött.

- Miért vonattal, ott van az autónk.

- De...van a hölgynek jogosítványa?

Aha, mégsem tudtok mindent, gondolta András.

- Persze hogy van, már jó ideje vezet.

Ez sem volt, csak félig igaz, jogosítványa volt, de az Aro-t még egyáltalán nem vezette, és a lakókabinnal nem is akarta. Az ezredes kiadta a kártyát a kezéből. Nem volt visszaút. Hosszú szünet következett, majd megszólalt:

- Jövő héten keddtől jelentkezhet az ügyfélszolgálaton az útlevelért – mondta.

Udvariasan megköszönték, és igyekeztek kifelé, mintha attól félnének, nehogy meggondolja magát. Nagyon ellentétes érzésekkel jöttek ki, míg András majdnem kiugrott a bőréből örömeiben, addig Annának mind inkább összeszorult a szíve.

Mit fog csinálni, mikor jön András utánuk, nem is tud igazán vezetni, és Budapest is olyan nagy, és ő fél, a gyerekek alig 10 és 11 évesek... óh, Istenem!

XIII.

András rákapcsolt a következő terv kidolgozására. Nem tűnt nagyon bonyolultnak. Anna kimegy a két gyermekkel. Megjátssza, hogy beteg, a nagybátyja küld egy táviratot, hogy életveszélyben van, erre kötelesek lesznek megadni neki is az útlevelet. Ha mást nem, de 48 órát biztos kap, hogy hazahozza a családot. Ha már ő is kint van, onnan segíti Dorin átmenni Ausztriába, a Müller család már várni fogja, és átviszi őket a németekhez. Nagyszerű terv, gondolta, és meg volt győződve, hogy sikerül... sikerülnie kell! Akkor nem is sejtette, hogy semmi sem úgy fog sikerülni, és milyen árat fizetnek még ezért.

Előadta a tervét Annának. Szegény napok óta nem hunyta le a szemét. Az indulás napja veszélyesen közeledett, az idő számára felgyorsult, legszívesebben megállította volna.

Délután beállított Öcsi, az arcáról lehetett látni, nagyon jó híre van, olyan szélesen mosolygott.

- Tratatata...ta... - énekelte, és mint egy bűvész, aki most elővarázsol valamit, kivett a zsebéből egy csomag útlevelet. Mind megkapták!

Annának könny szökött a szemébe. Nem volt irigy, csak belegondolt saját nyomorúságába. Öcsi férfi, mellette lesz a felesége, a gyerekek is egy kicsit nagyobbak, ő pedig kicsi, és most nagyon szerencsétlen, és nagyon fél, és vezetni sem tud...és Budapest is olyan nagy...

Öcsi sorra ölelgette mind a kettőjüket örömeiben. Egy dolog felett azonban ő sem tudott napirendre térni. Ez mindannyiukat nagyon foglalkoztatta. Ki lehetett az informátor? Hiszen olyan óvatosak voltak. Öcsi nem beszélt senkivel a terveikről. Végiggondolták, Dorin tudott mindent, Öcsinek is jó barátja volt, őt

kizárták. András sem beszélt senkivel, még eddig a két nővérének sem mondta, és nem is akarta, csak ha eljön az idő, akkor szól Ildinek, Katit nem akarta terhelni még a tudattal sem. Attilának egy évvel ezelőtt mondta, megszökik, ő pedig viccnek vette, neki is csak pár hónap, és már Magyarországon lesz, ő is ki van zárva.

Az édesapja tudta még, de ő biztos nem szölte el magát, nagyon fegyelmezett, és korrekt ember lévén benne meg lehetett bízni, különben sem veszélyeztetné a saját fiát. Ezenkívül, szegény, a titkot már két hónapja magával vitte a sírba.

Nagyon beteg volt az utolsó hónapokban. Sokat feküdt, legyengült, de próbálta méltósággal viselni a betegséget, pedig tudta, nem sok ideje van hátra. András nagyon szerette az apját. Későre melegedtek össze. Abban az időben, amikor ő kamasz volt, és a legnagyobb szüksége lett volna rá, az apja a Szamosújvári disznóhizlaldánál kellett kényszerlakhelyen dolgozzon, távol a családtól. Csak éppen nem volt bezárva. A család és András számára pedig mégis mintha börtönben lett volna, mint János, és Béla nagybátyja, akik szintén raboskodtak, megszenvedve az elveikért.

Végül azt sem lehetett kizárni, hogy csak blöfföltek, hátha kiszedhetnek valamit tőlük. Egy tény, megfigyelés alatt éltek, és még óvatosabbnak kell lenni. Megegyeztek, hogy mindenképpen találkoznak Budapesten. Öcsi megvárja, míg András is kijut, és együtt vágnak neki a nagy kalandnak.

XIV.

Szegény édesapám, gondolta András, sok gondot okoztam neki. Eszébe jutott a cirkusz a revolverért. Már tizenegy éves korában dolga lett a rendőrséggel. A világháború idejéről maradt az apjának egy 9-es kaliberű revolvere, egy egész zacskó tele töltényekkel. Nem szolgáltatta be a hatóságoknak, hanem jól eldugta a könyvespolc felső részében, egy kívülről láthatatlan rekeszbe. Úgy látszik, mégsem volt elég jól eldugva, mert András nem volt nyolcéves sem, mikor megtalálta. Nem szólt senkinek, visszatette, egy kicsit ő is félt a fegyvertől.

1956. Forradalom Magyarországon! Az a kérdés, hogy ötvenhat vajon forradalom vagy nemzeti felkelés volt-e, kezdettől megosztotta a történészeket, és a társadalomtudósokat. Andrásnak mindegy volt, csak azt látta, hogy a szülei a rádiót bújják, mindenki felindult, és aggódik, a felnőttek pedig sokszor sírtak.

Az iskolában a fiúk a maguk módján értelmezték az eseményeket, mindegyik azt ismételte, amit otthon is hallott. A négy legforróbb fejű kamasz, köztük András is kitalálták, Ők segítenek a magyar forradalmároknak, végül is ők is magyarok.

Mindegyik hozni akarta, amije volt, botot, régi kardot, és András is előrukkolt, hogy neki van fegyvere. A fiúk nem akarták elhinni. Próbálövészetet beszéltek meg a közeli erdőben, hogy meggyőzze őket. Délután ki is mentek, András kicsempészte otthonról a revolvert, és 5-6 golyót is magával vitt, amit csak nem lőttek el, mert féltek, nehogy meghallja valaki. A délutáni találkára az egyikük magával hozott egy másik gyereket is az iskolából. Mint igazi hősök, megesküdtek kezre kézre téve mind az öten, hogy senkinek egy szót se, és másnap felülnek

a vonatra Temesvár felé, majd a határon éjjel átszöknek Magyarországra.

Másnap iskola helyett, ki az állomásra, és felültek az első Temesvár felé menő vonatra, de csak négyen. Az ötödik, a később hozzájuk csatlakozott fiú, nem jött el. Hogy miért, azt már a következő állomáson megtudták. A rendőrség várt rájuk, leszállították őket a vonatról, be egy kisbuszba, és vissza Kolozsvárra. András szerencsére meggondolta magát, és a revolvert mégsem hozta el, egy kicsit félt tőle. Őt alaposan átkutatták, a fegyvert keresték, azt hazudta, még akkor délután bedobta a Szamosba, mert megijedt. A rendőrségen már majdnem minden szülő is ott volt. Nagyon nagy botrány lett az ügyből. Mindenki nyilatkozatot kellett adjon, csak aztán mehettek el. A négy fiút egy hétre kicsapták az iskolából. Az áruló gyereket a szülei átírták egy másik iskolába, mert senki nem állt többé szóba vele, még a leány iskolatársak sem.

András apját visszatartották, és alaposan megizzasztották. Kérdés jött kérdés után, milyen fegyver, honnan volt, miért nem lett leadva. Szegény apja össze kellett szedje minden önuralmát, hogy kimásson a csávából. Azt mondta, egy családi emlék volt még az első világháborúból, rozsdás volt, és el volt romolva, és csak azért volt eldugva, hogy a gyerekek még véletlenül se játszassanak vele. Nem lehetett tudni, mit hittek el, mit nem, de még heteken keresztül többször behívatták a rendőrségre. Egy ismerős román rendőr alezredes közbejárása után lecsendesedtek a dolgok. András egy egész hónap szobafogságot kapott.

XV.

Július eleje volt. Lassan mindent elkészítettek. Bevásároltak, eladni való holmit, hogy pénzhez jussanak Magyarországon. Valutát nem volt szabad kivinni az országból, és most András sem akart plusz terhet róni Annára. 100 DM és 500 forint volt minden pénzüik, ezzel nemigen lehetett egy ilyen útnak nekiindulni. Ezt is jól el kellett dugni.

Anna legszívesebben az utánfutót itt hagyta volna, de ő is egyetértett, hogy az az egyetlen nagyobb érték, amiért kint pénzt kaphatnak. Az apróságból a pénz a mindennapokra kell, míg Magyarországon tartózkodnak.

A gyerekek nem tudták, mi készül. Meg voltak zavarva, az egész, máskor békés, kiegyensúlyozott hangulat mintha megváltozott volna. Apa mint egy gép, járkált egész nap, intézkedett, kissé türelmetlen lett. Anya sokat könnyezett, és mintha most még kedvesebb lett volna hozzájuk. Többször simogatta és ölelte magához őket, mint máskor, mintha náluk keresne menedéket. Próbált uralkodni magán, de nagyon nagy volt a teher, amit hordani kell, még nagyobb a bizonytalanság, ami rá várt. Sokszor kérdezték:

- Mami...van valami baj?

- Nincsen kicsim...csak mami egy kicsit fáradt, és meg is vagyok hűlve, attól könnyezik a szemem.

- Mami, de te sírsz - mondta Pannika, és odabújt hozzá.

Ez még rosszabb volt, és most már tényleg sírt, nem magyarázkodott, csak ölelte Pannikát, majd Zoltit simogatta, aki szintén odabújt, és a fejét az ölébe hajtotta.

Andrással is kevesebbet beszéltek. Már mindent többször konkrétan megbeszéltek. András érezte, milyen nagy terhet rótt

Annára, és szinte büntudatosan került a tekintetét. Anna is eleget akart mindennek tenni, és tudta, mennyire fáj neki, ha őt sírni látja. Minden össze volt csomagolva, pár apróságon kívül. Így teltek a napok, míg egy este azt mondta András:

- Mami, holnap reggel indulunk. - És habár Anna is tudta, most már menni kell, neki úgy hangzott, mint egy ítélet, amit most mondtak ki.

- Tudom - válaszolt elhaló hangon.

Ez volt az első éjszaka, mióta megházasodtak, hogy külön szobában feküdtek le. Elkészöntek egymástól, mint máskor, és közösen elhatározták, hogy mind a ketten megpróbálnak nem beszélgetni, nem gondolkozni, csak pihenni.

András nagyon nehezen aludt el, próbálta rendszerezni a gondolatait, mindent még egyszer átgondolt. Ránézett az órára... ó, már félkettő. Csendben kilopakodott a nappaliból, meg akart győződni róla, hogy Anna alszik. Feltűnt, hogy mind a két gyerekszoba ajtaja nyitva van. Megpattintotta résnyire a hálószoba ajtaját. A látványtól neki is nedves lett a szeme.

Anna hanyatt feküdvé, mind a két karjával átölelte a gyerekeket, a fejük szorosan egymás mellett, kicsi kezükkel átölelték az anyjuk nyakát, így aludtak el hárman.

XVI.

Hétfő reggel, 1986. július 14. Menni kell. A gyerekek kivételesen csak egy-egy játékot vihetek magukkal, amihez a legjobban ragaszkodtak. Ők nem is sejtették, hogy csak ennyi emlék marad gyermekkorukból, amit most magukkal visznek. Zolti a Bodri kutyáját, Pannika pedig a Brumi mackót választotta. Nem nagyon értették, hogy anyni hely van az autóban, és ők csak egy játékot vihetnek. András pedig nem magyarázhatta meg, nincsen kizárva, hogy vonattal, vagy busszal is fognak utazni, és ezért mindenből a minimumot csomagolták.

Anna, mint az utóbbi napokban, könnyes szemmel járta körbe a lakást, mintha mindentől búcsút venne. Nagyot sóhajtott, és aztán kiment. Tudta, ide soha többé nem jön vissza.

Az autó a garázs előtt állt, mivel a kabinnal nem fért be. András arrébb vitte, kihúzta bentől az utánfutót, és ráakasztotta.

Beültek. András vezetett, mellette Anna, a két gyerek a hátsó ülésen szinte a kabinban, szorosan egymás mellett, a plüss állatkákkal a kezükben. Aki őket így látta volna, nem is sejtí, micsoda dráma ez, milyen vegyes érzések kavarnak a fejekben. Látszólag egy család szabadságra megy, nem életük legnagyobb kalandjára készül.

Anna még egyszer visszanézett, amíg az autó kifordult a parkolóról, és a szomszéd épület el nem takarta az ő lakásuk ablakait.

152 kilométer a határ. András szinte kívülről ismerte az utat. Számtalanszor tette meg, főleg az utóbbi időben a rövid kétnapos kirándulásokkal.

A fák mind gyorsabban suhantak el mellettük, szótlánul ültek, a motor egyenletesen zúgott, és már megtettek jó

30 kilométert, mikor András megszólalt. Hangja színtelen, szinte bántó volt, mikor megkérdezte:

- Tehát, mi az első tennivaló?

Annát mintha álomból ébresztette volna fel, felemelte könnyes szemeit, ránézett Andrásra.

- Nem tudom – suttogta, és sírva fakadt.

András hirtelen nem is tudta, mit tegyen, de a bosszúságát legyőzte a sajnálat, és immár nem is tudta hányadszor, elkezdte újra magyarázni a teendőket. Anna nagyon is jól tudta. András már számtalanszor elismételte, és ő újra meg újra visszamondta, mint egy leckét. Valahogy most azonban annyira kicsi lett a szíve, összeszorult a gondolatra, hogy még egy jó óra, aztán elválnak, és ki tudja, mennyi időre, így nem tudott racionálisan gondolkozni.

Fogytak a kilométerek. Egy idő hallgatás után Anna szólalt meg először, és mint egy gép mondta:

- Először Károly bácsihoz megyünk, a gyerekeket biztonságba helyezem náluk. Felveszem a kapcsolatot a sasadi elnökkel, akit jól ismerek, ő beutaltat egy kivizsgálásra egy kórházba az ismerősein keresztül, mert ideg-összeroppanásom van. Megint elkezdett pityeregni, de folytatta:

Károly bácsi küld neked egy táviratot, amiben megírja, kórházban vagyok, állapotom kritikus, azonnal gyere utánam.

A távirat legkésőbb kedd reggelig ott kell legyen, hogy te a kedd délutáni kihallgatásra jelentkezhesz. Másodszor már sírva kezdte: – Először Károly...

- Mami kérek, hagyd abba! – Most már Andrásnak is könny volt a szemében, meg kellett törölje a szemét, mert az út elhomályosodott. Szerencsére az út és a motor zaja elnyomta a beszélgetést, így a gyerekek nem vették észre min megy keresztül ez a két szerencsétlen ember. A fájdalom, a remény, az elválástól és a bizonytalanságtól való félelem iszonyú erővel járta át az idegeiket.

A hátralevő utat szótlanul tették meg. Nagyváradon áthaladva, az első parkolóban álltak meg. Anna átült a kormányhoz, könnyei már elapadtak, csak a szeme volt piros. Megölelték egymást, mind szorosabban, és ahogy teltek a másodpercek, annál szorosabban. András érezte, menni kell, mert most őt hagyja

cserben az ereje, egy utolsó csók, magához ölelte mind a két kicsit, őket is megcsókolta, majd motyogott valamit:

- Aztán mamának szót fogadni...és jók legyetek.

Megfordult és elment. Nem tudott visszanézni, pedig érezte a három szempár tekintetét, ez áthatolt a tarkóján, és olyan fájdalommal hasított a szívébe, hogy ezt évtizedek után is érezte, ha csak rágondolt.

A váradi állomás éttermében ült egy asztalnál, várta, teljen az idő a vonatindulásig. A fejét a tenyereibe temette, úgy nézett ki, mint egy ittas ember, pedig nem ivott semmit, csak borzasztóan egyedül volt, úgy érezte, mindent elvesztett, ami drága volt neki.

XVII.

A Tétényi úti Szent Imre Kórház udvara tágas volt, tele zölddel, fákkal, bokrokkal, közöttük sétányok kanyarogtak, egészséges ember azt gondolná, egy parkba vagy inkább botanikus kertbe tévedt. Anna megkereste a legfélreesebb padot, ezen ült már közel egy órája. Ötödik napja, hogy itt van. Az előző hét mintha egy álom lett volna, annyira irreálisnak tűnt minden.

Mikor elvált Andrásról, hirtelen rászakadt a felelősség, előtte a 250 kilométeres út Budapestig, vele a két gyerek, akik mintha hirtelen felnőttek váltak volna. Mintha értenék, itt valami nagyon nagy, valami nagyon fontos történik, és most mindent szabad, csak butáskodni nem, meg igazán jól kell viselkedni, nehogy anya még szomorúbb legyen. Zolti rögtön átvette a férfi szerepét, és előreült mellé. Tényleg csak akkor szólalt meg, ha szükség volt rá, és ezért ő magában nagyon hálás volt. Az autóval még elboldogult, azonban minden előzés egy igazi kihívás lett. Az első az a szekér, amelyik 4 kilométert ment előttük, míg végre letért az útról. A hátuk mögött haladók valószínűleg hamar véleményt alkottak az ő vezetői tudásáról, még olyan is akadt, aki végre elhaladva mellettük a felmenőket emlegette, erélyes kézmozdulatokkal támasztva alá a mondanivalóját. Ez nem zavarta, és egy teherautó, amelyik sem túl gyorsan, sem túl lassan haladt, lett a segítségé. Beállt mögé és így jutottak el a város széléig. Itt aztán végleg elhagyta az önbizalma. Megálltak. A rádió és a kazettófon is felmondta a szolgálatot. Anna kiszállt, és egy telefonfülke után nézett. Szerencsére annyira közel talált egyet, hogy nem kellett szem elől veszítenie az autót.

Gábort, András unokaöccsét hívta, aki, amikor megtudta, hogy Anna egyedül van a két gyerekkel, azonnal indult is értük.

Visszaért az autóhoz, ahol Zolti már a szálakat húzogatta a rádiónál, és hogy mit csinált, mit nem, de a rádió újra működött. Anna most akaratlanul is elmosolyodott, mert eszébe jutott a kenyérüzlet. Míg Gáborra vártak, bementek egy közvetlen az út melletti kenyeres üzletbe.

- Sajnos nincs már kenyérünk – mondta sajnálkozva az eladónő.

- Miért, az ott a polcon nem eladó? – kérdezte Anna csodálkozva, és rámutatott arra a pár kenyérré, ami a hátsó polcon volt.

- Hááát, az tegnapi maradt.

Erre mind a hárman összenéztek és elkezdtek nevetni. Szegény nő sehogy sem értette, mi történik, talán valami nevetségeset mondott? Még akkor is nevettek, amikor a nekik finom másnapos kenyérral már az utcán voltak.

Gábornak egy jó félóra kellett, míg átvégődött Pesten a nagy forgalomban. Magyarázkodásra nem volt idő, azt majd otthon. Beállt eléjük és szép lassan átvezette őket Budapest másik felére, ahol ő lakott. Gábor egy nagyon rendes fiú lévén mindig mindenkinek segíteni akart. Ezt sokan ki is használták és sokszor lett a jóhiszeműségének az áldozata. Jóban voltak. Többször járt Kolozsváron Andráséknál, és sok közös emlék fűzte őket egymáshoz. Aznap ott is aludtak. Anna olyan fáradt volt, hogy ahogy letette a fejét, abban a pillanatban ájulásszerű álomba merült. Vadakat álmódott, most már nem emlékezett pontosan, hogy mit, de sokat hánykolódott, mintha egész éjjel üldözték volna.

Másnap reggel átköltöztek Károly bácsihoz, Budára, az Eszék Tamás utcába. Károly bácsinál, mint egy családi diszpécserközpontban, állandóan jöttek-mentek a rokonok. Neki is öt gyermeke, három fia és két lánya volt. Felesége, Kata néni a megtettesített nyugalom, nem lehetett kihozni a sodrából, pedig ha a lurkók összejöttek, akkor igazán világvégi állapotok uralkodtak a lakásban. Ők is nagyon csodálkoztak, hogy Anna egyedül jött a gyerekekkel. Miután még aznap délután egy másik rokon magához vitte Pannikát és Zoltit, alkalom nyílt arra, hogy Anna beszámoljon részletesen az utóbbi hetekről, hónapokról, meg persze

a tervekről. Mikor befejezte, síri csend lett a szobában. A csendet Károly bácsi törte meg. Csak annyit mondott:

- Rendben van.

A három nap, míg beutalták a kórházba, nehezen telt. Habár a gyerekekre nem volt gondja, mégis aggódott értük. Ők viszont annál jobban érezték magukat. A játszótársak, végül is harmadfokú unokatestvérek, egykorúak voltak velük, és igazi nagyvárosi csibészek. Rengeteget csatangoltak a városban, papírt meg üres üvegeket gyűjtöttek, hogy aztán pár fillért kapjanak érte. Legóra és fekete rágógumira gyűjtöttek. Ez volt a nagy, Kolozsváron elérhetetlen álom.

Ő felkereste a sasadi kapcsolatot. Vele is őszinte kellett legyen, mert szüksége volt a segítségre, és nem is csalatkozott, mert neki köszönheti, hogy most itt ül a kórházban. Tegnap küldte el Kata néni a táviratot, aminek a szövegezése is sok vitára adott alkalmat. Maga nagyon vallásos lévén ellenezte, hogy beírják, hogy Annának kevés esélye van a túlélésre. Nem szabad a sorsot kihívni magunk ellen, mondogatta. Végül megszületett a távirat, amiben értesítik Andrást, hogy Anna nagyon beteg, kórházban van, és nem tud gondoskodni a gyermekekről, ezért sürgősen haza kell vinni őket.

Anna számolgotott, tegnap ment el a távirat, holnap reggel már András kezében lesz, és délután mehet is a kihallgatásra. Ha minden jól megy, csütörtök délre meglehet az útlevele. Ma még valami analíziseket csinálnak, és az orvosnő ennek függvényében valami hátgerincváladék-vételről dönt. Most ez mind nem számít, csak legyenek túl rajta.

Vasárnap meglepetésszerűen meglátogatta Dorin a kórházban. Először Károly bácsiéknál kereste, és ott tudta meg, hogy ő kórházban van. Útban volt haza. Megbeszéltek, ahogy megérkezik András, telefonálnak, egyeztetnek, mikor és hol tudnak találkozni.

Csak telne el ez a pár nap, és akkor újra együtt lehetnek, gondolta Anna, és nagyot sóhajtott.

Nézte a fákat, óriási lombjai szinte betakarták az udvart, a napfény is harcot vívott a lombokkal, hogy át tudja küldeni köztük a sugarait. A levelek mintha értették volna, hogy ez egy

játék, a természet játéka. A szellő segített nekik, finoman ringatta őket, és a sugarak is belemenve a játékba hol elbújtak, hol végigsiklottak rajtuk. Az utca zaja tompán szűrődött át a kerítés felől, mivel azonban egyenletes morajjá vált, nem volt zavaró.

Anna felállt, egy idősebb nő közeledett a pad felé, nem volt kedve most senkivel beszélgetni, inkább visszament a szobájába. Még egypár nap...

XVIII.

A vonat aránylag üres volt és András leült egy üres fülkében. Nem tudott magához térni. Most ütött ki rajta a fáradtság. Az utolsó napok eseményei mintha egymásra torlódtak volna, egy óriási súlyt alkotva nehezedtek a mellére, az agyára, és a végtagjaira is. Kivánszorgott az állomás előtti térre, és leintett egy taxit. Ha ritkán taxiba ültek, ő mindig előre ült a sofőr mellé, és beszélgettek, most azonban beült a hátsó ülésre, jelezve, hogy magára akar maradni. Hátradőlt, és behunyta a szemét. Hamar megérkeztek, arra riadt fel, hogy megáll az autó, és a sofőr gyakorlott mozdulattal csapja le a tarifaszámlálót.

Kifizette, a taxi elment, ő még ott állt a bejárat előtt, mintha félne bemenni.

Meggyújtotta a villanyt és állt az üres előszobában, majd lassan végigjárta a lakást. Sokáig nézte az üres gyermekszobákat, bement a hálóba, és végigdőlt, úgy, ahogy volt, ruhástól az ágyon. Fejét a párnába temette, és csak a válla remegése árulta el...zokogott.

Évek múlva is visszaemlékezett erre a napra. Azt hitte, nagyon erős, de ahogy magára maradt és rádöbbsent, hogy az is előfordulhat, hogy évekig nem látják egymást, félelem, keserűség és önvád töltötte meg a lelkét.

Kedd reggel. András későn ébredt, csodálkozott, hogy ruhástól aludt el, hogy mikor, arra már nem is emlékezett. A távirat! Meg kellett volna jönnie, biztos nem hallotta a csengőt, és rohant is le a postaládához, ott kell legyen az értesítés. A postaláda üres volt, ránézett az órájára, Istenem, már fél tizenegy. Már rég itt kéne legyen, hiszen megbeszélték, hogy hétfőn mindenképpen küldik.

A hajnal negyedben külön postafiók működött, nem mesze Andrásék házától. Hamar lemosta az arcát, és rohant a postára. Nagy vitrinszerű üveglakokon be lehetett látni a posta helyiségébe. Csak két alkalmazott volt a hosszú pult mögött, két nő, egymással beszélgettek. András bement, udvariasan köszönt, tudva, hogy egy megbántott tisztviselőnél nincsen kellemetlenebb ember, és mennyire ki van nekik szolgáltatva.

Már a régi volt. Az agya tisztán működött, új, és újabb lehetőséggel számolva kombinálta a teendőket.

- Jó napot - válaszolt az egyik nő -, mit óhajt?

- Hm... igazán egy táviratot várok, egy fontos értesítést.

A két nő összenézett, és mintha tudnának valamit, összerosolyogtak. András nem értette, ez látszott is rajta, mire az egyik nő:

- Hát mindegy, magának megmondjuk. Aurel, szóval Aurel néha be szokott rúgni, és akkor nem jön dolgozni. - Ezen aztán mind a ketten jót kacagtak.

- Na de ilyenkor ki viszi ki a táviratokat? - kérdezte András.

- Senki - jött az egyszerű válasz -, na de várjon, megnézem, hogy is hívják magát?

András megmondta, majd követte a nőt, aki hátrament a pult végére, és megállt egy gép előtt, amiből legalább egy és fél méter hosszú papír lógott ki. Felemelte, és mint aki nem először csinálja, végigpásztázta a le nem szakított táviratokat. Középen megállt a keze.

- Itt van - letépte, de meggondolta magát -, nem adhatom oda, nem szabályos, különben van személyi igazolványa? András már tudta mi a dolga.

- Nincsen - válaszolta -, de rögtön hozom, tíz perc és itt vagyok.

Már rohant is. Tudta, hogy otthon mindig van egy-két tábla csokoládé, szintén „fizetőeszköznek”. A személyi igazolvány mindig nála volt, de így megvolt az ürügy, miért kell mennie.

Pár perc alatt visszajött, megvárta, míg a közben bejött két klienst kiszolgálták, aztán a pultra tette az igazolványát, meg a csokoládét. Az édesség megtette a hatását, igazolvány sem kellett, és kezében volt a távirat.

Hazament, leült, és gondolkozott. Délután öt órára lent kell legyen a belügnél. Mi kellhetne még? Ki kell védeni mindent, ami keresztezheti a terveit, és már ment is, egyenesen a törvényszékre, ahol a sógora dolgozott. László a kriminalisztika laboratóriumnak volt a főnöke, és e hangzatos titulus ellenére a világon nem volt nála békésebb ember. Neki beszámolt a terveiről, mivel tisztában volt vele, mennyi kellemetlenséget okozhat. Ő azonban vállalta a tudat terhét, és a vele járó kockázatot.

Hozzá ment, mivel ott le tudta fordítani a táviratot. Számolt vele, magyarul nem fogadják el. László komolyra vette Anna állapotát, aggódott érte. Kitétt magáért, az András kérésére utánajárt, így rögtön hitelesítették a fordítás egyik példányát.

Elköszönt, és rohant is tovább a távirattal az egyetemre. A szabadsága két nap múlva lejár, és habár tudta, nem is lesz rá többé szüksége, mégis elővigyázatosságból meg akarta hosszabbítani egy pár nappal. Milyen jól tette...

A titkárságon mind olyan együttérzéssel olvasták a táviratot, hogy András szinte megszegyellte magát. Minden további nélkül kapott még öt napot, erről egy igazolást kért, és ráíratta, *az útlevélosztálynak*.

Most már jöhet a délutáni kihallgatás, gondolta. Ránézett az órájára, már nincs is ideje hazamenni, úgy eltelt az idő a szaladgálással. Beült egy kávézóba, kért egy kávé, és vett magának egy süteményt. Akaratlanul is elmosolyodott, ha ezt Anna látná, gondolta. Még otthon sem evett igazán édességet, nemhogy egy kávézóban rendeljen. Éhes volt, tegnap óta nem evett semmit. Lassan itta a kávéját, és még egyszer alaposan átgondolt mindent. Mit mondjon, hogyan viselkedjen, és főleg milyen sorrendben játssza ki az aduit, hogy ne tudják sarokba szorítani. Úgy készült, mint egy nagy játszámára. Igaza volt, ez volt élete legfontosabb, különben egyetlen játszámája, ahol a figurák élő emberek, és a sakk-matt után is tovább játszák a partit életük végéig. Felállt, most már indulhat.

XIX.

Az orvosnő reggel a kötelező vizit után visszatért Annához. Hátgerincvadászt vettek tőle, mert nem volt megelégedve azzal, hogy a CT nem mutatott ki konkrét diagnózist. Ahogy szűnt meg az érzéstelenítő hatása, úgy erősödött Anna fejfájása. Annyira kába volt, hogy gondolkodni sem tudott. Nehezen feltápáskodott, és kisétált, vagyis inkább kitámolygott az udvarra. Az udvar végében a pad lett a mentsvára, ide húzódott vissza naponta többször is, ha magára akart maradni.

Magába roskadva ült a padon. Furcsa módon, emlékezetében mind régi képek jöttek elő, melyeknek semmi köze sem volt a mostani helyzetéhez. Nem volt könnyű gyermekkorra. Az édesanyja önhibáján kívüli, három nem sikerült házassága rányomta a bélyegét az egész gyermekkorára. Az első férjét, akitől egy fia született, a háború után halottnak nyilvánították, mivel az általa vezetett katonai teherautót felrobbantották. A valóság azonban, hogy aznap nem ő vezetett, csak az ő iratait találták meg benne.

O maga fogságba esett. Az édesanyja, aki halottnak vélte, újra férjhez ment Anna édesapjához, azonban a jól indult házasságot, mint már sok más esetben, egy pár év után az alkohol tette tönkre. Napirenden volt a veszekedés, és néha az apja a fizikai bántalomtól sem riadt vissza. A legjobb menedék az ágy alatt volt. Ide bújt Anna, mert a dupla ágy a fal mellett elég mély volt ahhoz, hogy seprűvel sem tudták kikergetni. Itt kucorgott, ameddig a vihar lecsendesedett. Végül elváltak. Az apja nem tudott belenyugodni a válásba, hol könyörgött, hol fenyegetőzött. Pokol volt az életük. Az édesanyja, hogy ettől megkímélje, Annát az egyik nagynénjéhez küldte Bikszádra. Itt kezdte az iskoláit. A falunak mindössze ezeröttszáz lakosa volt, nagy részük

avasi román. Csak egy magyar nyelvű osztály volt, összesen hét gyerekkel, és a tanító néni a korkülönbségekre való tekintettel egyszerre tanította az elsős és a negyedik osztályos anyagot is.

Miután visszakerült az édesanyjához Szatmárra, következett egypár többé-kevésbé nyugodtabb év. Azonban nehezen boldogultak egy fizetésből hárman. Új mostohaapa jött a házba. Egy elvált ember, akinek a gyermekei árvaházban nevelkedtek, mert az anyjuk hivatalosan elmebetegnek volt nyilvánítva. Anna édesanyja a jó szívével kivette a gyerekeket, úgyhogy a család hirtelen három gyerekkel nagyobb lett.

Annának most eszébe jutott, hogy még egy év sem telt el az új testvérekkel, amikor megjelent még egy fiú, akinek a létezését mostohaapja addig nem vallotta be, és aki, miután leszerelt a katonaságból, természetesen hozzájuk jött. Ez már sok volt Annának. Nem szerette a mostohaapját, és a tanulási lehetőség Kolozsváron megkönnyebbülés volt számára. Az édesanyja sem bírta erővel, és elhatározták, ahogyan befejezi a tanulmányait, bérelnek egy kicsi lakást, és magához veszi őt.

Annának könnyes lett a szeme mindig, ha ez eszébe jutott. A sors nem akarta, hogy az édesanyja annyi nehéz év után révbe jusson. Az Isten negyvenkilenc éves korában magához szólította. Vannak dolgok, amiket nem lehet megmagyarázni, az apja, aki soha nem mondott le a családjáról, minden előzmény nélkül két hétre rá követte. Anna arra gondolt, talán most együtt vannak.

Mióta elindultak, ez járt a fejében, nehogy ő is a szeretett férje, a gyerekek pedig apa nélkül maradjanak. Kétségek gyötörték, vajon jól döntöttek, vajon minden jóra fordul, tényleg sikerül, amit András eltervezett?

Összerázkódott. Most vette észre, hogy mellé ült valaki. Köszönt. A fájdalmas kalandozás a múltba annyira lekötötte, nem vette észre, hogyan telt el az idő.

- Kérem, ne menjen el - szólt a nő, aki mellé ült -, nem akarom zavarni.

- Óh, nem zavar, nekem már rég mennem kellett volna, csak egy kicsit...elkalandoztam.

XX.

Az épület, a titkárnő, aki mosolyogva fogadta, emlékezve a karton fizetőszközre, amit utoljára kapott, már ismerős volt. A hosszú világos folyosón sétált le-fel, és egy negyedóra sem telt el, mikor szólították.

Hát újra itt van. A kép, a szín ugyanaz, és az ezredes mintha haza sem ment volna, úgy ült a helyén, ahogy utolsó találkozásukkor hagyta. Most azonban megpróbált olyan szerencsétlen képet vágni, amelyet csak lehet, az igazság az, hogy ehhez nem is kellett nagyon erőlködni.

- Nagyon hamar látjuk viszont egymást - mondta az ezredes felhúzva a szemöldökét, ezzel is kifejezve a csodálkozását, pedig biztosan eljutott hozzá az információ, hogy miről van szó. András már kora délután elmondta a titkárnőnek, miért kéri újra a segítségét.

- Sajnos igen, ma kaptam a táviratot, hogy Anna nagyon beteg. Mivel az ezredes nem szólt, elővette a táviratot, közelebb lépett az asztalhoz, és odaadta. Az ezredes figyelmesen végignézte, majd hozzátette:

- De hiszen ez magyarul van, én ezt nem értem - mondta, pedig legalább olyan jól tudott magyarul, mint minden olyan magasabb rangú tiszt, aki nap mint nap a magyar kisebbség problémáival konfrontálódott.

- Ó...elnézést, én ezt lefordítottam - mondta András, és kivette a másik zsebéből a lefordított példányt, és átadta.

Újabb hosszú szünet következett, miután az ezredes kétszer is átolvasta, majd letette maga elé az asztalra.

- Nagyon sajnálom, hogy beteg a felesége, és...hogyan is mondjam, nem kételkedem a hitelességben, viszont ezt bárki fordíthatta, és ilyen esetben ezt hitelesíteni kell. Kérem, hitelesítse, és jöjjön el a jövő héten, akkor meglátom, mit tehetek. - A játszma bejött, András magában mosolygott, és nagyon naivan megjegyezte:

- De hiszen én hitelesítettem - és kérdően nézett az ezredesre.

Az ezredes nem tudta mire vélni a dolgot, és átnyújtotta az asztalon a papírt. András elvette, és csodálkozást tettetve mondta:

- Tényleg, ez nem az, hova tehettem...- és kotorászott a zsebében, közben folytatta:

- Még az illetéket is kifizettem, itt kell legyen, most már mindent összekavarok - és tovább kezdte kiüríteni a zsebeit, pedig nagyon jól tudta, melyik zsebében van.

- Megvan! - Szinte felkiáltott, és odaadta az ezredesnek.

Ez elvette, és komoran nézte hol a papírt, hol Andrást, nem tudta eldönteni, ez most szándékosan játszik vele vagy tényleg ennyire meg van zavarodva. Érezte, hogy ez az adu kiment a kezéből, és megpróbálta kijátszani az utolsót, hogy mégis elhalaszthassa az egyértelmű pozitív választ, amit ilyen esetben köteles adni.

- Azt hiszem, mégis a jövő héten találkozunk, mivel tudomásom szerint önnek nincsen már szabadsága.

Mindent tudtok, gondolta András, csak azt nem, hogy én is gondolkodom, és akármit csináltok, úgymegszökök.

-Óh... persze én is gondoltam erre-mondta-,és ma mielőtt idejöttem, voltam az egyetemen, és kértem még egy hét szabadságot.

-?

-Igen... a papír... -és megint kezdődött a kotorászás, majd odaadta az egyetem igazolasát a szabadság hosszabbításáról.

Az ezredes nem tudta titkolni az idegességét, és szinte türelmetlenül nyúlt a papír után. Letette maga elé, meg sem nézte.

- Három nap...háromnapos tartózkodásra tudok engedélyt adni ilyen esetben, gondolom, ez elég, hogy egészségben

hazajöjjenek. Csütörtökön jelentkezzen az útlevélosztályon. Most elmehet – mondta, meg sem várva András válaszát.

– Köszönöm szépen, remélem, minden rendben lesz – de ezt már inkább a saját biztatására mondta, nyúlt a papírokért, de az ezredes rátette a kezét, jelezve, hogy ezek itt maradnak.

Nehezen tudta palástolni az örömét, meg kellett tartsa az aggódó arcot, lehajtott fejjel távozott, a titkárnőnek külön megköszönte még egyszer a segítségét, és reméli, nem fogja többet zavarni. Ez már igaz volt.

Kettesével vette a lépcsőket, úgy rohant le, mintha attól félne, nehogy közben visszahívják, hogy csak tévedés, mégsem kaphat útlevelet, vagy ilyesmi...

XXI.

A testvérében, Ildiben megbízott, és rá róttá akaratlanul is a terhet, ami a szökés után rázúdul. A másik testvérét csak azért nem tudatta terveiről, hogy minél kevesebb ember legyen erkölcsileg társa egy illegális akcióban, így egy esetleges lebukás esetén senkit sem keverhet bajba. Ezenkívül Kati nővérenek megvolt a saját keresztje a nagyon beteg kislányával.

Precíz ember lévén tudta, mit kell tenni. Először is, mások rossz tapasztalatából kiindulva, ki akarta zárni a lehetőséget, hogy elmenetele után valótlan dolgokkal megvádolhassák.

Sajnos már volt példa, ha valaki elszökött, a munkahelyén hirtelen nagy hiány keletkezett, mindenki lopott, amit tudott, amit természetesen az elmentre kentek. András a fizika katedrán elég sok nagy értékű műszerért felelt. Ezeket akarta biztonságban tudni. Még a szabadságra menetele előtt mindent bezárt, és a kulcsokat nem adta le a portán, ahogy ezt a belső szabályzat megkövetelte, hanem magánál tartotta. Ha mégis keresik, őt hívják fel először, és akkor megmondja, hogy egyszerűen elfelejtette.

Egy listát készített mindenről, ami a katedrán volt, és egy pontos kimutatást, melyik műszer melyik szekrénybe van bezárva. Ezt a kulcsokkal együtt betette egy borítékba. Egy másik borítékba a katonakönyve, a harmadikba fontos iratok egy barátjának. Mindegyikre a cím, kihez kell eljussanak a borítékok, ha ő már elment.

Ezeket vitte el a nővérehez, egy rend lakáskulccsal. Megbeszélték, ahogy átjutott Ausztriába, telefonál, és még mielőtt a Securitate rátehetné a kezét a lakásra, Ildi mindent ment, ami menthető. A borítékokat feladja a címzeteknek.

Habár kizárta a lehetőségét, hogy lebukjon, tudat alatt mégis volt egy kis kérdőjel. Ezért küldte vissza a katonakönyvét is, mert ezt kivinni az országból szigorúan tilos volt, és egy esetleges kudarc után más elbírálásban részesülhet.

Hosszasan elbeszélgettek, nehéz volt így egymás mellett ülni azzal a tudattal, talán évek telnek el, míg újra láthatják egymást, vagy talán soha többé. András, a szó szoros értelmében hagykozott. A család kis kedvencét, Kokót a kis törpepapagájt is Ildire bízta. Kedves kis madár volt Kokó, annyira ragaszkodott Andrásához, ha meghallotta a hangját már repült is a vállára. Ha el akart menni otthonról, vékony női hangon köszönt el, ha Kokó éppen a szabadban volt, mert különben nem tudott tőle szabadulni.

Mindenképpen kényes helyzetbe hozza a családot, ezzel tisztában volt, és bármennyire sajnálta, de számára nem volt más kiút.

XXII.

Végre csütörtök reggel. Nem sokat aludt az utóbbi napokban, ez meg is látszott rajta. Természetesen az ismerősöknek, akik tudták, hogy Anna Budapesten van a gyermekekkel, ha érdeklődtek, elmondta, hogy milyen bajban van, és kénytelen utánuk menni. Megtanulta, ne bízson senkiben.

Az útleveleket a rendőrségen tartották, és csak indulás előtt adták kézhez a személyi igazolvány letétele után. Kétszer egy héten, kedden és csütörtökön reggel nyolctól tizenkét óráig.

Szűk, hosszúkás, levegőtlen helyiségben várakoztak az emberek. A tény miatt, hogy nemsokára kezükben lesz a rég várt útlevél, nem is érezték, mennyire megalázó itt ácsorogni, és várni egy olyan jogra, amelyik a világ majdnem minden országában természetes, a szabadság.

A jobb oldalon három lefüggönyözött rácsos ablak mögött ültek a tisztviselők, és egyenként szólították név szerint az embereket. Helyesebben csak egy, mert ma a másik két ablak be volt zárva. Az ablakon csak egy nyílás volt lent, ezen kellett beadni az értesítést, meg a személyi igazolványt, hogy megkapja az útlevelet. Ha az ember állva maradt és úgy próbált értekezni a bennlévővel, ez nem működött, mivel az nem hallott semmit, ezért aztán kétrét görnyedve kellett beszélgetésre az alsó nyílást használni. Ettől a testtartástól még megalázóbbá vált az egész. Sokszor eltelt egy negyed-vagy akár egy félóra anélkül, hogy bárkit is hívtak, hogy miért, senki sem tudta. Ritka, de volt olyan is, aki nyugati országba utazhatott, ezek voltak az igazi nagymenők. Nem is titkolták, ha volt ilyen köztük, mindenkivel szóba elegyedtek:

- Maga hova utazik? - Kérdés, amelyik után ők is mondhatták:
- Én Németbe, vagy Kanada, vagy akárhova...

András behúzódott egy sarokba, és kinézett az ablakon. Szándékosan állt háttal a többieknek, hogy ne kelljen beszélgesen senkivel. Elmerült a gondolataiban, és mintha nagyon messziről jönne a hang, úgy hallotta időnként a szólítottak nevét. Az emberek fogytak, és őt még mindig nem szólították, habár már itt áll három és fél órája. Közeledett a záróra. Már csak hárman voltak, amikor az egyik illetővel közölte a tisztviselő, hogy valami tévedés van, mégsem utazhat. Még nézni is rossz volt ennek a reakcióját, és arra gondolni, vele is megtörténhet ez bármikor.

Most már a harmadik függöny is be volt húzva, és őt még nem hívták. Átéjtettek, gondolta András, és kezdett igazán nyugtalan lenni.

Ebben a pillanatban egy kicsi rés támadt a függönyön, és a tisztviselő a nevéen szólította, és meg sem várva az András hangos kiáltását, újra behúzta a függönyt.

- Igen, itt - kiáltott még egyszer András.

Az agyát előntötte a vér. Odaugrott az ablakhoz, és tiszta erejével elkezdte ütni a vastag ablaküveget. Egy perc sem telt el, ami Andrásnak végtelennek tűnt, amikor végre szétnyílt a függöny. A tisztviselő már állt, mint aki már készül elmenni. Vizenyős halszeme volt és nagyon csúnyán nézett Andrára.

- Iancu ezredes mondta, hogy jelentkezzem az útlevelemért.

- Aha...maga az, kérem az igazolványát.

András beadta az ablakon, mire a függöny újra bezárult. Így telt el megint jó öt perc. Nem tudta, mi történik odabent, az volt az érzése, mintha beszélgetést hallana, de az is lehet, hogy képzelődött. A vele utolsónak maradt alacsony asszony félénk arccal nézte a történeteket. Ő is odamerészkedett az ablakhoz, és bekopogott.

Ez olyan volt, mint egy rosszul sikerült bábszínházi előadás, csak itt a bábuk maguk az emberek. A függöny újra nyílt, és a tisztviselő mintha nem is Andrástól vette volna az előbb el az igazolványát, rá sem nézett, és az asszonnyal foglalkozott. Mikor végre végzett vele, megjegyezte, már lejárt a munkaideje, és András jobban tenné, ha a jövő héten jönne újra.

Ha valakit egy pillantással meg lehetne ölni, akkor András ott helyben megölte volna. Később visszagondolt erre, és még

sokáig látta maga előtt azt a megdöbbsent arcot, amelyik elsápadva nézett szembe vele az üveg mögöl. Kiadta az útlevelet, de nem állta meg megjegyzés nélkül:

- Máskor legyen itt idejében.

Kezébe vette, és mintha egy kincset tartana a kezében, óvatosan lapozgatta, míg eljutott arra az oldalra, ahova a vízum be volt pecsételve. A lélegzete is elállt, az útlevel már egy és fél hónappal ezelőtt ki volt állítva. Most jött igazán rá, milyen játszma volt ez, az idegek, a kitartás, taktika. Az ő játszmája.

67

XXIII.

Anna állapota az utolsó vizsgálat után sokat romlott. Az elején félig-meddig megjátszott ideg-összeroppanást a realitás vette át. Teljesen kimerült. Miután a hátgerincét megpunkciózták, elviselhetetlen fejförcsei voltak, az erős fájdalomcsillapítók pedig annyira elkábították, mintha erős drogot fogyasztana. A kezelőorvosnő, aki az előzményekről semmit sem sejtett, nagyon komolyan vette a feladatát, és az összes analíziseket elrendelte. Így jutottak a hátgerincváladékig, ami amellet, hogy nagyon fájdalmas, Annánál még szörnyű fejfájást is okozott.

Kisétált, a kedvenc padjához. Itt tudott egy kicsit megnyugodni, a maradék erejét összeszedve reménykedett, hátha hamar vége lesz ennek a rossz álomnak, és felébred.

Még mindig nem tudatosodott benne, hogy ez nem egy álom, hanem a szomorú valóság. Az volt az érzése, hogy hónapok óta úton vannak, olyan messze van a megszokott otthon, olyan messze van András. Elég volt csak erre gondolnia, már újra könnyes lett a szeme.

A gyerekeket is csak egyszer látta. Bejöttek az unokatestvérekkel együtt őt meglátogatni, és pillanatok alatt felborították a kórház csendes nyugalmát. Mind a négyen egyszerre beszéltek, egyik túlkiabálva a másikat.

Öcsiék is meglátogatták. Ők már Budapesten várták, mikor sikerül Andrásnak is kijutni. Meglátogatták Annát a kórházban, ott ültek vele egy egész délután, de szinte nem is beszélgettek. Nem volt mit. Mindegyikük úgy el volt foglalva a saját gondolataival, aggodalmával, hogy bármilyen beszélgetés csak erőltetett időtöltés lett volna.

Egyikük sem merte kimondani, amitől féltek, nehogy Andrásnál valami nem úgy sikerült, ahogyan eltervezték.

Ida, Öcsi felesége, még otthon kijelentette, ő csak akkor vág neki, ha látja, hogy Andráséknak sikerült átjutni a határon a hamis papírokkal.

A legnagyobb gond, hogy András nem jelentkezett. Már csütörtök este volt, és senki sem tudott semmit, sem jót, sem rosszat. Abban maradtak, ahogy megvan az útlevel, rögtön telefonál. Holnap már érkeznie kell, mivel szombat délutánra tervezték az első nekifutást, mivel ilyenkor van a legnagyobb forgalom a határon. Az osztrákok csapatostól jöttek Magyarországra, mert nekik megérte még fodrászhoz is átjárni, olyan nagy volt a szolgáltatások között az árkülönbség.

Mi van Andrással, hol lehet? Miért nem jelentkezik? Miért?

XXIV.

Takatak...takatak...takatak...András már egy órája hallgatta a vonatkerekek egyenletes zakatolását. Lehunyta a szemét, de nem aludt. Visszagondolt az utolsó huszonnégyszáz órára. Lelkében összekeveredett a fájdalom, a szomorúság, az öröm és a remény. Ha valaki átélte volna nagyon intenzíven egyszerre ezeket az érzéseket, akkor meg tudta volna érteni, mi játszódott le Andrásban is.

Az öröm, értelemszerűen a viszontlátás öröme. Már lelki szemei előtt látta Anna arcát, érezte a gyerekek selymes haját, ahogy hozzábújnak. A reménységnek is megvolt a helye, az utolsó évben mindennap ebben reménykedett, hogy minden úgy alakul, ahogy elképzelte. Reménykedett, mert eddig, ha nem is könnyen, de minden sikerült. Csak ne kéne elbúcsúzni. Ez fájt, mégpedig nagyon fájt.

- Na végre, napok óta nem láttalak! - Ezzel fogadta az édesanyja tegnap, amikor bement hozzá elköszönni.

- Hogy van Anna, mit csinálnak a gyerekek, mikor indulsz?

- És jöttek a kérdések egymás után, meg sem várva a választ.

- Ó, anyu, ne aggódj, jól vannak mind, én pedig holnap reggel utazom.

- Már alig várom, hogy itthon legyetek, hogy lássam azt a két bűdös kölköt. - Mivel András csak hallgatott, folytatta:

- Mikor érkeztek?

- Hát...nem tudom pontosan, ki szeretném én is használni azt a pár napot, gondolom Anna is jobban lesz addig...még nem tudom.

- Hát jó, de nagyon vigyázzatok magatokra, és várlak.

- Na, ne szoríts úgy, mert fáj.

Ez Andrásnak szólt, mert olyan erővel ölelte át, hogy szinte összeroppantotta a törekeny, vékony testét. András elengedte, még egyszer megcsókolta az arcát, és kilépett az udvarra. A szeme nedves lett, szerette az édesanyját, de nagyon félt, nehogy elkotyogjon valamit, ezért nem tudott úgy elbúcsúzni, ahogy szeretett volna. A kapu alatti folyosón megtorpant, ki tudja, mikor látja újra, ki tudja, egyáltalán látja-e még. Ez a gondolat belehasított, visszafordult.

Az édesanyja még mindig az ajtóban állt és nézett utána.

- Itt felejtettem valamit - mondta András.

Bement, úgy tett, mintha keresgélne, aztán kijött, és újra elköszönt. Most már mennie kell. Összeszorította a fogait, megfordult, és kiment. Az utca csendes volt. Annak ellenére, hogy a város szívében volt a szülei lakása, csendes, nyugodt utcának számított az övék. Egy kis keresztutca a régi Szent György, később Béke tér, és az Unió utca között.

Itt volt gyermek, innen járt iskolába, ide kötötte rengeteg emlék, olyan emlékek, melyek elkísérnek egy embert egy életen keresztül. Innen mentek világgá, a testvéreivel, ha valamiért összeszidták őket. A világ vége a sarokig tartott. Itt addig ültek, míg az éhség haza nem kergette őket. A ház előtti két akácfa gömbölyűre visszavágott koronájára nézve eszébe jutott az évváró. Harmadik elemibe járt, amikor az évváró ünnepélyen a négy évszak tavaszában fecske szerepe volt. Az édesanyja megvarrta a fecskeruhát, ő pedig indulás előtt felmászott a teraszon keresztül a háztetőre, ott énekelte a szerepét, „én vagyok a fecskemadár...”, megcsúszott, és egyenesen az akácfa koronájában kötött ki. Volt is szidás, még a fenekére is kapott, a ruha összeszakadt, alig tudta az anyja összefércelni, hogy el tudjanak menni az iskolába.

Állt a kapu előtt, és mintha egy filmet nézne, úgy peregtek a képek, mintha most történt volna. Látta a szódást jönni a két hatalmas muraközi lovával. Mindig megcsodálta ezeket az állatokat. Magas, erős csontozatú, izmos, igazi igás lovak, ezek húzták a szódás szekérét. A szekérnek nem voltak oldalai, csak egy platformja, ezen egymás mellett sorakoztak a szódás üvegek, tízesével, faládákban. Még a jegesre is emlékezett, szalmával

tele kocsin tele jégtömbökkel járta az utcákat, és kiabálva árulta a portékáját. Nekik is volt jégszekrényük. Cinezett bádoggal bélelt szekrényke, fent volt egy nyílás, ebbe kellett belerakni a jeget, megszórták, hogy hidegebb legyen, és ez hűtötte a szekrény belső részét.

Ha utaztak valahova, az állomásra fiákerrel mentek, ő mindig a kocsis mellé kéredzkedett a bakra. Télen pedig, ha elég hó hullott, szántalpakkal cserélték le a kerekeket, a lovak nyakába csengő került. Ó, Istenem, mennyit változott a világ.

Összerezent, valaki ráköszönt. Gépiesen válaszolt, a szomszéd felesége jött haza. Ez visszahozta a mába, és sietve elindult. Kati nővérétől már elköszönt, még Ildihez kellett menjen. A borítékokat már odaadta tegnap. Megint búcsúzni. Nagyot sóhajtott, és meggyorsította a lépteit.

Ildi már várta. Csak egyedül volt otthon, ez megkönnyítette egy kissé a dolgot, de így is nehéz szívvel váltak el egymástól. Mint minden testvéri kapcsolatban, ők is civakodtak néha, de nagyon szerették egymást.

Mindent megbeszéltek, már többször is. Ültek egymás mellett, hallgattak. Egy idő után András felállt.

– Most megyek.

– Vigyázz magadra, öcsikém. – Így csak akkor szólította, ha nagyon szépen akart vele beszélni. Átölelték egymást. Fejük összeért, és mind a kettőjüknek potyogtak a könnyei.

– Az útleveleket kérem! – Felpillantott, a kalauz és egy határőr állt a fülke ajtajában. Most látta, hogy nem egyedül utazik, nem vette észre, hogy közben még egy férfi is bejött a fülkébe. Ez átadta az útlevelét, majd András is odanyújtotta az övét. Pár perc után visszakapták, lepecsételve, hogy átlépték a román–magyar határt. Nemsokára jöttek a magyar részről is, ők is rendben találtak mindent. Egy pár rutinkérdés, hova mennek, mit visznek, vámolni való van-e? Nem volt. Andrásnak, és a másik férfinak is csak egy kis csomagja lévén ki sem nyitatták ezeket velük. Megkönnyebbült. Magyarországon volt.

XXV.

A vonat a Keleti pályaudvarra futott be. András olvasta valahol, hogy abban az időben, amikor épült az 1800-as évek végén, Európa egyik legkorszerűbb pályaudvara volt.

Nem várta senki, és nem is várhatta, mivel nem értesített senkit. Egyszerűen félt telefonálni, inkább, ha sajnálta is, hogy biztosan aggódnak érte, mégis így döntött. Az út Kolozsvárról kilenc órát tartott, most fél öt, nézett az órájára András, de mivel a magyar idő egy órával hátrább van, akkor csak fél négy. Át is állította.

Elindult a buszmegálló felé, de még oda sem ért, rájött, hogy nincs egy fillére sem. Minden pénz odaadott Annának. Szerencse, hogy csak ilyen kicsi a csomagja. Nem volt mit tenni, elindult gyalog. Végigment a Rákóczi úton, át az Erzsébet hídon, majd a Bartók Bélán az Eszék Tamás utcáig. Itt laktak Károly bácsiék. Beletelt egy jó órába, mire odaért. Nem zavarta a gyaloglás, csak az, hogy sok időtelik el, míg találkozhatnak. Károly bácsi nagyon örvendett, amikor meglátta.

- Nem telefonáltál - dorgálta meg.

- Nem mertem - mondta András -, mindenütt spiclik, nem bízhattam meg senkiben, és az utolsó pillanatig is attól féltem, nehogy leszállítsanak a vonatról. A mi telefonunkat biztos lehallgatták már hónapok óta. Az is lehet, hogy a gyanúm alaptalan, de túl nagy volt a kockázat.

Beszélgetés közben Károly bácsi áttelefonált a gyerekekért, és beszámolt Anna állapotáról, amely őket is aggasztotta. - Megvárom a gyerekeket, aztán megyek is a kórházba - mondta, majd röviden beszámolt az útlevel kálváriájáról.

Nagy volt az öröm, mikor megjöttek a kicsik, csüngtek az apjukon, és nem lehetett elhallgattatni őket.

- Most már jó, mami vár, el kell menjek...nem, nem jöhettek
- mondta ki az ítéletet a fel nem tett kérdésre, mert mind a ketten már készülődtek volna.

- De apa...

- Nem, gyerekek, most nem. Lehet, hogy még ma este hazajön mami végleg, mert holnap utazunk tovább.

Hova? - kérdezték szinte egyszerre.

Hát...Németországba.

- Megmondtam - kiáltott Pannika -, megmondtam, hogy apa német akar lenni, nem hittetek nekem, igaz apa?

- Csak lassan, ez butaság, mi csak kirándulunk. - De úgy látszik, ez nem győzte meg Pannikát, mert ő csak hajtogatta:

- Tudtam...tudtam.

- Jó, jó, most mennem kell. - És miután Károly bácsi eligazította, hogy merre kell menjen, indult is. Az ajtóban hirtelen megállt.

- Hm...Károly bácsi, kéne egy kis pénz, nincsen egy forintom sem. - Az öreg szó nélkül ment és hozta a pénztárcáját.

- Ötezer elég lesz?

- Bóven, köszönöm, holnap visszaadom - mondta, hogy miből, még nem tudta. Most már tényleg sietett.

XXVI.

Buszra ülve hamar odaért a kórházhoz. Hat óra volt. Céltudatosan ment fel a második emeletre, olyan otthonosan, hogy a portán meg sem kérdezték, hova megy. Itten egészen más volt a látogatási rendszer, mint Kolozsváron.

Emlékezett, mikor Anna a gyerekeket szülte, még a kórház épületébe sem engedték be. Az ablakon keresztül mutatta meg Anna Pannikát és később Zoltit is. Mikor az édesanyja volt beteg, a portást kellett lefizetni, és akkor bemehetett.

A 218-as, az az, mondta magában, egyszer kopogott, majd belépett. A háromágyas kórteremben ketten voltak, egy nő ült az ágyában, aki viszonzta András köszönését, a másik ágyban feküdt Anna, háttal az ajtónak, így nem láthatta, ki jön be. Csodálkozott, hogy a hangra sem reagált, pedig meg kellett ismerje a hangját. Aggódva közeledett az ágyhoz.

Mami – szólította. Anna megfordult, nagyot sóhajtva csak annyit mondott:

– Végre, végre itt vagy! – és elkezdett sírni. András magához ölelte, amitől még jobban elindultak a könnyei, és elég sok idő telt el így, amíg megnyugodott. A szobatárs készségesen elkezdte magyarázni, hogy mi is a baja Annának, és jó, hogy jött, mert álmában csak őt emlegette, és lehalkítva a hangját szinte odasúgta neki, tudja, egy kicsit félrebeszél.

– Gyere, menjünk ki a levegőre. – És már karon is fogta, úgy mentek végig a folyosón, majd le az udvarra. Kellemes júliusi nap volt, estére már a meleg is alábbhagyott, és egy kis szellő kellemessé tette a levegőt.

Anna szótlánul ment mellette, csak a karját szorította, és Andrásnak úgy tűnt, mintha bizonytalan lenne a járása.

- Mi van veled, fáj valamid? - kérdezte. - Tele vagyok nyugtatókkal meg fájdalomcsillapítóval, ettől szédülök, és nagyon gyengének érzem magam.

- Mami, haza kell gyere, holnap indulunk.

- Holnap reggel? Holnap még látni akar az orvosnő, és azt mondta, csak akkor enged el, ha teljesen rendbe jöttem.

- De mami, mi holnap utazunk. Holnap kettő és fél három között találkozunk Dorinnal Győr mellett, már beszéltem vele, ahhoz azonban legkésőbb délben el kell indulni. Most megyünk haza.

- De mit szól a szobatársam, mit mondjak neki, mit szól az orvosnő, ha holnap reggel nem talál itt?

- Mami, menni kell, írunk egy pár sort az orvosnőnek, a szobatársadnak nem mondunk semmit.

- De látni fogja, hogy öltözködöm, és lehet, szól a portásnak, lehet, hogy ki sem engednek.

- Igazad van, vedd csak a kabátod, megmondod, hogy kicsit hűvös van, és én kint megvárlak.

Valahogy sikerült meggyőznie. András kért a portán egy darab papírt. Egy telefonszámot, és címet kell felírjon, mondta, majd visszament Annához. Ő pár sorban bocsánatot kért az orvosnőtől, megköszönte a jóságát, és megkérte, értse meg, de nem maradhat. A párnájára tette a papírt, egy kicsit letakarta, hogy a szomszéd nő ne lássa. Vette a kabátját, *hűvös van*, mondta és kiment. A nő valószínű, a zavarodottságának tudta be, hogy júliusban kabát kelljen, mikor ilyen szép az idő. Szegény asszony, biztosan sokat szenvedett, gondolta, és hátradólt az ágyában.

A hálóinget felhúzták derékig, visszatűrték az alsóneműbe, hogy inkább rövid szoknyának nézzen ki, rá a kabátot, és akadálytalanul kísértáltak a kórház kapuján. Már közeledtek a buszmegállóhoz, mikor Anna felkiáltott:

- Állj, papucs van a lábamon.

- Most már mindegy. - Mivel annyira groteszk volt az egész, mind a ketten elkezdtek nevetni.

Ott maradt minden, amivel bement, ruha, cipő, táska, az órája, meg valami folyóiratok, amiket Károly bácsi hozott

neki. Szerencsére az iratait hazaküldte, miután felvették, erre legalább nem volt gondja.

Az emberek egy kicsit furcsán néztek erre a nem mindennapi párra, ahogy papucsban, valami rettenetesen ízléstelen ruhakombinációban a nő, egy kétszer olyan magas férfiba karolva utaztak. Őket azonban már ez nem érdekelte.

- Hát veled mi van? Hogy nézel ki? - kérdezte Kata néni,

mikor így hazaállítottak. Ők nem is vették észre, hogy közben hátul a hálóing félig kicsúszott, és hátul majdnem fél méterrel hosszabb volt, mint elől. Mikor aztán levette a kabátot, és ott állt a szoba közepén, a félig felkötött hálóingben és papucsban, mindenkin kitört a nevetés. A legjobban persze a gyerekek szórakoztak. Csengett a telefon. Károly bácsi vette fel, majd odanyújtotta Andrásnak.

- Szervusz, András, végre itt vagy - hangzott a drót másik végénél -, mi van veled, miért nem hívtál? - kérdezte Ócsi.

- Majd elmesélem, holnap reggel találkozunk, mert én délben indulok.

- Anna?

- Anna itt áll mellettem.

- Hogyan, kiengedték?

- Nem éppen, most szöktettem meg a kórházból.

- Miiiit csináltál?

- Jó, majd ezt is elmesélem.

Sohasem tudták meg, mi történt másnap a kórházban. Az is lehet, ha a szobatarársnőnek feltűnt, hogy Anna nem jött vissza, jelezte a portásnak, de az is lehet, hogy elaludt, és csak reggel vették észre. Egyben bíztak, ha az orvosnő megkapja a cédulát, akkor, ha nem is mindent, de meg fogja érteni, itt valami nagyon nagy, nagyon fontos dologról lehetett szó, ha valaki este hálóingben, és papucsban hagyja el a kórházat. Tudta, hogy kolozsvári, tudta, hogy gyerekekkel van, és azt is tudta, hogy nagyon várta a férjét, és talán ennyi elég is volt.

XXVII.

Szombat reggel. Öcsi nyolc órára pontosan ott volt az Eszék utcában. András már várta.

- Nekem délelőtt még van egy találkám a sasadi elnökkel. Neki köszönhetjük a táviratot, meg az egész kórházi cirkuszt. Ki kell mennem Újpestre az unokaöcsémhez. El kell hozzam az autót, délben tizenkettőkor szeretnék indulni. Dorin vár, és átkísér a határon – sorolta fel András. Pár szóban elmesélte az utóbbi napok eseményeit, mi mindenen ment keresztül, míg végül megkapta az útlevelét.

- Jó, akkor délben mi is itt vagyunk – mondta Öcsi, majd folytatta:

- Majdnem elfelejtettem, felhívott még az este valaki, Attila irányította hozzánk, már két hete Pesten vannak, ők is szökni akarnak, csak nem mernek nekivágni. Arra várnak, hogy meglássák, mi lesz velünk. Nekik is szólok, ők is itt lesznek tizenkét órákor.

Nem sok idejük maradt. Egy Duna-parti kávézóban találkoztak az elnökkel. Anna jól ismerte, többször szállt meg nála a szállodában. Testes, kissé pocakos, igazi elnök típus, aki beillett volna bármilyen szocialista társadalmat dicsőítő film főszerepébe. Rengeteg kapcsolata volt mindenhol, és tudta is ezeket használni. Mindent el tudott intézni, amit akart. Annának még Kolozsváron többször felajánlotta, ha Budapesten járnak, és bármire szüksége van, csak keresse meg őt. Hát így lett, ő meg állta a szavát. Anna meg kellett ígérje, ha kijön a kórházból, értesíti, és mindenképpen akart velük találkozni, meg akarta Andrást is ismerni. Tudta, hogy nyugatra készülnek, de azt nem, hogy kint

is akarnak maradni. Mikor elköszöntek egymástól, csak annyit fűzött még hozzá:

- Fiam, ha ti egyszer kimentek, többet nem jöttök vissza. - Igaza volt, milyen igaza.

Gábor már várta őket. Az utánfutóért adott nekik 400 márkát, ami akkor nekik egy hihetetlen nagy összegnek tűnt. Ezenkívül volt még 250 dollárjuk. A 250 dollár egy külön történet, de most jól jött.

Ezt a liverpooli futballcsapat orvosától kapták, hogy kiutazást kérhessenek Angliába. Az orvosnak a nagybátyja élt Kolozsváron, az Andrásékkal szemben levő társasházban. Ő is orvos volt, de már nyugdíjba vonult. Mindenki csak Dokinak szólította, és ha valami baj volt, a Doki jött, és tette a dolgát. Mikor aztán az unokaöccse egyszer a feleségével meglátogatta, Anna rendezte a szállásukat, András pedig egy héten keresztül a Doki kérésére, autóval vitte őket mindenfelé. Viszozni szerették volna a szívességet, és meghívták őket Angliába. Mikor megtudta, hogy egyáltalán egy nyugati útlevelekérelem 250 dolláros banki letétel nélkül nem is lehetséges, megígérte, ahogy hazaér, küldi a pénzt. Ellentétben sok más ilyen ígérettel, elküldte a pénzt. Az útból persze nem lett semmi, mert postafordultával utasították el a kérelmet. Maradt azonban a pénz.

Ehhez hozzájött még egy pár ezer forint, mivel Károly bácsi hallani sem akart arról, hogy pénzt váltsanak ahhoz, hogy visszaadják.

- Majd megkapom kamatostól - mondta mosolyogva.

Alig múlt tizenegy óra, mikor megálltak az autóval a ház előtt. Kata néni beléjük erőszakolt egy tányér meleg levest, pedig akkor már a torkukon alig csúszott le valami. A gyerekek voltak a leggondtalanabbak. Megvolt a Lego, amire gyűjtöttek, hamar összeszedték a kis cókókjukat. Andráséknak is nagyon kevés csomagjuk volt, így hamar bepakoltak.

XXVIII.

Tizenkét órakor az Eszék utca olyan volt, mint egy színelőadásnak a helyszíne. A színpad az utca, a témát az élet adta, nevezhetjük társadalmi drámának, a szereplők azonban nem színészek, hanem valós emberek.

Kis csoport állta körül Andrásék autóját. Öcsi a feleségével, két gyerekkel, az újonnan jött fiatal házaspár szintén két gyerekkel, az egyiküket ölben tartotta az édesanyja, a másik az apja kezét fogta, és ijedten nézett körül. Károly bácsi, Kata néni is lejött az utcára, hogy elkísérje őket.

Anna is beült, miután még egyszer elköszönt mindenkitől. Pannika és Zolti már elhelyezkedtek a hátsó ülésen. Mind a ketten az állatkáikat szorongatták, még a mindig hangos Zolti is megilletődve ült, mintha érezték volna, most valami nagyon komoly történik. Nemigen értették, miről is beszélnek a felnőttek, miért olyan komoly mindenki, végül is csak kirándulni mennek. Vagy nem?

Andráson volt a sor, ő is megölelt mindenkit, igyekezett magabiztosnak tűnni, és egy mosollyal támasztotta alá az önbizalmát.

- Nem temetésre megyünk, ne vágjatok már ilyen képeket, ahogy átjutottunk, telefonálunk...Minden rendben lesz – ezt már inkább megint magának mondta. Beült, és az autó elindult. A kis csapat addig integetett, míg az autó be nem fordult az utcasarkon, és eltűnt a szemük elől. Azt már Andrásék nem láthatták, hogy hány szempár volt könnyes. Csak Kata néni fohászzkodott csendesen:

- Óh, Istenem, segítsd meg őket, és vigyázz, kérlek, a gyerekekre...

Szombat délben nem volt olyan nagy a forgalom a városban, mint hétköznap, azonban a városon kívül annál több autó közlekedett. Biztosan sokan hagyják el a fővárost a hétvégeken, gondolta András. Nem sietett, két órát számított, hogy nyugodtan elérjen a Dorinnal való találkahelyre.

Pontosan tudta, hova kell menjen. Sokszor álltak az autós kirándulásokon ezen a helyen, ha valakit be kellett várni. Itt ágazott el az út, délnek ment Csorna felé, és előre Mosonmagyaróvárnak. A kereszteződés előtt jobb oldalt volt egy kis parkolóhely, itt várja Dorin, és majd együtt mennek tovább. Furcsa módon Annával mind a ketten meg voltak egy kicsit nyugodva, az, hogy most együtt voltak, bizalmat adott mind a kettőjüknek.

Sajnos a nyugalom nem sokáig tartott, ugyanis Dorin nem volt a találkahelyen, pedig már ott kellene lennie. Beálltak a parkolóba, és vártak.

Már eltelt egy fél óra, és még mindig nem érkezett Dorin.

- Nem tudom elképzelni, mi lehet, nem hiszem, hogy cserbenhagy éppen most - mondta András.

- Biztosan nagy a forgalom, vagy lehet egy baleset - próbált Anna is okot keresni a késésre. Az idő telt, már másfél órája várakoztak. Ahogy telt az idő, úgy nőtt a nyugtalanságuk. Teljesen tanácstalanok voltak.

- Mit csinálunk, menjünk vissza? Vagy keressünk egy telefont? - kérdezte Anna.

- Nem, ha már idáig eljutottunk, nem fordulok vissza, nekivágunk egyedül - felelt András, és komolyan is gondolta.

Kicsit csalódott volt, de ő is, mint Anna, kereste az okokat, miért nincsen itt Dorin, mert meg volt győződve, valami történt, másképp nem hagyta volna őket cserben. Elindultak.

A következő fél óra szótlanul telt el, már elérték Óvárat. A város kimenetele előtt volt az első letérő jobbra Pozsony felé. A nyíl előre Bécset mutatott. Továbbhajtottak. A város után az első, és egyben az utolsó kis helység Levél. Innen csak pár kilométer a következő útelágazás, ahol a határőrség előfutárai rostálták az autókat. András bevárt egy német rendszámú BMW-t, amelyik egy lakókocsit vonatott, és beállt mögé. Szorosan a háta

mögött vezetett, így minden figyelmét arra kellett összpontosítsa, ha az előtte lévő valamiért fékez, idejében meg tudjon állni.

Így haladtak pár száz métert. András szíve a nyakában dobogott, már látta a katonákat, és egypár megállított autót.

Most eldől minden, gondolta. Ahogy a katonákhoz értek, ő is balra indexelt. Az egyik katona intett a BMW-nek, mehet. Most ő következett. Lassan gurult az autó a lakókocsi után, a katona ránézett, de a szeme a kabinon akadt meg, és nem a rendszámot nézte. Intett, ők is mehettek!

Legszívesebben tövig beletaposott volna a gázpedálba, nehogy mégis megállítsák, de a háta mögött is egy nyugati autó lehetett, mert látta a tükröben, hogy folyamatosan jön utána, így a hátsó rendszám tábla is takarva volt. Megkönnyebbült. Anna mintha megdermedt volna, annyira izgult. Meg sem mert mozdulni, pedig már rég elhagyták az ellenőrző pontot.

András áthajolt hozzá és arcon csókolta.

– Túl vagyunk a nehezén – mondta bizakodóan. Pedig tévedett.

A határátkelőnél három kapu működött, ide soroltak be az autók, mindenki belátása szerint igyekezett, hogy a rövidebb sorba álljanak. András a középső sávon maradt. Lassan haladt a sor. Minden autót ellenőriztek, útleveleket, megnézték, hogy a személy azonos-e az okmánnyal, volt, ahol a csomagtartót is kinyitatták. Még olyan is volt, akinek mindenét kipakoltatták egy középen lévő kerek asztalra.

Andrásék következtek. András letekerte az ablakot és kiadta az útleveleket, benne a biztosítási papírokkal. A tiszt elvette, és szép lassan elkezdte lapozni. Hosszasan időzött egy-két lapnál, majd szótlánul megfordult, és bement az épületbe. Andrásnak nagyon rossz érzése támadt. Pár perc telt el így a bizonytalanságban, mikor látta, hogy jön a tiszt vissza, de nem volt a kezében semmi. Csak gondolta, hogy tiszt lehet, mivel nem ismerte a magyar rendfokozatokat. Az volt az érzése, mintha most gyorsabban jönne, mint ahogyan elment.

– Húzzon középre, és kiszállni! – jött a rövid és hangos parancs.

András tudta, érezte, baj van. Beállt középre a betonoszlop után. Még le sem állította a motort, mikor a tiszt már mellettük állt.

- Kiszállni! – ezt már ordította –, elegendő van a fajtátokból.

András kiszállt, még visszanezített Annára, aki meg volt dermedve az ijedségtől.

- Nem lesz semmi baj – próbálta nyugtatni, de már ő sem hitt ebben. A tiszt karon ragadta, mire András ösztönösen kirántotta magát a tiszt fogásából. Ez hiba volt.

- Szóval ellenkezőnk?... Kezeket előre! – És már kattant is a bilincs. Elvezette, be az épületbe.

Szerencsére Anna nem látta, hogy mi történik, mert közben ő is hátrament a gyerekekhez. Ők is nagyon meg voltak ijedve.

- Mi lesz apával?...Miért kiabál az a bácsi?...Hova mennek?

- kérdezték.

Kérdés jött kérdés után, azonban a választ ő sem tudta. Kinézett előre az ablakon. A nap már messze nyugaton járt, és bárányfelhők borították az eget. Olyan felhők, amelyikből az ember egy kis fantáziával különböző alakokat vél látni. Anna meg volt győződve, hogy egy kitárt szárnyú angyalt lát a messzeségben. Összetette a kezét, és elkezdett imádkozni.

XXIX.

A határórség épületében a tiszt egy hosszú folyosón át vezette Andrást, elhaladva jobb-és baloldalt is ajtók mellett, míg az egyiknél megálltak. A tiszt belökte az ajtót, majd András felé fordulva ráfordult:

- Bemenni! - Majd ő is utánament.

- Mit gondolnak - folytatta ugyanolyan hangnemben -, mit gondolnak, mi hülyék vagyunk?...Van pofájuk ideállítani mindenféle hamis papírokkal, azt hiszik, mi bevesszük...hát nem...Én már sok ilyet láttam, mint maga...bilincsből küldöm vissza a családjával együtt.

András hallgatott, látta, hogy nincsen kivel tárgyalni, és elhatározta, nem szól egy szót sem, ami még jobban dühítette a tisztet, és még jobban kiabált.

- Mit akar, miért nem beszél? - kiabált tovább.

- Magával nem beszélek, csak a parancsnokkal.

András maga is csodálkozott később, hogy miért is mondta ezt, de egyet tudott, ezzel az emberrel, aki őt így megalázza, nem beszél, bármi is lesz.

- Majd én megmutatom, milyen parancsnokkal fog beszélni

- mondta, és kiment. Maga után becsapta az ajtót, András még hallotta, hogyan fordul a kulcs a zárban. Be volt zárva.

Körülnézett a helyiségben, egy kis asztal, két szék, és más semmi sem volt bent, egészen magas ablak, hogy akkor sem látott volna ki, ha székre áll, rajta kívülről rács. Leült, nagyon fáradt lett hirtelen, és nagyon el volt keseredve. Most elveszített mindent, ki fogják adni a román hatóságoknak, biztosan bezárják szökési kísérlet miatt. Vajon mit csinál most Anna, lehet, hogy őket is letartóztatták, és ő nem is tudja. Az agya lázasan dolgo

zott, igen, csak a parancsnokkal beszél, és elmond neki mindent. Így telt az idő, remény és kétségbeesés között. Ránézett az órájára, már több mint két órája van bent.

Egyszer csak valaki ki akarta nyitni az ajtót, azután fordult a kulcs, és egy másik illető jött be. Láthatóan meglepődött, mikor szembe találta magát Andrással.

- Maga mit csinál itt? - Fölösleges kérdés, mert látta a bilincset András kezén. - Mi van magával? - kérdezte szelídebb hangon.

- A parancsnokkal szeretnék beszélni...a feleségem és a gyerekeim kint vannak az autóban már több mint két órája, semmit sem tudnak rólam...kérem...tegye ezt meg nekem.

A férfi nem válaszolt, sokáig nézett szinte farkasszemet Andrással, mint a be akarna hatolni a gondolataiba. Csak bólintott, és kiment. Andrásnak feltűnt, hogy nem zárta kulcsra az ajtót. Eltelt még egy fél óra, mikor újra nyílt az ajtó. Ugyanaz a férfi jött vissza, a kezében egy kulccscsomóval.

- Jöjjön velem - mondta, és elindult előre. András követte.

Bementek egy másik helyiségbe, amelyik mint egy iroda volt berendezve, katonásan, de látszott, hogy ez nem egy átlag irodahelyiség. Az asztalnál egy idősebb férfi ült, szikár arcú, nyílt szemű, határozott egyéniség benyomását keltette. András tudta, érezte, ez a parancsnok.

- Vegye le - intett a kollégájának, és a bilincsre nézett. Ez szó nélkül követte az utasítást.

- Köszönöm, elmehet - mondta. Halkan beszélt, határozottan, de nem parancsolóan. A férfi megint csak bólintott, és szó nélkül kiment. András a csuklóját dörzsölte. Nem tudta mostanáig még elképzelni sem, milyen lehet, ha valakire rákattintják a bilincset.

- Üljön le - szólalt meg a parancsnok -, tudja, az elővigyázatosság - utalt a bilincsre -, nálunk nagyon sokféle ember fordul meg, nem lehetünk elég óvatosak.

Az asztalon előtte voltak az útleveleik. András tisztában volt vele, hogy rájöttek, a pecsétek hamisítások. A parancsnok sokáig nézte őt, míg végül megkérdezte:

- Mondja, kérem, maguk szökni akarnak?

András összerezzen, most mit mondjon, ha megmondja, hogy igen, szökni akar, akkor teljesen kiszolgáltatotta magát, azt tehetnek vele, amit akarnak. Ha azt mondja, hogy nem, akkor nyilvánvaló, hogy hazudik, az még rosszabb lehet, mert tiszta ügy, ők hamisítottak. Megadom magam a sorsnak, gondolta, szemébe nézett a parancsnoknak, nagyot sóhajtott, és kimondta:

- Igen...meg akarunk szökni.

- Miért?

Ez a miért megnyitotta a csapokat, és András elkezdett beszélni. Elmondott az elejétől a mai napig mindent. Az apjáról, a családjáról, a sikertelen kiutazási kérelemről, a kihallgatásról a KEOKH-nál, a fájó mondatról, mikor jöttmentnek nevezték, az Anna útjáról, hogyan szerzett mégis útlevelet, a kórházi szöktetésről, szóval mindent őszintén és nyíltan.

A parancsnok végig figyelmesen hallgatta, egyszer sem szólt közbe, néha kérdően vonta fel a szemöldökét, de ezt inkább magának tette, mint Andrásnak. Csend lett, a légy zümmögését is meg lehetett volna hallani, olyan csend.

- Szeretnék beszélni a feleségével, önt kikísérik a gyerekekhez, kérem, ne kövessen el semmilyen meg gondolatlanságot - mondta, majd felvette a telefont, és behívott valakit. Ugyanaz a férfi jött, aki Andrást idevezette. Még hallotta, hogy telefonált valakinek, utasítást adott, hogy vezessék be Annát.

A folyosó végén találkoztak, Anna kérdően nézett rá, de csak annyira futotta az alatt a pár másodperc alatt, míg elhaladtak egymás mellett, hogy odasúgja, *őszinte legyél*.

A férfi csak az ajtóig kíséerte, visszafordult, ő meg sietett az autóhoz. Megkönnyebbült, mikor odaért, a gyerekek gondtalanul játszottak a Legóval.

- Anya megengedte - mondta Zolti, mert az apjuk az út előtt nem engedte, hogy kibontsák, nehogy a kocsiban elkallódjanak a kicsi darabok. Nem törődött ő most a Legóval, örvendett, hogy kint van, és a gyerekek jól vannak, de legjobban annak örvendett, hogy hátha van mégis egy kis remény.

Újabb félóra telt el, mikor megint jött érte a már ismerős férfi. Visszakíséerte a parancsnok irodájába. Anna ült egy széken, neki is intett, hogy üljön le a másik székre mutatva. Mint később Anna

elmesélte, nem sokat kérdezősködött, inkább az érdekelte, milyen az egészségi állapota, mennyire bírja még a terhelést.

- Hát...- kezdte, és kezébe vette az útlevelet -, ezen a román állam azt írta, érvényes a világ összes országaira, persze érvényes vízummal. - Vett egy bélyegzőt, és rányomott egy érvényes, majd érvénytelen, majd még egy érvényes pecsétet.

Önöket most elengedem, egy kikötéssel - és most Annához fordult.

- Maga mint édesanya tanítsa a gyerekeket magyarul, ne felejtsek el, hogy az anyanyelvük magyar!

Felállt, átnyújtotta az útleveleket, kezét fogott mind a kettőjükkel, és még hozzátette:

Jó utat, és vigyázzanak magukra.

Nagyon szépen köszönjük - mondta András - ...de még volna valami...

-???

- Holnap jön még két család...ők, ők szintén magyarok.

XXX.

András, ahogy kértek, körülnézett, kíváncsi lett volna a durva tiszt arcára, mikor elindulnak, nem érzett elégtételt, inkább attól félt, nehogy ne tudjon a parancsnok döntéséről, és újabb kellemetlenséget okozzon. Többet nem látta. A következő ellenőrzőpont már az osztrákoké. Itten inkább a biztosítási papírokat nézték át, majd a kocsi belsejét és a csomagokat. Mivel az utóbbiból nagyon kevés volt, hamar végeztek.

Végre, gondolta András, ekkor azonban a vámos szeme megakadt a Legón. Ezt is később a szerencsének tudta be, mivel ez kötötte le teljesen a vámos figyelmét. Kijelentette, hogy ez vámköteles, és 83 német márka értékű schillinget kell fizessenek. Ez nagyon nagy érvágás volt az amúgy is kevés tartalékon.

András nem vitakozott, ha akart volna sem tudott, nagyon kellett összpontosítson, hogy megértse, miről van egyáltalán szó. Még a némettel boldogult, de az erős osztrák hangsúlyt megérteni nehezebbre esett. Megint félreállították, míg bement a vámhoz, és kifizette a kért összeget. Visszatért, és megmutatta a fizetési bizonylatot. A vámos valamit motyogott, amit ő nem értett, csak azt látta, hogy a kezébe nyomja az útleveleket, és intett, hogy mehetnek. Szinte hihetetlennek tűnt, de igaz volt. Szabadok!!!

1986. július 26. – a dátum, amelyet soha az életben nem felejtettek el. Átlépték az osztrák–magyar határt. Anna annyira ki volt merülve, hogy még örvendeni sem tudott. A két kicsi csak annyit értett, hogy valami baj volt az ő játékukkal, és most örvendtek, hogy ez megvan, és nem veszi el tőlük senki.

András majdnem kiugrott a bőréből örömében.

– Mami, sikerült...kint vagyunk...szabadok vagyunk, érzitek ezt a nyugati levegőt? Nem finom? Nem örvendesz?

- De igen, hogyne - mondta és újból elindultak a könnyei. Ezek már örömkönnyeek voltak. Rögön a határ után baloldalt álltak meg egy nagy parkolóban. Az épületben, amelyikhez a parkoló tartozott, vendéglő, és egyben mint panzió működött.

- Itt maradunk ma éjszaka, most azonban első dolog telefonálni - mondta András. Annak ellenére, hogy nagyon megkönnyebbült, még mindig érezte a gyomrában azt a szorítást, amelyik egy percre sem múlt el azóta, hogy Budapestet elhagyták.

Bementek. A bejárat egy előtérbe torkollott, itt voltak a telefon-automaták, és innen nyíltak a toaettek, és a szárnyas ajtó, amelyik a vendéglőbe vezetett. Ami eléjük tárult, az a számukra egy csoda volt. Óriási helyiség tele asztalokkal, az asztalok felett lámpák lógtak egészen alacsonyan, megvilágítva az asztalt, vászonburkolatú lámpaernyők tompították a fényt, így az egész egy meleg meghittséget sugárzott. A helyiség másik végében egy hosszú bárpult, ahol külön lehetett kávé, sört vagy bármit rendelni, ha valaki csak rövidebb időre tért be.

Odasétáltak Annával a pulthoz, pont akkor, amikor a pincér egy férfit szolgált ki, elé téve egy pohár sört. A talpas pohárban aranysárga sör, rajta a majdnem kibugyanó fehér hab, és az oldalán kicsapódott a pára. Összenéztek, ugyanarra gondoltak mind a ketten.

- Miért ne? - kérdezte András -, megérdemeljük, megszenvedtünk érte - és rendelt két pohár sört. Talán sohasem esett ennyire jól egy pohár sör, mint ez itt ma, első este a szabad világban.

Kimentek az előtérbe telefonálni. Elsőnek Ildit hívták fel Kolozsváron, és András csak annyit mondott:

- Kertesi Árpád vagyok Ausztriából.

- Elnézést, azt hiszem téves kapcsolat - mondta egy remegő női hang.

- Bocsánat - szólt András, és letette a kagylót.

Így egyeztek meg, mivel nem voltak meggyőződve, nem hallgatják-e le az Ildi telefonját is. Ebből ő már tudja, az első lépés sikerült, Ausztriában vannak, és postázhatja a borítékokat, amit András nála hagyott. Szeretett volna vele hosszabban

beszélni, mindent elmesélni, hogyan jutottak át, mi mindenben mentek keresztül, de nem akart semmit kockáztatni. Tudta, lesz elég kellemetlensége még miattuk.

Ezután Károly bácsiék következtek, velük is csak röviden beszélt. Hallotta, amint Károly bácsi odaszól Kata néninek, *sikerült, kint vannak, óh...hála a jó Istennek*, jött a válasz.

Öcsit hagyta utoljára, szándékosan, neki kicsit részletesebben magyarázta el, mit kell tenni, és többször a lelkére kötötte, csak a parancsnokkal beszéljen, és csak őszintén.

Kimentek az autóhoz, még mindig nem jött, hogy elhiggyék, tényleg megszöktek. A gyerekek összebújva aludtak a hátsó ülésen. Anna felköltötte őket, mert az ágyvetéshez egy kicsit át kellett alakítani a belteret. Miután lefektették a kicsiket, ők még sokáig ültek elöl egymás mellett, és beszélgettek. A sok izgalom, fáradtság most ütött ki rajtuk igazán, de egyikük sem gondolt lefekvésre.

Valamikor ágyba kerültek, de le sem hunyták jóformán a szemüket, valaki kopogott az ablakon. András felkapta a fejét. Óvatosan félrehúzta a függönyt, és kinézett. Dorin volt.

- Te honnan kerülsz ide? - kérdezte, miután kikászálódott az ágyból. Anna is felkelt, és kiszállt.

- Borzasztóan sajnálom, de nem tudtam eljönni, beállított hozzánk tegnap este az egyik professzorom az egyetemről, és csak ma délben szabadultam tőle. Próbáltam megmagyarázni, hogy el kell menjek, mire ő is velem akart jönni, így inkább lemondtam. Tudod, engem is figyel a Securitate. Legkisebb ballépés, és repültem az egyetemről.

- Mindegy, most már túl vagyunk ezen, mint látod, itt, és nem ott - mutatott András a határon túlra.

- Nem is tudod elképzelni, mennyire örvendek, mire ti Landsbergben lesztok, én is otthon leszek, és akkor megbeszéljük, hogyan tovább. Müllerék már biztosan várnak, ti pedig nincsen miért siessetek, vedd úgy, mintha szabadságon lennél.

- Könnyebb mondani, mint megtenni, de rendben van, ebben maradunk - mondta András. Elköszöntek, és Dorin ment is vissza.

XXXI.

Reggel ajtók csapódására ébredtek. Már megindult a reggeli forgalom, és a parkolóba érkező, vagy éppen innen induló autók ajtaját hallották csapódni. Nem voltak hozzászokva a parkolók lármájához. András nagyot nyújtózott, nem aludt jól, sokat hánykolódott az éjjel, összevissza álmódott, mindenféle zagyvaságot. Anna mintha válaszolt volna a fel nem tett kérdésre.

- Én sem sokat aludtam, annyi minden jutott eszembe, azt álmodtam, hogy csónakon mentünk egészen Németországig, és a határ egy zsilipen keresztül vezetett, és...

- Mami, ez most nem fontos, gyere, menjünk be, a toaletten tudunk tisztálkodni, aztán irány a Mondsee.

- Nem kéne a gyerekeknek is elmondjuk, hogy nem megyünk többé vissza? - kérdezte kissé határozatlanul Anna.

- Nem tudom, talán igazad van - mondta András, és egy hosszú mesébe kezdett, gondolva, talán így jobban megérteti velük a tényeket.

Mind a két gyerek figyelmesen végighallgatta, aztán csend lett. Zoltival ellentétben, aki nagyon örvendett a hírnek, Pannika megjedt.

Mami, mi lesz a babáimmal, nem megyek többet iskolába?

- kérdezte majdnem pityeregve -, abban az országban nem értek semmit, nem tudok egy szót sem németül.

- Nyugodj meg - simogatta meg Anna -, minden jó lesz, majd meglátod, minden jó lesz.

- Jó, akkor most már tényleg irány a Mondsee - tett pontot András a beszélgetés végére.

Ezt úgy mondta, olyan határozottan, mintha már többször megtette volna ezt az utat. Meg is tette, de csak térképen.

Mindent elolvasott a környékről, amit útikalauzokban el lehet olvasni. Nickelsdorftól a Mondsee 350 kilométerre van, onnan 30 Salzburg, és tőle pár kilométerre a német határ.

Hamar összeszedték magukat. Megették a szendvicsek egy részét, amiket tegnap készítettek az útra, és nekivágtak az új kalandnak. Nagyon szép idő volt és ők nagyon élvezték az utat, mint mindenki, aki először nyugatra jön. Eltűntek a gödrös utak, minden ápolta, és tiszta. Bécsben a forgalom nem okozott különösebb gondot, mivel ha valaki már többször járt Budapesten autóval, mint András, megvolt a nagyvárosi gyakorlata. Így is majdnem fél órát tartott, míg átjutottak a városon.

Lassan haladtak, az autót nem autópályára gyártották, a kabinnak is elég nagy volt a légellenállása, és nem is akarta kínozni a motort. A száz kilométeres sebességet jól bírta, hát erre állt rá. Majdnem mindenki megelőzte őket, de nem figyelt rájuk, egyszerűen átadta magát a gondolatainak. Időnként Zolti kiáltása zökkentette ki ebből, ha ő valamit érdekesnek talált, mindenkinek meg kellett azt nézni.

Az Ansfeldeni pihenőnél álltak meg először, ahogyan a térképen nézte, még innen van kilencven kilométer. Éhesek is lettek, éppen ideje megállni. Zoltinak sem volt már türelme, csak Pannika aludta majdnem végig az utat.

Anna elővette a maradék szendvicseket, de András leintette.

- Várj egy kicsit, bemegyek, és veszek valami frisset - már indult is a vendéglő felé.

- Apa - szólt utána Anna -, nekünk erre nincsen most pénzünk. András vagy nem hallotta, vagy nem akarta hallani, továbbment, hogy pár perc múlva lógó orral térjen vissza.

- Hol vannak a szendvicsek? - kérdezte kicsit letörve. - Igazad van, ez nem a mi zsebünknek való...még nem...

Leültek egy asztalhoz, és a maradékot fogyasztva nézték a nyüzsgést körülöttük. Jól öltözött nők és férfiak szálltak ki elegáns autókból, és mentek be ebédelni. Persze nem mindenki, tőlük nem messze egy család, lehettek úgy hatan vagy heten, a földre leterítették egy plédet, és ott ettek egy közös terítékfeléről. Az asszonyok feje be volt kötve, a kendő behúzva egészen

a homlokukig. Törökök, könyvelte el magában András, ők biztosan így szokták meg. Ülhetek volna ők is asztalhoz, mert egy pár még üres volt.

- Nézd, apa, azok a földön esznek - kiabálta Zolti.

Légy csendben, nem szép dolog lakit megszólalni, főleg ne bámuld őket ilyen feltűnően. A szendvicsek mind elfogytak. Ők is eltakarították a csomagolópapírokat, körbesétálták az egész pihenőhelyet, mielőtt továbbmentek. Ráértek. András arra számított, ha Müllerék el is mentek valahova délután, legkésőbb estére hazaérnek. Nem volt miért sietni. Meg kellett tölteni a benzintankot is, kiadás, amelyik megint jót markolt a pénzükből.

Az út mind szebb és szebb tájakon ment tovább, hol idilli kis települések, hol vadregényes tájak mellett. Az itteni tájat a sok kisebb-nagyobb tó teszi különösen széppé, valamint a bennük visszatükröződő változatos formájú hegységek. Salzkammergut az egyik legismertebb osztrák tájegység, a sóbányák vidéke, Salzburg városától délkeletre van. Ezt András egy turisztikai prospektusban olvasta.

Az első nagyobb tó, amelyik mellett elhaladtak, az Attersee, csak az északi sarkát érintve, mert a tó délnyugat fele terjeszkedik. Nemsokára ott vannak. AMondsee nevű helység a nevét a tó után kapta, itt laktak Müllerék. Mielőtt elérték a letérőt Mondsee fele, egy jó darabig az út párhuzamosan haladt a tóparttal, tőlük balra, és helyenként látni lehetett a tavat. Csodálatos vidék, a táj szépsége feledtette velük, miért is vannak itt.

Létértek az autópályáról. Az út most közvetlenül a tó partján haladt még másfél kilométert, míg beértek a városba.

Szükségük volt Müllerék segítségére, a határt Németország és Ausztria között is csak érvényes útlevéllel, benne az érvényes vízummal lehetett átlépni. Nekik nem volt egyik sem. Ha jelentkeztek volna egy menekülttáborba, akkor rengeteg időbe telik, amíg Németországba jutnak, ha egyáltalán befogadják őket.

Közvetlenül a város elején, a város turistatérképe tájékoztatta az idegeneket a látnivalókról, szálláslehetőségről és egyéb hivatalos információról. Megálltak, és András kikereste az utcát, ahol Müllerék laktak.

Megálltak a ház előtt. András az órájára nézett, három óra volt. Becsengetett. Müller nyitott ajtót, mikor azonban meglátta Annát, elsápadt, úgy nézett rá, mint aki szellemet lát.

XXXII.

Egy pár másodpercig nézték egymást, kimondottan kellemetlen szituáció volt.

- A férjem - mondta Anna, Andrásra mutatva.

- Bocsánat - felelt Müller, és kezet nyújtott -, nagyon meglepődtem... tessék, jöjjenek be - és félreállt helyet engedve nekik. Bementek mind a négyen.

- Foglaljanak helyet - mondta feszengve -, mindjárt jön Ilse is, csak elugrott egy barátnőjéhez. Már itthon kéne legyen. Az órájára nézett, látszott rajta, hogy nagyon zavarban van.

- Hát megjöttünk - kezdte el a beszélgetést Anna -, és ha nem probléma, még ma szeretnénk továbbmenni.

- Nem is tudom, hogy kezdjem - így Müller -, azóta, amióta mi beszélgettünk, nagyon sok minden megváltozott, a határokon nagyobb az ellenőrzés, ha lebuknánk, akkor annak embercsempészes miatt komoly következményei lehetnek...

- Akkor, ha jól értem, maguk nem tudnak segíteni? - kérdezte András, aki eddig csak hallgatta a beszélgetést. Nem értett mindent, mivel Anna angolul beszélt.

-Nagyonsajnálom... ténylegnagyonsajnálom - mentegetőzött Müller.

Csend lett. András csalódottan állapította meg, semmi sem megy simán. Müller is azok közé az emberek közé tartozott, aki mindent megígér, ha tudja, azt soha nem kell megtenni. Így lehetett ez Annával is, biztosan meg volt győződve, ők sohasem tudnak idáig eljutni, tehát vállalta a nagylelkű segítő szerepét, és most, amikor ideértek, visszakozott. Ez megmagyarázta a sápadt, döbbszent arckifejezését is, mikor őket meglátta.

Nem volt mit tenni, menni kell. Elköszönte, nem tudták lelezni a csalódottságukat. Müller még próbált magyarázkodni, miközben az ajtóig kísérte őket. Andrásnak azonban már nem itt volt az esze, nem figyelt Müllerre. Másképpen kell megoldjam, mindenképpen meg kell oldjam...

- Még egyszer elnézést...nagyon sajnálom - szabadkozott Müller, de ők már kint voltak az utcán.

- Szemét egy alak, miért ígér valamit, ha indulásból tudja, hogy nem akarja megtenni...és én hogy felültem az ígéretének!

- bosszankodott Anna.

- Most már ne mérgeleldj, már tudom, mit teszünk.

- Mit?

- Felhívom Dorint, ő eljön a gyerekekért, átviszi őket, mi meg átmegyünk gyalog.

- Mit csinálunk az autóval?

- Az autó marad, ott hagyjuk a határon a parkolóban, és ha sikerül, majd eljövünk érte.

Mint már annyiszor, ez az ötlet is egyszerűnek, és minden további nélkül kivitelezhetőnek tűnt. Nagyobb probléma, hogy éhesek voltak mindannyian, amit a gyerekek nyűgölődése még megerősített. Ételiük már nem volt, Müller pedig nem kínálta meg őket semmivel. Zolika kapott egy pohár vizet, de azt is csak azért, mert kért. Vasárnap lévén az üzletek zárva voltak.

Szerencsére egy kis imbisz bódénál volt előre készített szendvics, szépen becsomagolva. Sajt, sonka, paradicsom, és saláta volt, kettévágott, hosszúkás, vajjal megkent zsemle közé betéve. Számukra ez most a gasztronómia csúcsteljesítményét, pénzügyileg az anyagi csőd szélét jelentette. Nagyon fogyott a pénz, pedig igazán spóroltak, de számukra minden borzasztóan drága volt. Hat darabot vettek. Mindegyiket még kettévágták, mert így jobban be lehet osztani, mondta Anna. Különben sem tudták, mikor kerülnek újra egy terített asztalhoz.

Nem sokkal négy óra után érték el az osztrák-német határt. A parkoló, ahol megálltak, magasabban feküdt, mint maga az autópálya, innen be lehetett látni az egész területet egészen a kapukig. András a terepet vizsgálta. Nem sok gyalogost látott, csak közvetlenül a kapuk melletti épületeknél volt mozgás.

Legelőszőr Dorint hívta. Míg csengett a telefon, mintha biztatni akarná, ismételtegette, vedd fel...vedd már fel.

- Na végre - könnyebbült meg, mikor meghallotta Dorin hangját.

- Hol vagytok? - kérdezte Dorin.

- Itt vagyunk a határnál, a parkolóban, Müller nélkül, most nincsen időm magyarázkodni, el kéne gyertek a gyerekekért.

- És ti?

- Mi elindulunk gyalog, valahogy csak átmegyünk, aztán majd felvessztek minket is, mi a pálya mellett megyünk, amilyen messzire csak lehet, és figyeljük egymást.

- Jó, de nekem a forgalomtól függően kell két és fél, három óra, míg odaérek, figyelj, a Peugeot-val jövünk.

- Mindegy, a gyerekek várni fognak, mi azonban el kell induljunk, mert ha esteledik, akkor feltűnő lesz itt ácsorogni.

- Mit csináljak, ha Isten őrizz, mégis elkapnak?

- Hát, csak a Vöröskereszt marad, mint utolsó segítség. Ha ti átvittétek a gyerekeket, és nem találkozunk, jelentkezz velük náluk.

- Jó, ebben maradunk, de András, ne csinálj semmi hülyeséget, és vigyázzatok magatokra!

- Jó...jó...te csak vigyázz a gyerekekre!

XXXIII.

Ami most következett, az lett életük egyik legnehezebb napja, a nap, amelyiknek az emléke a többi nehéz nappal együtt életük végéig kísérte őket.

Leültette Pannikát és Zoltit egymás mellé a hátsó ülésre. Mindegyik megkapta az egyik kezébe az állatkáját, a másik szabad kezükkel meg kellett fogják egymás kezét. Megszeppentek, nem is sejtették, miről lesz most szó, de érezték, megint valami baj van.

- Figyeljetek ide - kezdte András -, mi, anyával, most el kell menjünk...igen, át akarunk menni Németországba. Egyszerre nem tudunk, mert nincsen útlevelünk. Ti itt maradtok, és legalább két órát meg sem mozdultok. Nehogy valamelyiknek eszébe jusson kiszállni.

- De - akart Zolti mondani valamit.

- Most az egyszer semmi de - intette le komolyan András -, Dorin bácsit ismeritek, ő fog Angéla nénivel értetek jönni, és elvisznek hozzájuk, ha azonban mégse tudnának jönni, akkor nem szabad megijedni, még ha sötét lesz, akkor sem. Összebújtok, és vigyáztok egymásra.

- De ha akkor sem jönnek, mit csináljunk? - Ezt már Pannika kérdezte megszeppenve.

- Addigra már mi anyával Németországban lesziunk, és elküldjük a bácsikat a Vöröskeresztől értetek. Azok jó emberek, vigyáznak rátok, és elhoznak hozzánk.

Anna szótlánul, és növekvő nyugtalansággal hallgatta Andrást. Nem tudott megszólalni, a göb a torkán mind nagyobb és nagyobb lett.

- Ti kemény gyerekek vagytok - bátorította őket tovább András -, ez semmiség az éjszakai gyalogláshoz képest az erdőn keresztül fel a Vigyázóra, emlékeztek még?

- Igen, ott még a medvék is féltek tőlünk - mondta Zolti.

- Na, látod, de most már muszáj menjünk.

Átölelte a gyerekeket, megcsókolta az arcukat, hol az egyikét, hol a másikat, többször is, aztán megsimogatta a fejüket és kiszállt az autóból. Annának még nehezebben ment a búcsúzás.

- Drága kicsi bogaraim - suttogetta, miközben magához szorította őket -, nagyon vigyázzatok egymásra, nem...nem szabad sírni, látjátok én sem sírok...- Pedig az ő szeme is, mint a Pannikáé, könnyes volt.

Nehezen erőt vett magán, és kiszállt ő is. András még bezárta kívülről az autót. Az egyik kulcsot a kesztyűtartóban hagyta.

Elindultak. Nem mertek egymásra nézni. Amit most ők éreztek, csak az tudná megérteni, aki valamilyen oknál fogva majdnem elvesztette a gyerekeit. Anna nem gondolkozott, mintha lebegne az űrben, úgy érezte magát, követte Andrást, mint egy alvón járó.

András határozott léptekkel elindult. Távolról úgy nézett ki, mintha valami fontos dolgot menne intézni. Rövid ujjú ingben, nyári nadrágban, a hóna alatt az apjától örökölt, kis irattáskával nem egy szökevény benyomását keltette. Körülbelül kétszáz métert kellett megtenni az épületekig, ehhez azonban egyszer át kellett menni a pályán. Anna szorosan mellette ment.

Már közeledtek az első kapuhoz, amikor szemben velük megjelent egy vámtiszt. András úgy tett, mintha keresne a táskában valamit, aztán, mint aki megtalálta, elindult az első iroda bejárata felé. Mikor odaért, látta, hogy majdnem az oroszlán torkába futott, a bejárat felett ez állt: „Grenzpolizei”.

- Ez nem az - mondta Annának, és hamar irányt változtattak.

Áthaladtak már az épületek mellett, most még csak 50 méter, és már a németországi kis parkolóban vannak a két sáv között. Itt állhattak meg rövid időre azok, akiknek valami intézni valójuk volt a vámnál.

Anna mind gyorsabban és gyorsabban ment. Andrásnak egyfolytában fékeznie kellett őt, nehogy feltűnő legyen. Még egy pár lépés.

Németországban voltak! Egymásra néztek, de egyikük arca sem volt boldog. Álltak egymás mellett, András gyengéden magához húzta Annát. Mind a ketten csak egyre gondoltak. A gyerekek. Ha kimentek a parkoló széléig, át lehetett látni a kapuk között, de az ő autójuk nem látszott. Mégis itt álltak legalább egy fél órát, mintha várták volna, hátha történik egy csoda. Nem, nem történt csoda. András tért magához először.

- Menjünk innen, nem állhatunk itt, mindjárt ránk esteledik, és senki sem ácsorog itt rövid ujjú ingben. Érezte, hogy kezd hűvös lenni, és az ő öltözéke feltűnést kelthet.

A legnagyobb problémát a Saalach okozta. Az autópályán nem mehettek gyalog, és a folyón egy másik híd nagyon messze volt. András megnézte a térképet, mielőtt elindultak. Öt-hat kilométerre becsülte az utat, amit meg kell tegyenek. Még visszaneztek a parkoló felé, ahol az autójuk állt, pedig nem láttak semmit, és nekivágtak az útnak.

A hegyek lábánál estére hűvös lett, úgyhogy jól ki kellett lépjenek, hogy ne fázzanak. Kiszámolta, ha igyekeznek, hamarabb érnek a következő lejáróhoz, mint Dorin, akkor van esélyük, hogy meglássák.

Egy és háromnegyed órát gyalogoltak erőltetett menetben, míg elértek a Pidingi lejáróhoz. Anna nehezen bírta, fáradt volt, Andrásnak a lépései kétszer akkoraak voltak, mint az övé, és lelkileg teljesen maga alatt volt. Csak az tartotta benne a lelket, hogy nehogy elszalasszák Dorint, és összeszedve utolsó erejét, zokszó nélkül róttá az utat.

Megálltak a pálya szélén, egy segélyhívó telefonoszlop mellett. Ha valaki látta is őket, ebben nem volt semmi feltűnő, mivel a bajba jutottak több száz méterre hagyták az autót, ahol éppen lerobbant.

- Még biztosan nem értek ide - számolgotott félig-meddig hangosan András -, most negyed hét, ha nincsen semmi az úton, akkor kell még jó húsz perc és ideérnek, figyelj te is az autókat.

- Nem nehéz megismerni, meggyászínú kombi, és télenyáron rajta van a sítartója – tette még hozzá András.

Annaira figyeltek, hogy még Andrásnak is beféjdult a feje. A mellettük elsuhanó autók kegyetlen lármát csináltak, a szél is fújt egy kicsit, ami még fokozta a hideget.

Eltelt még egy óra, de Dorinéknak még nyoma sem volt.

- Biztosan elszalasztottuk, nem vettük észre – mondta Anna – ,deazislehet,megintnemtudjönni,minttegnapelőtt... akkor mit csinálunk?

- Nem, biztosan nem mentek még el...

- Ott! Ott! – kiáltotta Anna és rángatta az András karját. – Ott jönnek! Tényleg ők voltak. De mintha a sors ellenük dolgozna, Dorin bekerült egy másik autó takarásába, és elment mellettük.

- Elmentek! Nem láttak! – kiáltott szinte hisztérikusan Anna, és a kezébe temette az arcát.

- Anna! – András csak akkor szólította így, ha valamiért elvesztette a türelmét –, most már nyugodjál meg. Ők tudják, mit kell tenni. Innen tíz perc oda, tíz perc vissza, legtöbb fél óra alatt itt vannak. Gyere, mert át kell menjünk a másik oldalra.

Átmentek a lejáró alatti úton, és most a másik oldalon álltak meg a segélytelefonnál, de most már nagyon fáztak mind a ketten. Az izgalom elvette az étvágyukat, de mivel alig ettek valamit, időnként rájuk tört az éhség, úgy, hogy a gyomruk is beféjdult. Ez sem volt a legjobb hely, mivel itt a védőpalánk sokkal magasabb volt. Kijebb menni veszélyes és feltűnő. Nem volt mit tenni, itt vártak.

Elmúlt nyolc óra. Az este nyomasztóan nehezedett rájuk. Teltek a percek, és minden perc végtelennek tűnt.

- Végre! – kiáltott fel András, mikor az utolsó pillanatban észrevette a várva várt autót, amelyik ahogy jött, úgy tűnt el a szemük elől, csak a hátának integettek kétségbe esve.

- Nem voltak benne! A gyerekek nem voltak benne! Láttad!?

- roppant össze Anna.

Nem, én sem láttam őket...Nem tudom, mi történik itt, de abban bízom, hogy ő is észreveszi, hogy valahol elhibázott minket, és visszafordul.

101

- Én visszamegyek, gyere, menjünk vissza, én nem hagyom ott a gyerekeket – mondta Anna és sírva fakadt. András átölelte, érezte, hogy reszket a hidegtől, de még inkább az izgalomtól. Így tartotta egy darabig, ameddig érezte, hogy megnyugszik egy kevéssé.

- Mami, én sem hagyom a gyerekeket, de egy kicsi türelmünk kell még legyen, meg fognak fordulni - biztatta most már saját magát is, nem tudta elképzelni ő sem, mi történhetett, miért nem látták a gyerekeket.

XXXIV.

Dorinék Landsbergben laktak egy társasház földszinti lakásában. Négyszobás takaros kis lakás, ahol mindenkinek megvolt a saját szobája. Mivel az iskola elég messze volt a lakástól, kénytelenek voltak két autót tartani. A Peugeot-val Dorin ingázott, Landsberg és Kolozsvár között.

Miután beszélt Andrással, szólt Angélának, egy negyedóra sem telt el, már úton voltak.

- El tudom képzelni, milyen bajban lehetnek Andrásék. Ez a Müller jól átejtette őket. Nekem volt egy ilyen érzésem, de Anna leintett, mikor mondtam, nem bízok az ilyen ígérekben. Most már mindegy, áthozzuk a gyerekeket, ők meg csak átvergődnek valahogy - mondta Dorin.

- Betettem két takarót, majd aludni fognak a hátsó ülésen - így Angéla.

Németországban akkor még egy bizonyos korig nem kellett külön útlevel a gyerekeknek. Be volt írva a szülő útlevelébe a kora és a neme a gyerekeknek. Erre alapoztak Dorinék is. Két alvó gyereket még a határőrök sem költöttek fel. A forgalom nagy volt, nehezen haladtak, főleg Münchenben, mint mindig ebben az órában, lépésben jutottak előre. Közeledtek a határhoz.

- Kérlek, figyeld őket - mondta Dorin -, nem juthattak messzire gyalog, úgyhogy itt kell legyenek valahol.

- Jó, de ne menj gyorsan.

- Már messziről észre lehet venni két embert a pálya mellett. "

Ők nem vették észre. Már bent voltak a határ épületei között, és Andrásék sehol.

- Nem baj, biztosan a másik oldalt állnak, majd visszafele felvesszük őket, most menjünk a gyerekekért.

Rögtön meglátta az autót a parkolóban, csak ő is el kellett menjen az első lejáróig, hogy vissza tudjon fordulni a másik sávba. Megfordulhatott volna rögtön a kapuk után, de akkor nem tud felhajtani a parkolóba. El kellett menjenek Viehhausenig, ez még 5 kilométer plusz utat jelentett. Végre a parkolóban álltak meg, közvetlenül az Andrásék autója mellett.

Dorin megkopogtatta az ablakot. Széthúzódott egy kicsit a függöny, és két ijedt gyermekarc nézett vele szembe.

- Mondtam, hogy megjönnek...Megjöttek! - hallotta Zolti örömrivalgását, és már nyílt is a kocsi ajtaja.

- Jól vagytok? - kérdezte Dorin.

- Jól, csak anyáék hiányoztak, hol vannak, miért nem jöttek ők is vissza?
- Ezt már Pannika kérdezte.

- Most megyünk utánuk...na gyertek.

Bezárták az autót, Pannikát és Zoltit lefektették a hátsó ülésre, betakarták, megmagyarázták, hogy most úgy kell tenni, mintha aludnának, és elindultak. Nem tehették ki magukat annak, hogy valamelyik határőrnek eszébe jusson a gyerekektől kérdezni valamit. Feltűnő lett volna olyan német gyerek, aki egy szót sem tud németül. A gyerekek szívesen bújtak a meleg takaró alá. Nekik sem telt el könnyen ez az idő. Sokáig fogták egymás kezét, és bátorították egymást. Megfogadták, ők lesznek a világ legjobb testvérei. Mindig együtt lesznek, és nem engedik, hogy bárki is bántsa őket. Mi minden ment még át ezen a két kicsi fejen, még elképzelni is nehéz. Egy biztos, nagyon várták, hogy mami meg apa itt legyen, olyan jó meleg anya ölelése, és apa is olyan fino-man tudja megsimogatni az arcukat.

A határőr, miután ellenőrizte az útleveleket, benézett a hátsó ülésen alvó két gyerekre.

- Költsem fel őket? - kérdezte álkészséggel Dorin.

- Nem, nem szükséges - válaszolt mosolyogva a határőr. Dorin arra számított, hogy Andrásék nem lehetnek messze, és biztosan találkozhatnak, annak ellenére, hogy már esteledett. Tévedett. Már megtettek vagy 30 kilométert, és nem látták Andrásékat. Dorin kezdett aggódni.

- Meg kéne forduljak, de mit csinálunk a gyerekekkel, nem mehetek még egyszer a határra velük, nem biztos, hogy a követ

kező határőr is mosolyogni fog, hanem mindent alaposan megnéz, és akkor...- morfondírozott Dorin.

Közben elérték az első benzinkutat, ahol pihenőhely és vendéglő is volt, ez 45 kilométerre a határtól. Dorin döntött.

- A gyerekek itt megvárnak minket, mi meg visszamegyünk, és még egyszer végignézzük az útszélét, hátha mégis mi nem vettük észre őket. Megálltak. Dorin a két kicsit odaállította a telefonkabin mellé, egy a virággruppot elválasztó korláthoz.

- Ti most egy kicsit itt maradtok, míg mi elmegyünk anyáért, és apáért. Innen nem mozdultok, nem beszéltek senkivel, nem fogadtok el senkitől semmit. Mi mindjárt itt leszünk.

A gyerekek már nem reagáltak, valahogy tudomásul vették, hogy ma minden másképpen történik, mint ahogyan eddig. Csak azt nem értették, hogy miért kell nekik itt állni, mert az autóban is nagyon jól érezték magukat, és még meleg is volt. Itt most egy kicsit hideg van, a korlát is hideg. Ők itt nem ismernek senkit. Igaz, itt szép, minden színes, és nagyon sok ember jár itt, még mosolyognak is nekik. Biztosan kedves emberek. Az a bácsi és a néni, aki az előbb elment, még mondtak is valamit nekik, igaz ők nem értették, de Dorin megmondta, senkivel sem szabad szóba állni. Egyet azonban nem tartottak be, elengedték a korlátot, és megfogták egymás kezét.

Doriné alig értek fel a pályára, mikor Angélának eszébe jutott.

- Miért nem maradtam én a gyerekekkel?

- Igazad van, már mi sem tudunk gondolkozni, viszont nekem vezetni, és figyelni, nehogy elszalasszuk őket, nehéz lenne. Örvendek, ha vége az egésznek, és együtt leszünk.

Még hat kilométer, hogy visszatérhessenek. Innen aztán olyan lassan hajtott, hogy még rá is lámpáztak a hátulról jövők, mert akadályozta a forgalmat. Elmentek még egyszer a határig, ott a kapuk után rögtön vissza, és innen szinte lépésben haladtak. Dorin még a villogót is bekapcsolta időnként, hibát szimulálva.

Óvatossága eredménnyel járt. Háromnegyed tízkor talált rá a két szerencsétlenre, a pálya szélén. Meg voltak teljesen

dermedve. András évek után elismerte, hogy ilyen szerencsétlenek sem azelőtt, sem utána sohasem érezte magát.

- Hol vannak a gyerekek? - kérdezte kétségbeesve Anna, mikor meglátta az üres autót.

- Egy pár kilométerre tőlünk várnak ránk, mindjárt ott vagyunk. Az az igazság, félttem velük még egyszer átmenni, és visszajönni a határon.

A következő pár kilométer végtelen hosszúnak tűnt. Tíz óra múlt, amikor végre megérkeztek. Nehéz lenne leírni azokat az érzéseket, amiket ők akkor és ott éreztek. Minden banálisnak vagy túlzottnak tűnne. A tény, hogy újra együtt voltak, eltompította a hosszú órák szenvedéseit.

Sokáig álltak összeölelkezve, nem beszéltek, csak a lecsorgó könnyecsek mondták el, ki mit érzett, örömet, megkönnyebbülést, és hálát a gondviselésnek.

Ennek a felejthetetlen napnak éjjel egy órakor lett vége, amikor holtfáradtan Dorinéknál végre ágyba kerültek.

XXXV.

Ha valaki megkérdezné Andrást, hogy hisz-e a gondviselésben, a válasz: határozott igen. Eddig is meg volt győződve, hogy valami oka kell legyen mindennek, és a *miért*-re megvan valahol a válasz: *azért mert*...Erre a választ megtalálni nem mindig lehet, de ennek az ötbetűs szónak köszönhet az emberiség mindent. A kisgyerek minden harmadik szava ez, de ez a leghíresebb kutatóké is, és erre keresik ők is a választ. A gondviselésben vetett hitét az Ursulával való találkozás csak megerősítette.

Már másnap reggel elköszöntek Dorintól. Angéla autójával mentek tovább, még aznap el szerettek volna jutni Stuttgartba. Itt élt egy öregeknek fenntartott negyedben András édesanyjának az unokatestvére. Azt remélte, hogy sikerül egy pár olyan családi iratot még beszerezni, ami esetleg az anyjában folydogáló kevés német vért életre kelti.

A tánti, ahogyan ők nevezték, még emlékezett rá. Valamikor egészen kicsi korában, egy temesvári látogatása alkalmával látta az akkor még kicsi Andrást. Szívélyesen fogadta őket, és miután értesült a szándékukról, hogy Németországban akarnak végleg letelepedni, ellátta őket tanácsokkal. Az egyik ilyen, hogy keressék fel Erwint.

Erwin már tizenöt éve Németországban élt. Mint gyerekek, vele is együtt játszottak Temesváron a Bega-parton.

Ő Ebnáthban lakott, egy kis faluban Aalen mellett. Aalen egy közepes nagyságú város volt Baden-Württembergben. Egy háromszöget alkotva Stuttgart, Ulm és Nürnberg között pont a közepére esett.

Kora délután érkeztek hozzá. Furcsa. Erwin olyan természetesen fogadta őket, mintha tegnap váltak volna el, pedig eltelt legalább huszonöt év, hogy nem látták egymást.

Erwin jártasabb volt a menekültek ügyeiben. Temesvári lévén, nagyon sok ismerős vagy rokon kereste őt fel, így aztán Andrásék is jó tanácsadóra találtak benne. Hallani sem akart arról, hogy még aznap továbbutazzanak. Anita, a felesége egy igazán angyalszívű nő, olyan kedvesen állt a helyzethez, hogy a maradás mellett döntöttek.

A vacsora is kitűnő volt, de másnap a reggeli számukra valami fantasztikusnak tűnt. Napok óta nem ettek rendszeren, és Anita különösen kitett magáért. Négy-ötféle felvágott, különböző zsemlék, vaj, és nutella. Zolika annyi vajat kent a zsemléjére, hogy aztán a nutella, ami egy kakaókrém, csúszott rajta, végül nyakig mázós lett. Meg aztán a sok újdonság. Kivít, nektarint, ananászt még eddig sohasem láttak.

Szívesen maradtak volna, de menni kellett. Nürnbergben volt a menekülteket elosztó láger.

Elköszöntek, de meg kellett ígérjék, ahogy rendezték a dolgaikat Nürnbergben, visszajönnek.

Nürnberg a második legnagyobb város Bayernben, a közel ötszázezer lakosával, és száznyolcvanöt négyzetkilométer területével. Gyönyörű helyen fekszik, erdővel és tóvidékkel körülvéve. András nem sokat tudott Nürnbergről. Az este nézték meg Erwinnel, hogy körülbelül merre kell menjen. A Grundig tornyoknak elnevezett két tízemeletes épületben működött a Kelet-Európából kitelepülő német leszármazottakat fogadó és elosztó intézmény. Itt kellett nekik is jelentkezni.

Hamar tették meg az utat, mivel az út nagy része autópálya, így kora délelőtt megérkeztek. Andrásnak fogalma sem volt, merre kell menni. Amit a térképen megnézték, a valóságban másképpen mutatott. Egy csomó idegen név, útjelző táblák, ezért azt gondolta András, jobb, ha megkérdezznek valakit. Megálltak az egyik utcában a járda mellett, nem messze egy telefonfülkétől, itt biztosan benne van a pontos cím. Anna szállt ki és az első, aki elment mellette, egy biciklista, nem reagált az Anna kérdésére, és tovább kerekedett. Ekkor a hátuk mögött megállt egy autó, és

egy nő szállt ki belőle. Egyenesen Annához ment, és rákérdezett, hogy segítségre van-e szüksége.

Anna, ahogy tudta angolul, elmagyarázta, hogy ők most érkeztek, és jelentkezni szeretnének ennél a központi irodánál.

Látszott, hogy a nő is tájékozatlan. Odament a telefonkabinhoz, kikereszte a címet, és Anna azt látta, hogy hosszasan telefonál, majd kijött, és csak annyit mondott, „*nehéz elmagyarázni, maga jöjjön velem, a férje meg kövessen*”.

Anna kissé habozva ült be a nő mellé az autóba. Nagyon piszkos, és rendetlen volt az autó belseje, úgy, mint a nő maga. Nem valami bizalmat keltő egyéniség, állapította meg magában Anna. Nem sok ideje maradt gondolkodni, mert a nő el is indult, az első forgalmi lámpánál már el is vesztették Andrást.

Anna mikor ezt meglátta, úgy megijedt, hogy azt nézte, hogyan tudna kiugrani a kocsiból. A nő észrevehette, mert elmosolyodott, és megállt. Bevárták Andrásekat, most már a toronyépületekig együtt mentek.

A nő bekísérte őket, elkérte az útleveleket, és szó nélkül beállt a sorba, mivel előttük még egy férfi és egy egygyermekes család állt. Intett nekik, hogy üljenek le.

A fogadóhelyiség katonásan egyszerű, tiszta volt, de funkcionálisan volt berendezve. Egy pár asztal, székekkel, az asztalokon írószerek. Elég tágas ahhoz, hogy ne keltsen bezártságérzést.

A nő, miután sorra került, odajött hozzájuk egy csomó kérdőívvel, amit ki kellett tölteni. Valahogy tisztában lehetett vele, hogy ez Andráseknak nagyon nehezen, esetleg egyáltalán nem fog menni, mert ismét szó nélkül leült, és kitöltötte az összes ívet. Nekik csak alá kellett írni. Ez óriási segítség volt számukra. Mint később megtudták, sokan már itt megbuknak, mivel a befogadás, mint német leszámazott, egyik fő kritériuma a nyelvtudás.

Nem tudták, hogyan köszönjék meg. A nő megint mosolygott, legyintett, majd röviden csak annyit mondott: „*szóra sem érdemes*”.

András ragaszkodott hozzá, legalább a nevét, a telefonszámát adja meg, mert így be tudnak számolni neki később a sorsukról.

Ez az érv hatott. Vett egy cédulát, ráírta a telefonszámát, névnek csak annyit, Ursula. Még egy fáradt mosoly, aztán elment.

Ez volt a híres láger, amelyik 900 menekült befogadására volt átalakítva, az egykori Grundig dolgozók bentlakásából. A folyosóról nyíltak a szobák, és minden szobához tartozott egy kis fürdő, toalett és tusolóval. Andrásék egy négyágyas szobát kaptak az ötödik emeleten, egyetlen nagy ablakkal, és két darab emeletes ágygal. Minden emeleten volt egy közös konyha, azonban ezt szinte senki sem használta, mivel mindenki kapott napi háromszori étkezésre jegyeket, melyeket a földszinten lévő étkezdében lehetett beváltani.

A procedúra jól megszervezetten, mondhatni németes pontossággal folyt. Kaptak négy kártyaszerű lapot, amelyiken sorrendbe foglalták azokat a stációkat, amelyiken mindenkinek végig kellett menni. Kezdődött az orvosi vizittel, és a döntő komisszió előtt fejeződött be, ahol megmondták, hogy elismerik vagy sem, mint német leszármazott, és ennek függvényében döntöttek a további sorsukról.

A szerencsésebbek, akiket rögtön elismertek, szabadon dönthettek, letelepednek a rokonaiknál, ha volt ilyen, vagy egy másik lágerbe mennek, amíg az életük valamilyen formában rendeződik. Akiket nem ismertek el, azok automatikusan menekült státuszt kaptak. Őket céltudatosan irányították más lágerekbe, ahova kötelező volt lejelentkezni. A kártyán még szerepelt a belügy, a külügy, nyelvismeretek tesztelése, és szociális ellátási pont is. Mire mindent végigjártak, eltelt négy nap. Annak ellenére, hogy mindenhol udvariasan bántak velük, András mégis egy kicsit megaláazónak érezte az egészszet. Már második napja járták az emeleteket, amikor este a vacsoránál álltak sorba, akaratlanul tanúja volt egy beszélgetésnek.

- Oda kell menni először, azt adnak, amit választasz, és vehetsz két-három darabot is. Mi jól megtömtük a táskákat, amit szintén ott kaptunk - magyarázta az egyik újonnan jöttnek a szociális ponton történeteket egy nő. Ezt mind olyan kapzsi módon, hogy András elszégyellte magát helyette is, eldöntötte, oda nem mennek, elvégre ők nem kéregetni jöttek ide. Ez azonban nem volt olyan egyszerű.

Végigjárták az összes stációkat, kivéve a szociális részt. Mindenhol kaptak egy pecsétet a kártyára, ezt kellett az utolsó nap a döntő komissziónál leadni. Nem fogadták el a kártyájukat, mivel hiányzott az ominózus pecsét, amit András ki akart kerülni. Nem tehettek mást, visszamentek, és András fogta mind a négy kártyát és átadta az ott dolgozó nőnek, mondván, hogy nekik csak a pecsét kell.

A nő elvette a kártyákat, és hosszasan, szinte mustrálva nézte a kis családot, ahogyan ott álltak egy kicsit szerencsétlenül, egy kicsit szégyenkezve.

- Na, tessék csak bejönni, ide, erre - mondta udvariasan, de ellenkezést nem tűrő hangon, és egy másik ajtóra mutatott. Beléptek. Akkor látta András, hogy ez a nő irodája, nem az a helyiség, ahol a menekülteket fogadta, és amelyik egy másik ajtón keresztül kommunikált a ruhatárral.

- Lássuk csak, mire van itt szükség - jött be a nő utánuk egy kis idő múlva. - De miért állnak? - kérdezte -, tessék csak helyet foglalni.

- Köszönjük, de nekünk tényleg semmire sincs szükségünk

- mondta András. Azonban a nő úgy nézett rá, hogy kénytelen volt leülni, és abban a pillanatban, ahogy leült, mind a két térdén kiszakadt a nadrágja. Annyira groteszk volt a helyzet, hogy akaratlanul is mindenki elnevette magát. A nő tisztán látott, annyira ismerte már a menekülteket, hogy rögtön tudta, kikkel áll szemben. Tudta, kik azok, akik harácsolnak, akik követelőznek, mert ilyen is akadt, és ismerte ezt a kategóriát is, akik szégyellték magukat, és büszkeségből akkor sem kértek, ha semmijük sem volt.

- Na jó, akkor majd én intézkedem - mondta, és megint végigmustrálta őket, olyan szemmel, mint egy szabó, aki méreteket vesz.

Kiment, és eltelt egy jó idő, mire visszajött, úgy megpakolva, hogy alig tudta két kézben tartani. Letette az asztalra, és sorra vett mindenkit, kezdve a gyerekekkel. Felöltöztette az egész családot tetőtől talpig. Még pizsamát is hozott, meg egy kis neszesszert, szappan, fogkefe, meg minden, ami ehhez tartozik. Mindezt olyan természetesen tette, hogy pár perc alatt

még András büszkesége is alábbhagyott. Megköszöntek mindent, most már nem volt akadálya a szabadulásnak. A gyerekek nem kaptak cipőt, mert mind a kettőnek a lábán két vadonatúj tépőzáras világoskék Puma volt. Ez a „nagy pazarlás”, mármint a cipővásárlás úgy történt, hogy az egyik délután, mikor kint sétáltak Nürnberg belvárosában, a gyerekek szinte odaragadtak a cipőbolt kirakatához. A kék puma meghipnotizálta őket. Andrásnak eszébe jutott, hogy legkisebb lévén, hány kinőtt, használt cipőt kapott, és mennyire vágyott egy igazi új cipőre. Annának sem voltak jobb gyermekkori tapasztalatai, így hamar megszületett a döntés. Megvették a két pár cipőt, ami az ő helyzetükben luxusnak és felesleges pénzkidadásnak tűnt. Megérte, a gyerekek sohasem felejtették el ezt a kék Pumát.

Nem számítottak rögtön elismerésre, mivel nem volt náluk az összes irat, amiket beszerettek még Temesváron. András féltette őket, ezért más utat választott. Meg volt beszélve, hogy Dorin testvére áthozza ezeket Magyarországra, majd onnan Dorin hozza tovább. Erre azonban még várni kell.

Így is történt. Nem utasították, de nem is ismerték el, mint német leszármazott. Az ilyenek egy úgynevezett sárga cédulát kaptak, amelyik lehetőséget adott a hiányzó adatok beszerzésére.

Mivel Erwin ragaszkodott, hogy menjenek vissza Ebnátba, bediktálták mint lakcím az ő címét, ami feljogosította őket, hogy távozzanak a lágerből.

Egy hónappal később, amikor az első bérelt lakásukba költöztek, András felhívta Ursulát, hogy még egyszer megköszönje a jóságát, és azt a fantasztikus segítséget.

- Tessék – szólt egy női hang a drót másik végén.
- Ursulával szeretnék beszélni – mondta András. Csend lett, majd egy kis habozás után a nő válaszolt.
- Én Ursula testvére vagyok... Ursula két héttel ezelőtt meghalt.
- Tessék? – András azt hitte, nem érti jól –, meghaaalt?
- Igen...sajnos, szegény halálosan beteg volt, tudta, hogy csak napjai vannak hátra. Otthagytta a munkáját, és azt tűzte maga elé célként, hogy amíg él, megpróbál mindennap valami jót tenni, valakinek segíteni.

Borzasztóan sajnálom, Isten nyugtassa, és fogadja részvétünket – motyogta András, mielőtt letette a kagylót. Anna az András arcán látta a döbbenetet, a szófoszlányokból megértette, mi történt. Egymásra néztek.

- Miért mi? Honnan tudta, hogy nekünk van segítségre szükségünk, hiszen német rendszámú volt az autó, még csak nem is idegen...az utca tele emberekkel?

Erre csak Ursula tudna válaszolni, de ő már nem él.

XXXVI.

András a teraszon ült, és a lemenő napban gyönyörködött. Ilyenkor, nyáron a nap úgy tűnik, mintha egyenesen a Dunában térne nyugovóra. Az utolsó sugarak visszaverődtek a folyó vizén, és egy vörös csíkot húztak egészen addig, ahonnan ő a naplementét nézte. A kutyája az ölébe hajtotta a fejét, mintha ő is átérezné ennek a pillanatnak a szépségét, pedig inkább András simogató keze volt, ami ilyen nyugodtságra bírta. Huszonnégy év telt el azóta, hogy elhagyták a nürnbergi lágert. Huszonnégy mozgalmas év, gondokkal, örömmel, sikerrel vagy éppen kudarccal.

Ahogy visszagondolt az elmúlt évekre, ezek úgy peregtek lelki szemei előtt, mint egy film, és egyes képek olyan élesen rajzolódtak ki, mintha most történt volna.

Németország egy más világ volt, mindenféle szempontból. Az emberek másképpen gondolkoztak, másképpen viselkedtek, és másképpen viszonyultak egymáshoz, és az idegenekhez is.

Miután kikerültek a lágerből, egy fél év telt el, ameddig sikerült minden iratot beszerezni, és megkapták a német állampolgárságot. Sok mindent csinált ez alatt a fél év alatt, trágyahordástól a mikroelektronikáig mindent, amivel pénzt lehetett keresni. Még sírok rendezését is vállalta. Mikor ez eszébe jutott, elmosolyodott.

Egy ismerős fogorvosnál dolgozott heteken keresztül, mint mindenés. Az egyik nap a nagymami, kissé szégyenkezve, de megkérte, nem tudna-e neki segíteni a férje sírját egy kicsit rendbe hozni. *Természetesen*, mondta András, és nem is gondolt anyagiakra.

Miután megnézte a temetőt, elmentek, bevásároltak mindent, amit András gondolt, majd meglett a sír. Mikor hazaértek,

a nagymama a kezébe nyomott száz márkát. Rengeteg pénz volt ez Andrásnak.

Alig telt el egy pár nap, amikor a nagymama, hebegvehabogva elmesélte, hogy a szomszéd sír tulajdonosa megkérdezte, hogy ki csinálta meg ilyen szépen, mire ő most bevallja, azt füllentette, hogy egy sír dizájnér. Mire az illető megkérte, nem mutatná-e be neki, mert az övékét is rendbe kéne tenni. A vége az lett, hogy rövid egy hónap alatt kilenc sírt vállalt. Ebben a hónapban kereste a legtöbb pénzt, mint munkanélküli menekült.

Az állam biztosított számukra egy nyelvkurzust, és András letette a különbözeti vizsgát is, az okleveles mérnöki diploma megszerzéséért. Anna is két évig nyomta a továbbképző tanfolyam padjait, hogy adatfeldolgozó és programozó oklevelet szerezzen. Pannika és Zolti iskolába jártak. Nekik könnyű volt belerázódni egy új világba.

Ceausescu bukása után lekerültek az úgynevezett feketelistáról. Ha ez alatt az idő alatt megpróbáltak volna visszamenni látogatóba, akkor biztos börtön vár rájuk, hazaárulás miatt. Végre szabad volt az út, hogy kihozzák András kislányát, Ildikót, aki addig a nagymamájánál maradt.

Ildikónak külön be kellett illeszkedni, úgy a családba, mint ő a német mentalitásba. Ő már nagykorú volt, és ahhoz, hogy egyetemre jelentkezessen, le kellett volna még egyszer érettségizni német nyelven. Egy olyan feladat, amelyik évekbe telne. Szerencséje volt, mivel egy ismerős orvosi praxison keresztül elvégezhetette az orvosi asszisztens tanfolyamot, így három év alatt kenyér volt a kezében.

András hamar kapott állást. Munkáját megbecsülték, és miután ő, mint majdnem minden idegen átesett a keresztvízen, vagyis kiállta a próbát, elfogadták, mint egy jó munkaerőt, és később, mint egy jó főnököt. Abból a gyárból ment nyugdíjba, ahol dolgozni kezdett.

A sváb német, ha tájszólást beszélnek, nagyon eltér az irodalmi némettől, olyannyira, hogy ha egy északi német egy svábbal beszélgetett, bizony többször is rákérdeztek, mit is mondott.

Andrásnak is több ilyen története volt a nyelvismeret, helyesebben a tájszólás miatt. Egyszer egy síversenyen bíraskodott, amikor egy másik bíró, aki látótávolságra, de hallótávolság határán állt tőle a domboldalon, tölcserít formált a kezéből, és kérdezett valamit.

Valamit, amit András nem értett, udvariasan visszakiabálta:

- Hogyan, kérem?
- Bla...gla vug...hut – kiabált újra a másik.

Még mindig nem értette. Ezt megismételték még kétszer, amikor Andrást előntötte a düh a saját tehetetlensége miatt, ő is tölcserít formált a kezéből, és visszakiabálta ugyanazt az érthetetlen szöveget. A legnagyobb meglepetésére jött a válasz:

- Köszönöm. Az irodában sokáig szórakoztak ezen, amikor András elmesélte a kollégáknak.

Nem minden a sível kapcsolatos emlék volt ennyire mulatságos. Még bútorok sem voltak a Westhausenben bérelt lakásukban, amikor egy délután csengettek. Anna nyitott ajtót. Két idősebb, jól öltözött hölgy állt az ajtóban. Mosolyogtak.

- Bejöhethünk?
- Igen...elnézést – mondta Anna, és beengedte a hölgyeket.

Mivel még székük nem volt, hát állva beszélgettek. Beszélgetésnek nevezni egy kicsit túlzás lenne, mert Anna nem beszélt annyira jól németül. Azonban megértette, hogy a hölgyek valami helyi keresztény egyesületnek a tagjai, és hallották, hogy ők

ok menekültek, gondolták, talán segítségre van szükségük. Szívesen segítenek, csak mondják meg, mit tehetnek értük. András, aki közben kijött a másik szobából, udvariasan megköszönte, mondván jól megvannak, azonban ha volna lehetőség, szeretné, ha a gyerekek tovább síelhetnének. Ez lekötne őket, és nem veszne kárba a sok munka, mivel Erdélyben már mind a ketten versenyszerűen sportoltak. Napokon belül megvolt a kapcsolat az Aaleni síklubhoz, ahova ezen túl rendszeresen jártak.

Amivel András nem számolt, itt a sport amatőr szinten nagyon drága mulatság. Mindent meg kell venni, a versenyen való részvételre pedig startpénzt fizetni.

A német ócskapiacon, amit bolhapiacnak neveznek, mindent kapni lehet potom áron, azonban ilyen felszerelést egy versenyző sem vesz a lábára. Ok azonban pénz hiányában innen vettek a gyerekeknek sílécet, sibirzéról használt ruhát, és bakancsot.

Az első versenyt egyikük sem felejtette el. Megspórolt kis pénzükből kifizették a részvételi díjat, és kimentek a pályára. Illetve kimentek volna, de a parkolótól a pályáig jó kétszáz métert kellett a hóban gyalogolni, és Anna meg András is félcipőben meg *civil* ruhában voltak. A gyerekeket előreküldték a klub edzőjéhez, ők meg óvatosan az erdőszélen, ahonnan még látni lehetett valamit, kitapostak maguknak egy kis helyet, és onnan nézték a célba érkezést.

Nem irigység, inkább rossz érzés volt látni a szülőket, akik a gyerekek körül fontoskodtak. Mindenki, mint egy téli divatbemutaton, a szebbnél szebb ruhákban, hócipőkben vagy éppen sílécen, gondoskodott a kicsikről. Ők meg álltak és összeszorult torokkal nézték őket. Az első futam után egy csapásra megváltozott minden. Zolti 2,5, Pannika 1,3 másodperccel vezette a mezőnyt. Mindenki őket nézte, mikor a két futam közötti szünetben az eddig ismeretlen gyerekek odasiklottak hozzájuk. András mindig ellátta őket tanácsokkal, most azonban a kérdésre, hogy most mit tegyenek, csak annyit válaszolt. „*Bármit, de ezt a versenyt meg kell nyernétek...nekünk*”.

Megnyerték. Miután egy pár versenyt sorozatban megnyertek, felfigyeltek rájuk megyei szinten is, és bevették őket a badenwürttembergi ifjúsági válogatottba. Ez újból nehéz helyzetbe hozta a családot. Két gyereket nem tudtak anyagilag támogatni, és mivel nem tettek soha különbséget a gyerekek között, hosszas tanácskozás után le akarták mondani ezt a lehetőséget. Pannika felnőthöz méltó bölcsességgel tett pontot a vajúdasra. Kijelentette, mivel Zolti jobban síel, mint ő, lemond a válogatotról Zolti javára, hogy legalább ő érvényesüljön. Így is lett, és Zolti nem vallott szégyent. Számtalan oklevéllel, serleggel meg éremmel becsülte meg magát, csak az egyetem kezdése vetett véget a versenyszerű sportolásnak. Ezen a szinten már mindent ingyen kapott, a lábára öntötték a bakancsot és a gyár legyártotta a számára legoptimálisabb léceket.

Igen, a két idős hölgy. Őket sokat emlegették. Pár nappal az ő látogatásuk után megjött Severin.

Severin egy szikár arcú, világító kék szemű, negyven körüli férfi volt a német Vöröskeresztől. Bemutatkozott, és elmondta, hogy az itteni szervezet küldte, hogy nézze meg, mire van szükségük.

András szerint semmire, azonban ő mégis engedélyt kért, hogy végignézze a négyszobás lakásukat.

Miután végigjárt mindent, megkérdezte:

- Mikor akarnak ideköltözni?

- Hát...mi már itt lakunk.

-???

Nem válaszolt, nem kérdezett semmit, hanem újra végigjárta a lakást. Hosszabban időzött a hálószobánakkinevezett helyiségnél, ahol a később átmenekített lakóautó matracai voltak a földön, jól kirajzolódva a négy fekvőhely.

- Jöjjenek be a Vöröskereszt raktárába, és válasszák ki, mire van szükségük - mondta.

- Köszönjük, mi megvagyunk, majd szépen, lassan, ahogy munkám van, beszerzünk mindent - válaszolta András.

Ok már régen elhatározták, nem kérnek senkitől semmit, a kint lévő ismerősöknél is csak akkor jelentkeznek, ha már úgyahogy révbe jutottak. El akarták kerülni az esetleges visszautasítást, meg azt a látszatot, hogy ki akarják használni a helyzetet.

- Jó, akkor bízzák rám - mondta Severin, aki mintha megértette volna a ki nem mondott érveket -, holnapután újra eljövök.

Két nap múlva el is jött, de nem egyedül, még két fiatalemberrel, az egyik egy olyan nagyon fekete néger, amelyet még eddig nem láttak. Két teherautóval érkeztek, és minden teketóriázás nélkül nekiálltak kipakolni azt a rengeteg bútort, amit Severin választott ki nekik. Minden talált, a méretek, a színek, még egy varrógépet is hozott Annának. Látszott, hogy mindenből a legjobbat választotta, használt volt minden, de olyan kitűnő állapotban, mintha most vásárolták volna. Két év után, mikor Aalenbe költöztek, mindent magukkal vittek.

Mikor meg akarták köszönni, Severin beléjük fojtotta a szót, és elment egy igazi baráti kézfogással.

118

Ő volt Severin, Ursula férfi változata.

Többször beugrott hozzájuk, ha arra járt, és elbeszélgettek egy csésze kávé mellett. Ő is sok mindenben ment keresztül az életben, ezért érzett rá olyan érzékenyen az Andrásék helyzetére.

Az évek hamar teltek. Sokszor esténként ültek Annával, és beszélgettek, mindenképpen azt tervezték, nyugdíjasként hazamenni Magyarországra.

Öcsiék, miután kivárták a befogadó iratokat, kiutaztak Kanadába. Jól vannak, jártak is egy párszor az évek alatt Európában, azonban nem sikerült találkozni velük. Repülővel jöttek Budapestre. Onnan bérelt autóval Erdélyben Kolozsvárra mentek. Németország számukra messze volt.

András, mióta megszülettek, küzdött a lelkiismeretével. Az első időben azért, hogy meg tudjon mindent teremteni a gyermekeknek. Később azért, mert látta, hogyan olvadnak bele egy másik népbe. Annak ellenére, hogy otthon csak magyarul beszéltek, a mindennapi élet mást követelt. Két dolog vigasztalta, az egyik, hogy a gyermekeinek kenyér volt a kezükben. Ildikó orvosi asszisztens lett, Zolti diplomázott mint nemzetközi közgazdász, Pannika pedig a művészeti főiskolát végezte mint grafikus. A másik, hogy mind a három gyereke egymás között, és az unokákkal otthon ők is magyarul beszéltek, ha nem is igazán helyesen.

Most itt ül a Duna-parti házuk teraszán, amelyiket tíz évvel ezelőtt vettek. A ház közvetlenül a Duna-parton volt olyannyira, hogy az udvarról eldobott kő a vízben csobbant, és még erő sem kellett hozzá. A telek elég magas volt ahhoz, hogy ne kelljen árvíztől tartani. Az udvarról a hátsó kijáraton, egy ösvényen le lehetett menni a vízpartra.

Ez volt minden álma, hogy öregkorára csak hazaköltözik. Azonban minél hosszabb egy álom, annál nagyobb a csalódás, amikor az ember felébred, és rájön, hogy tényleg csak álom volt az egész, mert a várva várt *otthon* nem létezik.

- Min töröd megint a fejed? - kérdezte Anna, aki a világért sem szalasztott volna el egy naplementét. Szerinte ez tölti őt a pozitív energiával. Ő hitt a holdban,

mindenben, ami a természethez kötődött. András csak mosolygott rajta, de respektálta a hitét.

- Most pont az otthon fogalmát próbálom megérteni. Hol is van nekiünk az otthon? Ha most Aalenbe megyünk, akkor hazamegyünk, ha Kolozsvárra megyünk, akkor is hazamegyünk, ha pedig Németországból jövünk, ide is hazajövünk, vagyis mindenhova hazamegyünk, de sehol sem vagyunk otthon.

Anna nem szólt semmit, tudta, nincs mit mondjon, mert Andrásnak ez volt a legfájóbb, hogy nincsen otthonuk, nem érezték otthon magukat. Azt is tudta, valahol Andrásnak igaza van. O még sokáig reménykedett, hogy talán az élet majd másképp alakul, majd valahol megnyugszanak, és András túloz, de egy idő után ő is belátta, a tény az, hogy *hontalanok*. Már negyedik éve élnek Magyarországon, az év tizenkét hónapjából tízet, van, mikor tizenegyet biztosan itt töltenek. András folytatta.

- Emlékszel, mikor a tavasszal Aalenben voltunk, te is, és én is megalapítottuk, hogy nem érzünk semmit, hogy úgymond hazajöttünk. Kedves város, jól voltunk, megbecsültek, de nem voltunk otthon. És Kolozsvár... még rosszabb.

Andrásnak Kolozsvár még jobban fájt. Mégis negyven évet éltek ott, néha úgy érezte, vágyik oda, de mikor ritkán elmentek, egy pár nap után már várta, hogy eljőjenek. Minden megváltozott. Idegen arcú emberek jártak az utcákon, és az idegen nem az ismeretleneket jelentette, hanem egészen más embercsoportot.

Ez még Ceausescu tudatos nemzetpolitikájának volt az eredménye.

Megváltozott a város képe. Mindenhol új ortodox templomok, befejezve vagy befejezetlenül, attól függően, az építésnek milyen stádiumában fogyott el a pénz. Néha a belvárosban sétálva látott vele egykorú embereket, kopott, de ápoltt öltözetűk, fáradt, rezignált arckifejezésük tanúskodott arról, hogy ők még a régi Kolozsváriakhoz tartoztak.

Nem, ez már nem az ő szülővárosa, és ha bárkivel beszélgetett a baráti körből, mind csak megerősítették a véleményét, ők is így érezték.

Itt, Magyarországon a remélt és meg nem talált otthon is keserúséggel töltötte el András szívét. Egy láthatatlan függöny vette őket körül. Nem tudtak ezen áttörni. Ő maga is nehezen tudta megmagyarázni, hogy miből is áll ez a függöny. A nem elfogadottságból, a „gyűtmentség”-ből, a „nem a mi kutyánk kölyke”, és ezeknek hatványozott változataiból. Itt rájött, hogy nagyot változott a világ. A falusiak, akik viselkedésükben már nem is igen ismerik el, hogy azok, városiak akarnak lenni, ezekkel a jelzőkkel illetik, aki nem itt született, hanem csak bepottyant közéjük. Ez egy státusz, amit csak úgy lehet elveszíteni, hogy máshova költözik, azért, hogy aztán ott legyen újra *gyűtment*.

Óriási tévedés volt falura költözni, de ők csendre és nyugalomra vágytak. András emlékeiben megmaradt a falu meghitt hangulata, amikor gyermekkorában nyaralni az apai nagymamához küldték. Ott mindenki köszönt mindenkinek, ha ismerték, ha nem, barátságos volt mindenki mindenkihez.

Beilleszkedni szinte lehetetlen. Másképpen öltözik, más a hangsúlya, egy egészen más világból való. Nem bíznak meg benne. Becsületességét, megbízhatóságát, szava hitelességét kérdőjelezzik meg. Durva játék ez, szabályok nélkül, amelyek próbára teszik az embert. Új barátokért meg kell küzdeni, az elején még vannak, majd aztán mind kevesebben és kevesebben.

András úgy érezte, tennie kell valamit ezért a közösségért, felajánlotta tapasztalatát, tudását, de nem fogadták el. Nem utasították vissza, mosolyogtak, meghallgatták, de nem vették igénybe soha.

Mindinkább visszahúzódott, és azt vette észre magán, hogy érzékenyebb lett, és mint ilyen, sokkal sebezhetőbb.

Sokszor feltette magának a kérdést, hogyan alakul az életük, ha akkor befogadják, és itt élték volna le az elmúlt 24 évet. Pannika nem Párizsban élne, és a férje nem lenne francia. Nagyon rendes ember a férje, szereti és becsüli őt, de az unokái csak félig magyarok, és az ő gyerekeik már csak negyedrészből, és ők csak arra fognak emlékezni, ha egyáltalán, hogy valamelyik ősük magyar volt. Zolti felesége német lány, az Ildikó férje török

származású, szintén német. Az ő kislánya is csak félig magyar...aztán negyed, aztán...Százszor, ezerszer gondolt erre, hogyan örli fel más nemzet malma az ő családját. Azt a családot, amelyik ízig-vérig magyar érzelmű volt. Béla bátyát halálra kínozták vallatás közben 1952-ben a zsilavai börtönben. Őt 1951-ben az ÁVH letartóztatta és kiadta a román hatóságoknak, hogy ott vizsgálják, a párizsi magyar béke delegáció tagjaként kitől milyen adatot kapott Erdélyből. A történelem őt is most fedezte fel újra, és tartanak ünnepséget születésének 100. évfordulóján. Igazi erdélyi nagy magyar volt. János bátya a Babes-Bolyai egyetemen volt professzor, ő mint feltételezett összeesküvő került börtönbe, több magyar erdélyi értelmiségivel. Megjárta a poklot a Duna-kanális építésénél és Zsilava odúiban.

Erdély magyar nyelvű újságja Kolozsváron jelent meg 1944. október 18-án. A *Világosság* című napilap Balogh Edgár főszerkesztésében látott napvilágot. Ennek a lapnak volt újságírója András édesapja. De őt is menesztették, állami utasításra, a londoni olimpia magyar vonatkozású beszámolóji miatt, majd kényszerlakhelyre került négy évre egy szamosújvári disznóhizlaldáéhoz.

Andrásba ezek az események egy életre belevésődtek. Nem fogta fel a politikai részét a dolgoknak, hisz még gyermek volt. Az ő fejében abban az időben sehogy sem tudta összerakni a képet, hogy ha ők magyarok, miért nem élnek Magyarországon, vagy miért nem Magyarország ez, ahol ők élnek, hiszen itten majdnem mindenki magyarul beszél, és ha ez Magyarország volt, most már miért nem az. Nem, ezt ő nem értette, csak azt látta, hogy a felnőttek néha elsírják magukat, és azt, hogy nagymami előtt titkolnak valamit. Ez a titok Béla halála volt.

Azt sem értette, miért vitte be a szomszéd néni a fiát az utcáról, ha vele akart játszani, és nemcsak a szomszéd néni, hanem majdnem mindenki az utcából. Csak egy fiú játszott vele, ha véletlenül kint volt, azt is csak később tudta meg, miért, mert az ő apja is börtönben volt.

Elteltek a nehéz évek, az apját és János bátyát rehabilitálták. Az apja a kolozsvári magyar színháznak aligazgatójaként ment nyugdíjba, János bátya pedig a Babes-Bolyai egyetem prorektora lett. Az ő múltuknak csak egy kísérője maradt, és mint árnyék követte őket életük végéig, a Securitate.

András keze gépiesen simogatta a kutya fejét. Igen, gondolta, ez volt a családom, a „gyüttmentnek” a családja.

Irigyelte azokat az embereket, akiknek egy himnusz hallatára könnybe lábadt a szemük. Valamikor régen, még Erdélyben ők is kétszer koccintottak az újév alkalmából. Először a román idő szerint, majd egy órára rá meghallgatták a magyar himnuszt. Akkor neki is, mint mindenkinek, könnyes volt a szeme. Szívükre tett kézzel hallgatták a himnuszt.

Azóta a könnyzacskók kiszáradtak, és a meghatottságot keserűség váltotta fel. Mikor nagyon elkeseredett, vagy megbántotta valaki, akkor a megkönnyebbülést az írás hozta. Verseket írt. Egy ilyen alkalommal írta a *Nem akarok magyar lenni* című versét.

*Nem akarok magyar lenni Pedig annak születtem
Édesanyámtól tanultam Ápoltam, magyar anyanyelvem*

*Nem akarok magyar lenni Pedig lelkelem hazavágyott Amit
kaptam, egy lacím Hiába vettem Magyarhonba házat*

*Nem akarok magyar lenni Én sem tudom, ki vagyok
Facérok állapítják meg Magyarul milyen jól tudok*

*Nem akarok magyar lenni Erdély sorsára jutottam
Elszakadtunk, itt vagyunk Testben igen, de lélekben
hontalan*

*Nem akarok magyar lenni Itteni magyarok értsétek meg
Minket, mint magyart lássatok Ne a német, román útlevelet*

Nem akarok magyar lenni ~

*Ok sem azok, kik a hatalmat bírják Azok sem, kik az
irodalmat S a magyar történelmet írják*

*Nem akarok magyar lenni Marjátok csak tovább egymást A
világ rajtatok nevet s nézi Mit műveltek, az önpusztítást*

Kolozsváron ötévenként tartották meg az érettségi találkozót. A Brassai Sámuel Gimnázium, ahol András érettségizett, egyike volt a legjobb magyar gimnáziumoknak. Ezekre a találkozókra Andrásék mindig elmentek. Nagyon összetartó osztály volt az övék, úgyannyira, hogy 30-40 év után is egy pár kivételével csak az nem jött el, aki már halott. Szétszóródtak a világ minden tájára. Volt, aki Ausztráliából, volt, aki Amerikából, Svédországból, Németországból vagy éppen Magyarországról jött a találkozóra. Mindenki megállta a helyét ott, ahova jutott. Lábat vethettek, így továbblépve az elismerés, és önmegvalósítás felé vezető rögös úton, de egyet nem, gyökeret.

A gyökértelenség gondolata szült egy másik verset, amelyiket egy ilyen találkozóra írt. Címe: a Gyökértelenek.

*Nyugtalan vagyok, kétségek gyötörnek Rossz kertbe
ültettek, vagy elvették kertemet? Gondolataim, bölcsőbe
ringatva ébredek De a kőbölcső kemény és hideg, hallgatok
Minden azt mondja, innen meneküljetek*

*Egy erős rántással, durva mozdulattal Kiszakítom magam,
végre szabadon szárnyalhatok De valami belém nyilall
iszonyú fájdalom Borzalmas döbbenet, gyökértelen vagyok*

*Anyaország kitől kertem leszakadt Hazamennék, de
mint gyökértelen Hiába próbálom, kérlelem Magától
eltaszít és nem fogad*

*Távolabb felcsillan egy új remény, süt a nap Ez egy kis vigasz
meggyötört lelkemnek De mire megérkezem az ég sötét, beborult
Idegen, hideg szél fúj, köd honol mindenütt*

*Körülnézek, ordítok, egyedül vagyok Hazát keresek,
kérek, ne bántsatok Bántani nem bántanak, meg is élhetek
De egyet nem, gyökeret itt sem verhetek*

*Néha visszanezdek elhagyott kertemre Sír a lelkem, gyom és gaz van
mindenütt Mindent elnyom, múltat, álmot, reményeket Itt sem
szeretik már az idegeneket*

*A virágoknak nincs illata, sárga a levele A harmat tompa
élettelen, nem ragyog A színek vadak, kérhetetlenek,
idegenek Csak azt érzem újra, nem itthon vagyok*

*Öreg temető, oly óriások, oly régiek a fáid Sorsokat, nevetek
rejtegetnek néma sírjaid Rajtad nem fog a gyalázat, túl mélyek
terheid Téged felforgatni, meghamisítani nem lehet*

*Palántáimat szétfújta a viharos sorsú szél Messze vannak,
minket elválaszt a tér Óvnám őket, de messziről nem tudom
Vajon nekik jobb, mint nekem kinek nincs otthonom*

*A vén Dunát nézem, ez kissé megnyugtat Ha másért nem,
majd elviszi poraimat És ha ebből eső lesz, eljutok
mindenhová Mint esőcsepp bebújok a gyökerek alá*

*A szememben ez nem könny, nem sírok, nem szenvedek
Beletörődtem, a törzsem megöregedett S ha valaki
megkérdi, hogy ő mit tegyen Tedd a lehetetlent is, csak ne
légy gyökértelen*

Egyik kedves volt osztálytársnő, Kiss Törék Ildikó, aki mint színész keresi a kenyerét, olvasta fel a verset. A hatás a vártnál is nagyobb volt.

Gyönyörűen szavalt, beleélte magát a versbe. A sok menekült, otthonától elszakadt, ősz hajú vándorok magába szállva hallgatta, és szinte mind ugyanazt érezték ők is, hogy gyökértelenek és hontalanok.

XXXVII.

András mindennap tett egy hosszú sétát a Duna-parton Annával, és a kutyájukkal. A folyó megnyugtatta. Kikerülték az embereket, és végig közvetlenül a víz partján mentek, a magasra nőtt fák lombjai alatt. Nagyon szerette a Dunát, valami magasztosat árasztott magából, ahogy némán hömpölygött nap mint nap, megállás nélkül egy cél felé. Egy olyan cél, gondolta András, ahova ha elérkezik, az ő végét jelenti. Megszűnik, nincs tovább, beolvad a tengerbe. Neki is a külvilág beleolvadt a semmibe. Neki az itteni világ már csak Anna meg a hú kutyája. Nagy árat fizettek a szabadságért, iszonyú nagy árat. Magába vonult, visszaköltözött.

Visszaköltözöm az én kis világomba, Behúzom a láthatatlan függönyt e burok körül Szúrasotok csak a leplet érinti majd Elhibázzátok, engem mesze elkerül

Próbáltam kitörni, kilépni, sikertelenül Nem az én világom az kint a függöny mögül Csalóka suhogás csábít és én balga elhiszem Hogy kint létezik a jó, és érett az értelem

Gyönyörű nyíló virágok, csillogó harmat A reggeli napfényben melengeti lelkem, Ez mind létezik – és én balga elhiszem Hogy kint igaz a jó, és mily jó ott énnekem

*Felruházok mindenkit, elképzelt erénnyel Gazdagon hittél
és azzal a reménnyel Ez mind igaz, és én balga elhiszem Ha
szétfoszlik a kép az csak véletlen*

*Gondolatgyilkosok, öltök mindent mi jó Nem tudjátok
miért, és mit tesztek velem Követni nem tudlak, s én balga
azt hiszem Színjáték volt, nincs ennyi rossz, és kegyetlen*

*Félreértett gesztus a nyújtott kezem Adni akart, nem kért,
higgyetek nekem Magamra maradok, s én balga még hiszem
Változik a világ, de tévedek, beismerem*

*Balga hitemből, szomorú ébredés A valóság más, sajna
nincs tévedés Igazam volt, kint nincsen sok örömöm Az én
kis világomban, visszaköltözöm*